opuse. Există poziții total deosebite privind modul de rezolvare a problemelor negative prezentate de situația economică actuală (într-o alocuțiune electorală, Shimon Peres l-a acuzat pe Yitzhak Shamir de „incapacitate politică de a conduce țara" și pentru hiperinflația pe care ar fi provocat-o). Divergențele esențiale provin, însă, de la modul cum văd unii și cum văd ceilalți rezolvarea problemei palestiniene, în condițiile revoltei permanentizate din teritoriile ocupate, care, după aprecierea observatorilor politici, a condus la una din cele mai grave crize cunoscute de istoria Israelului.

„Intifadha" (revolta palestiniană), declanșată în decembrie anul trecut, continuă cu intensitate sporită, în ciuda măsurilor represive ale forțelor militare de ocupație, care au provocat pînă acum moartea a circa 300 de palestinieni, rănirea a cîtorva mii, arestarea a 11 000 de persoane, din care 6 000 sînt încă deținute. Pagubelor cauzate, de pe urma refuzului de a mai lucra în Israel a unui mare număr de palestinieni din teritoriile ocupate, cheltuielilor suplimentare pentru întreținerea unor forțe militare sporite în condițiile în care economia israeliană avea, și așa, unele probleme, ca să nu mai vorbim de imensele datorii externe, raportate la mărimea acestei țări, li s-au adăugat o scădere a creditului moral pe plan internațional, imaginile, uneori cutremurătoare, transmise de televiziune și, în general, de mass-media mondială, știrbind prestigiul Israelului chiar și în ochii celor mai buni prieteni ai săi.

După cum menționau agențiile internaționale de presă, liderul Partidului Muncii, Shimon Peres, declara la deschiderea campaniei electorale : „În noiembrie, poporul israelian va avea de ales între continuarea incertitudinii în teritoriile arabe ocupate și calea spre o soluționare politică". În această ordine de idei, Shimon Peres preconiza renunțarea la Gaza și „eliberarea teritoriilor dens populate de arabi", rezolvarea definitivă a problemei palestiniene în cadrul păcii cu statele arabe vecine și, în primul rînd, cu Iordania. Premierul în funcțiune, Yitzhak Shamir — care, în repetate rînduri, a precizat că nu va admite retragerea din teritoriile arabe ocupate și va continua politica de implantarea de noi așezări evreiești în aceste regiuni — vede rezolvarea problemei palestiniene printr-o autonomie limitată, sub control militar israelian. El a afirmat că, în cazul unei victorii a Partidului Muncii, Israelul ar fi „constrîns să se retragă în cadrul frontierelor din 1967 și să recunoască O.E.P. ; ar fi deschisă calea proclamării unui stat condus de O.E.P.".

Într-un articol publicat spre sfîrșitul lunii trecute în cotidianul parizian francez „Le Monde", liderul Partidului Muncii, Shimon Peres, scria : „Pentru a face să progreseze strategia păcii, două probleme sînt, în prezent, la ordinea zilei : soluționarea problemei palestiniene și edificarea păcii între Regatul Iordaniei și Statul Israel. Israelul este gata să participe la soluționarea problemei palestiniene. Noi nu dorim să dominăm un alt popor, nu vrem să-i umilim pe palestinieni. Mișcarea pe care o reprezint — este vorba de un partid care a obținut cel mai mare număr de voturi, atît în alegerile din 1981, cît și în cele din 1984 — este gata pentru un compromis istoric care ar cuprinde un element teritorial, și aceasta în scopul rezolvării problemei palestiniene". În continuare, S. Peres sublinia : „Diferențele de opinii asupra viitorului țării sînt profunde. Pentru unii, soluția trece prin teritorii, integritatea teritoriului, pentru alții, printre care și eu, — geografia singură n-are sens, dacă demografia nu este luată în calcul". Și în încheiere conchidea : „Eu cred profund că noi toți avem nevoie de pace — Israelul și statele arabe —, evrei, musulmani, creștini, druzi și credincioși de toate religiile. A venit timpul să facem pace. De a o face într-o lume care a descoperit inutilitatea războiului, prețul său tragic pentru oameni și pentru societate".

Între Partidul Muncii și Likud există divergențe profunde, exprimate pe larg în actuala campanie nu numai asupra conținutului unui proces de pace în regiune, dar și asupra modalităților de a-l face să demareze : primul admite organizarea unei conferințe internaționale în acest scop, al doilea respinge, cu tenacitate, o astfel de idee. Ceea ce se pare că reprezintă, în actuala campanie electorală, un numitor comun pentru ambii protagoniști, este atitudinea față de statul palestinian și O.E.P. Or, ceea ce constituie, în momentul de față, cheia deschiderii ușii spre rezolvarea problemei palestiniene înseamnă acceptarea creării unui stat palestinian independent (a cărui proclamare va deveni, probabil, un fapt împlinit într-un viitor apropiat) și includerea directă în negocierile de pace a O.E.P. — reprezentantul unic și legitim al poporului palestinian. După cum declara recent, la Washington, Abraham Tamir, director general în Ministerul afacerilor externe israelian : „Fie că ne place sau nu, O.E.P. este mișcarea care reprezintă pe palestinieni" și „pentru palestinieni nu există nici un reprezentant credibil în afară de O.E.P.".

Revolta palestiniană din teritoriile ocupate, ponderea pe care problema palestiniană o deține în procesul de pace din Orientul Mijlociu rămîn elemente determinante ale opțiunii alegătorilor israelieni în scrutinul de la 1 noiembrie, fapt ce-l evidențiază însuși modul în care se desfășoară campania electorală, tematica sa principală. Primele sondaje de opinie privind rezultatele alegerilor sînt oscilante : mai întîi, un ușor avantaj părea să întrunească Likud-ul, pentru ca, ulterior, balanța să încline în favoarea Partidului Muncii. Este greu, însă, de presupus că victoria, unuia sau altuia dintre principalii protagoniști va fi atît de netă, încît să-i aducă majoritatea absolută — 61 de mandate. Se va apela, probabil, din nou la alianțe și, în acest sens, un rol deloc neglijabil îl va juca numărul de mandate obținute de unele formațiuni mai mici, existînd părerea că, de pildă, extremele paletei politice israeliene vor înregistra un procentaj mai ridicat decît la ultimele alegeri. Desigur, poate să se repete și situația actuală, a unei noi înțelegeri guvernamentale între Partidul Muncii și Likud, lucru pe care Yitzhak Shamir nu-l exclude cu desăvîrșire, dar este, în general, respins de masa militanților partidului advers.

Alegerile din Israel, de la 1 noiembrie, prezintă — după aprecierile unanime ale observatorilor politici din zonă — o importanță deosebită nu numai pentru viitorul acestei țări, dar și pentru șansele procesului de pace din Orientul Mijlociu, opțiunea electoratului putînd conduce la rezultate favorabile sau defavorabile în această direcție.

Crăciun Ionescu

În această săptămînă...

Reykjavik. O nouă coaliție guvernamentală

Săptămîna trecută, Steingrimur Hermannsson, președintele Partidului Progresist, a anunțat noua componență a guvernului islandez. Cabinetul este format dintr-o coaliție alcătuită din reprezentanți ai Partidului Progresist, ai Partidului Social-Democrat și reprezentanți ai Partidului Alianței Populare. Cele trei partide dispun de o majoritate de 32 de mandate, din cele 63 de locuri ale parlamentului. Portofoliul ministerului de externe a fost încredințat lui Jon Baldvin Hannibalson, președintele Partidului Social-Democrat. Noul guvern înlocuiește guvernul de coaliție care, sub conducerea fostului premier Thorstein Palsson, grupa Partidul Conservator Independent, Partidul Progresist și Partidul Social-Democrat. Această grupare a fost dizolvată, cu două săptămîni în urmă, în urma disensiunilor ivite în procesul soluționării actualei crize economice cu care se confruntă Islanda. Propunerile fostului cabinet Palsson, de a devaloriza coroana islandeză (pentru a treia oară în cursul acestui an) și de a reduce salariile, în vederea micșorării costurilor și a mări competitivitatea industriei piscicole, au fost considerate „nerealiste" în contextul situației economice dificile. Neînțelegerile ivite în sînul guvernului, cu privire la oportunitatea aplicării acestor măsuri, au determinat demisia lui Palsson. Economia islandeză se află în prezent într-un moment dificil ; conform declarațiilor vicepreședintelui federației industriilor piscicole — industrii care asigură peste 75 la sută din veniturile provenite din exportul Islandei — „prețurile scăzute de pe piață și creșterea costurilor de producție au redus competitivitatea Islandei, înregistrîndu-se pierderi zilnice de aproximativ cinci milioane coroane". Drept consecință, unele fabrici au fost nevoite să concedieze o parte din muncitori, iar altele și-au încetat activitatea, situație „ce ar putea aduce în Islanda fenomenul necunoscut, pînă acum, al grevelor", apreciază un comentariu al agenției E.F.E.

Noul guvern va trebui să găsească soluții viabile, menite să atenueze dificultățile economiei islandeze și, în primul rînd, să încerce să reducă rata inflației care, potrivit estimărilor Institutului economic islandez, va atinge 50 la sută, în cursul acestui an. Deficitul balanței comerciale, cifrat — potrivit aceleiași surse — la 11 miliarde coroane, și rezolvarea problemelor sociale generate de dificultățile economice figurează, și ele, pe agenda de priorități a noului cabinet. În plus, pe planul politicii externe, în viitorul apropiat, se așteaptă un nou moment de „încercare" pentru premierul Steingrimur Hermannsson, întrucît Partidul Alianței Populare și-a condiționat participarea, la noua coaliție guvernamentală, de o revizuire a acordului cu Statele Unite privind utilizarea de către acestea a puternicei lor baze maritime-aeriene, aflate pe teritoriul islandez, la Keflavik.

SANTIAGO DE CHILE

Un vot pentru democrație

Referendumul de la 5 octombrie — organizat de regimul militar chilian în intenția de a-și asigura continuitatea prin tr-un nou mandat prezidențial al generalului Augusto Pinochet — marchează o importantă cotitură în evoluția internă, din ultimii 15 ani din Chile : rezultatele votului, indicînd o puternică înfrîngere pentru regimul militar, au adus forțelor democratice o semnificativă victorie ; s-a deschis un drum nou, care ar putea conduce la o tranziție democratică în Chile, după un deceniu și jumătate de dictatură militară.

Populația cu drept de vot s-a prezentat, într-o mare afluență, la urne ; atmosfera a fost calmă, fără incidente ; rezultatele au început să devină clare în seara aceleiași zile de 5 octombrie. În fața sediului central al „Comandamentului pentru NU", din Santiago de Chile, o mulțime de oameni urmărea evoluția numărătorii votului .La anunțarea unui nou procent cîștigat, se îmbrățișau, chiar dacă nu se cunoșteau, unii aveau lacrimi în ochi. „Chile, sosește bucuria" — acesta a fost sloganul partidelor angajate în campania pentru „nu". Simboliza încrederea în împlinirea speranțelor.

Înaintea oricăror declarații oficiale, generalul Augusto Pinochet a organizat o reuniune de urgență cu ceilalți membri ai juntei, apoi cu membrii guvernului. În drum spre această reuniune, generalul Matthei, comandantul șef al aviației (alături de generalul Pinochet — armata terestră —, din cadrul juntei mai fac parte comandanții șefi ai aviației, marinei și carabinierilor, respectiv poliția militarizată) a declarat : „A învins «nu» ; pentru mine, cel puțin, acest lucru este clar". A urmat, tîrziu, către miezul nopții, recunoașterea, de către autorități, a înfrîngerii suferite.

Organizînd referendumul de la 5 octombrie, regimul militar chilian a respectat, în fapt, prevederile Constituției elaborate de el însuși ; a pus, cu alte cuvinte, în practică propriile reguli de joc. Fixate, însă, în 1980, ele s-au dovedit, în 1988, inapte să asigure succesul scontat, chiar dacă — afirmă, acum, reprezentanții regimului — se prevăzuse, dar mai mult teoretic, și eventualitatea unei nereușite. Guvernul a mizat pe o serie de factori care au fost, în cele din urmă, fie adverși, fie insuficienți, fie necontrolabili.

Cei 15 ani de regim militar s-au încadrat, prin structurile de putere create, în proiectul global avut în vedere de autorii loviturii de stat din 1973, proiect axat, în principal, pe „remodelarea" profundă a societății și instituțiilor chiliene. Era vorba de o „nouă ordine internă" în plan politic, economic și social, care să lichideze complet ceea ce însemnaseră, pentru Chile, anii de guvernare ai coaliției „Unității Populare", sub conducerea lui Allende, și să marcheze inclusiv o ruptură cu unele orientări ce prevaleseră în ultimele decenii : „democrația reprezentativă" urma să fie înlocuită printr-un „guvern autoritar", iar, ulterior, printr-o „democrație protejată" de militari ; fostei intervenții a statului în economie îi corespundea — în noua optică — prioritatea absolută acordată proprietății particulare și legilor pieței ; „pluralismului ideologic" trebuia să i se pună capăt printr-un proces de „depolitizare", respectiv prin interzicerea activității partidelor în general și trecerea în ilegalitate a partidelor și mișcărilor de stînga, în special. În baza acestei viziuni ,forțele armate — constituind stîlpul regimului — și-au asumat întreaga putere politică și toate funcțiile în stat ; instituționalizarea puterii militare s-a manifestat, apoi, prin adoptarea unei noi Constituții, care asigură armatei un rol primordial și de durată : în acest timp, starea de excepție este prelungită, sub o formă sau alta, periodic.

În ianuarie 1979, într-un interviu acordat revistei „Hoy", generalul Gustavo Leigh — fost membru al juntei, exclus apoi din rîndurile ei — afirmase că proiectul noii Constituții „este inaplicabil, pentru că el nu poate fi impus decît prin forță, iar, în momentul cînd țara va reveni la normal, va fi aruncat la coș". Se făceau simțite, pe de o parte, unele tensiuni între elementele „dure" și „moderate" din cadrul armatei ; regimul militar începea, pe de altă parte, să fie din ce în ce mai fățiș respins de opinia publică chiliană, în timp ce se situau treptat, în rîndul opoziției, noi partide, între care cel democrat-creștin, dezamăgit de întîrzierea întoarcerii în cazărmi a militarilor.

Concomitent, miza pusă pe dezorganizarea partidelor — prin faptul că le era interzisă orice activitate politică — și pe lipsa lor de unitate se dovedește înșelătoare. Căci, dacă în primii ani după lovitura de stat, Partidul Național, de dreapta, se menține într-o explicabilă tăcere complice, alte formațiuni politice adoptă o atitudine clar antidictatorială și, în ciuda interdicțiilor și a stării de excepție, desfășoară o viață politică organizată (presă și congrese clandestine, declarații) ; democrația creștină — una din principalele formațiuni politice chiliene — abandonează, la rîndu-i, cantonarea într-o „tăcere tactică", se situează pe o poziție de respingere a regimului militar și va constitui, înainte de actualul referendum, nucleul central al „Comandamentului pentru NU". De asemenea, partidul socialist, confruntat, după 1973, cu multiple sciziuni interne, va acționa, prin liderii din țară și din exil, împotriva regimului. În ce privește partidul comunist, acesta, deși trecut în ilegalitate, își va păstra omogenitatea — rămînînd una din cele mai puternice asemenea formațiuni politice din America Latină — și va pleda constant pentru democrație în Chile. În ansamblu, însă, aceste partide vor acționa separat și, abia în ultimii ani, vor strînge rîndurile — dar nu în totalitate, cu menținerea unor divergențe, dintre care unele puternice — pentru a ajunge, în perspectiva referendumului, la necesara unitate. Problema consolidării și lărgirii acestei unități rămîne, așa cum vom vedea, decisivă în etapa actuală și cea următoare, spre o tranziție democratică, deschisă de rezultatele referendumului de la 5 octombrie.

Alți factori pe care a contat regimul militar vor fi infirmați, de asemenea, de evoluțiile interne. Politica de represiune, cu efectele sale dramatice asupra vieții chilienilor, nu își atinge scopul în momentul referendumului : opoziția reușește să insufle încredere în semnificația participării la urne și să risipească temerile față de posibilele consecințe, pe plan personal, ale unui vot în favoarea lui „nu". Sub presiunea obiectivelor electorale și a cererilor opoziției de a se asigura condițiile de desfășurare a plebiscitului, guvernul se vede nevoit, pe de altă parte, să ridice starea de excepție și să permită revenirea în țară a celor cărora li se impusese exilul politic. În ce privește atu-ul economic — reprezentat de indicii relativ favorabili ai creșterii produsului intern brut și nivelului scăzut al inflației — acesta nu s-a dovedit suficient, întrucît beneficiile au revenit, cu prioritate maximă, păturilor avute, de unde a provenit, probabil, o bună parte a voturilor pentru

Marea majoritate a chilienilor a votat împotriva continuității la putere a regimului militar

Circa 7,4 milioane de chilieni în vîrstă de peste 18 ani, din populația de 12,5 milioane de locuitori ai țării, au fost chemați, la 5 octombrie a.c., la urne, în cadrul referendumului privind succesiunea prezidențială. Ei trebuiau să răspundă dacă sînt de acord sau nu cu un nou mandat prezidențial (de opt ani) al generalului Augusto Pinochet, desemnat candidat unic, pentru această funcție, de către junta militară chiliană.

Victoria lui „Nu" înseamnă :

— 11 martie 1989 — se va prelungi cu un an actualul mandat prezidențial al generalului Augusto Pinochet și, tot cu un an, atribuțiile juntei militare.

— 11 decembrie 1989 — vor fi convocate alegeri prezidențiale și legislative : Scrutinul va avea loc, concomitent, la 14 decembrie 1989.

— 10 februarie 1990 — se va organiza, dacă este necesar, cel de-al doilea tur de scrutin prezidențial.

— 11 martie 1990 — se va încheia mandatul generalului Pinochet, funcția urmînd să fie preluată de președintele ales ; va fi instalat Congresul Național.

„da". Costul social, însă, al liberalismului economic a înclinat balanța în cealaltă direcție : „Actuala ordine internă este bazată pe inegalitate, pe construirea unei societăți dualiste, făcută din două lumi, cea a unei minorități care posedă prea mult și cea a majorității care nu dispune nici de strictul necesar", a declarat, cu cîțiva ani în urmă, fostul președinte democrat-creștin, Eduardo Frei. Accentuarea procesului de sărăcire a marilor mase din „poblaciones" (cartierele mizere de la periferia din Santiago de Chile) și șomajul s-au adăugat, pe de altă parte, pierderilor înregistrate de clasele mijlocii, consecință a politicii de concentrare a puterii economice și financiare, care a dus la comasarea de întreprinderi, exacerbarea concurenței și înghițirea sau falimentul firmelor mici. Distribuirea inechitabilă a avuției naționale și scăderea nivelului de trai al marilor mase (venitul pe cap de locuitor este, azi, cu 6 procente mai scăzut decît în 1970 și cu 12 procente decît în 1981) a avut drept efect creșterea tensiunilor sociale și a demonstrațiilor populare de protest — ceea ce s-a repercutat direct și substanțial asupra rezultatelor referendumului.

În cadrul referendumului, remarcau observatorii, lupta dintre regim și opoziție, sub aspectul posibilităților de care dispuneau fiecare în desfășurarea campaniei electorale, a fost inegală. Guvernul a beneficiat de aparatul propagandistic reprezentat de administrația publică, de controlul sau accesul privilegiat la mijloacele de informare în masă, de întreaga structură a puterii. Începîndu-și campania pentru „nu" cu cîteva luni doar înaintea consultării electorale, opoziția a reușit, totuși, să mobilizeze mari mase de oameni, confirmînd că partidele, deși li s-a permis abia recent să revină în activitatea publică, nu și-au pierdut forța și capacitatea de antrenare a păturilor sociale revoltate. Avînd o recunoscută cultură politică, poporul chilian a contat, pe de altă parte, pe tradiția democratică a țării, pe evoluțiile din ultimii ani din America Latină (evidențiind un proces de trecere de la regimuri militare la guverne civile, de tranziție democratică), ca și pe solidaritatea internațională manifestată constant față de aspirațiile forțelor politice democratice din Chile. S-au adăugat, în sprijinul acestora, inclusiv pozițiile relativ recente ale unor reprezentanți ai clerului catolic (ceea ce a declanșat iritarea guvernului), ca și intensificarea criticilor la adresa juntei militare chiar în rîndurile unor cercuri politice americane, care sprijineau, pînă în urmă cu cîțiva ani, acest regim.

Recunoscînd că au pierdut bătălia referendumului ,autoritățile militare au făcut unele precizări de poziții : „Calendarul politic stabilit de Constituție va fi respectat întocmai", a declarat Augusto Pinochet ; „putem avea un dialog cu partidele politice, care doresc aceasta, chiar cu opoziția, dacă va fi necesar", a adăugat Sergio Fernandez, ministrul de interne. Prima declarație subliniază, în fapt, că actualul președinte nu intenționează să părăsească funcția mai devreme decît este stabilit : 11 martie 1990. A doua precizare limitează nivelul dialogului, care s-ar reduce la discuții cu un membru al guvernului. Or, „mandatul popular" al referendumului — subliniază partidele opoziției democratice — constă tocmai în realizarea unei schimbări, cît mai curînd posibil. Apărarea victoriei lui „nu" apare, în acest moment, ca o exigență națională.

Partidele opoziției coincid deja asupra unor obiective capabile să grăbească tranziția democratică, obiective ce ar trebui abordate în cadrul dialogului cu forțele armate, în cazul că acestea îl vor accepta. O platformă comună, elaborată în luna septembrie, de cele 16 partide angajate în campania pentru „nu", prevedea deja la data respectivă : „Dorim o rapidă și ordonată tranziție democratică, pe baza unui larg consens național, care să includă toate forțele politice, sociale și instituționale din țară și care să respecte interesele legitime ale tuturor". În prezent, opoziția cere ca alegerile prezidențiale și legislative libere să aibă loc înainte de luna decembrie 1989, cum stabilește actuala Constituție, scurtînd astfel perioada de 18 luni cît urmează să mai rămînă la putere generalul Pinochet. Se propune, de asemenea, instalarea unui parlament ales în totalitate prin alegeri libere (referire la cei 9, din 35, membri ai Senatului, care vor fi desemnați și nu aleși) și învestirea Congresului Național cu puteri constituante (elaborarea unei noi Constituții). Sînt cereri față de care, deocamdată, forțele armate — chemate la dialog, ca factor important al evoluției situației în Chile — nu au dat nici un răspuns. Rămîne de văzut ce se va întîmpla în săptămînile următoare, în condițiile inflexibilității manifestate de generalul Pinochet și ale lipsei unor semne care să indice în ce măsură armata este decisă să-și mențină sau nu structurile de putere.

În ceea ce le privește, după ce și-au strîns rîndurile în numele reușitei campanii pentru „nu", partidele politice se confruntă, acum, cu întrebarea dacă unitatea lor de acțiune este capabilă să se consolideze, plebiscitul odată trecut. Diferențele ideologice, puternicele diviziuni interne, sciziunile survenite în ultimii ani, lunga perioadă de interdicție a activității lor politice și menținerea, în continuare, în ilegalitate a partidelor de stînga (comuniștii și forțele sau grupările afiliate lor) lasă de presupus că unitatea nu este un țel ușor de realizat. Ea apare, însă, indispensabilă, în condițiile în care divizările nu ar face decît să îngreuneze și să amîne obiectivele democratizării, slăbind șansele opoziției civile în dialogul pe care speră să-l inițieze cu forțele armate. Strategia și platforma politică unitară stabilite în perspectiva referendumului ar trebui, deci, să servească drept fundament pentru păstrarea partidelor pe aceeași linie tactică.

Rezultatele referendumului de la 5 octombrie au marcat, în Chile, o cotitură decisivă. Ultima săptămînă politică a fost deosebit de agitată : s-au făcut cîteva prime precizări de poziții, au loc o serie de căutări, s-au stabilit unele contacte. Evenimentele indică o perspectivă ce va fi marcată de noi evoluții, încă prea devreme de întrevăzut, dar care se subsumează realității semnalate de majoritatea observatorilor : în Chile nu va mai fi la fel după 5 octombrie.

Anca Voican

15 ani...

— 11 septembrie 1973 : *are loc lovitura de stat militară ; este bombardat palatul prezidențial La Moneda ; în timpul luptelor intervine moartea președintelui constituțional Salvador Allende ; la putere se instalează o junță militară condusă de generalul Augusto Pinochet, numit, cu două luni în urmă, comandat șef al armatei ; parlamentul este dizolvat, partidele politice și sindicatele sînt interzise.*

— 24 iunie : *generalul Augusto Pinochet se proclamă președinte.*

— 11 septembrie 1976 : *junta militară își asumă prerogativele de putere constituantă, făcîndu-se, astfel, primii pași spre modificarea Constituției ; șefului statului i se atribuie dreptul de a decreta și prelungi periodic „stările de excepție" (de asediu, de urgență etc.).*

— 22 martie 1979 : *se aduc modificări legii reformei agrare, permițînd refacerea marilor domenii expropriate de guvernul Allende ; sînt acordate facilități capitalului străin și companiilor multinaționale, care preiau dreptul de explorare și prospectare în domeniul minier.*

— 11 septembrie 1980 : *o nouă Constituție, elaborată de autoritățile militare, este aprobată în cadrul unui referendum respins unanim de opoziție.*

— 11 martie 1981 : *în baza prevederilor noii legi fundamentale, începe cel de-al doilea mandat, de opt ani, al președintelui Augusto Pinochet, cu posibilitatea reînnoirii lui, în 1989.*

— 22 ianuarie 1982 : *funeraliile fostului președinte democrat-creștin, Eduardo Frei, se transformă într-o mare manifestație de protest a opoziției.*

— 11 mai 1983 : *se declanșează seria demonstrațiilor populare împotriva regimului și a politicii sale economice.*

— 30 ianuarie 1985 : *asasinarea a trei militanți comuniști stîrnește un val de indignare și condamnare din partea opiniei publice. Cei implicați sînt arestați, apoi eliberați.*

— 25 august : *11 partide politice chiliene, sprijinite de biserica catolică, semnează un „acord pentru tranziția spre democrație".*

— 2 iulie 1986 : *moment de puternică înfruntare între regimul militar și opoziția politică ; grevă generală de 48 de ore.*

— 25 februarie 1987 : *în perspectiva referendumului din anul următor, guvernul decretează legalizarea partidelor politice, cu excepția celor de orientare marxistă.*

— 2 februarie 1988 : *mai multe partide de opoziție se regrupează în cadrul „Comandamentului pentru NU".*

— 25 august : *guvernul ridică toate „stările de excepție", prelungite succesiv de la lovitura de stat din 1973.*

— 30 august : *se anunță decizia juntei militare de a-l proclama drept candidat unic la referendumul din octombrie pe generalul Augusto Pinochet ; au loc ample manifestații de protest.*

— 1 septembrie : *exilații politici primesc permisiunea de a reveni în țară.*

— 25 septembrie : *demonstrații populare la Santiago de Chile, în cadrul campaniei pentru „nu", care iau, pe zi ce trece, o tot mai mare amploare.*

— 5 octombrie : *rezultatele referendumului arată că 54,6 la sută din cei chemați la urne au răspuns „nu".*

BLACKPOOL

Laburiștii și dilemele „modernizării"

Probabil cea mai importantă conferință de cînd Neil Kinnock a devenit lider al partidului, în 1983, s-a desfășurat săptămîna trecută : era pusă în discuție nu numai conducerea, ci și revizuirea politicii. Dar pentru liderul victorios vor mai urma încă multe lupte pînă la a obține victoria și în alegeri.

În cei cinci ani de cînd a fost ales lider al Partidului Laburist (în 1983, după înfrîngerea drastică a partidului, condus pe atunci de Michael Foot), se evidențiază, la o privire retrospectivă, două etape importante în conducerea lui Neil Kinnock. În prima, liderul a fost preocupat îndeosebi de apropierea celor două aripi ale partidului (ale căror disensiuni îndepărtaseră nu numai alegătorii, dar și o parte dintre politicieni), de eliminarea din partid a extremiștilor grupați în organizația „Militants", de îmbunătățirea, în general, a imaginii laburiștilor și de parțiale modificări în structura partidului. Deși acestea nu erau direct legate de politica partidului, aveau să se arate vitale, îndeosebi întrucît consolidau poziția liderului, care putea, astfel trece la modificări substanțiale privind opțiunile. Etapa a doua exact aceasta are în vedere. După a treia înfrîngere electorală consecutivă, în iunie anul trecut, Neil Kinnock a atras atenția asupra aspectului cel mai dureros : politica partidului trebuie radical revizuită, dacă se dorește revenirea la guvernarea țării. Politicienilor care încă mai susțin opțiunile tradiționale (și multor sindicate nemulțumite de eventuale schimbări prin care ar pierde statutul deținut) asemenea propuneri le-au apărut drept o erezie. Dar, îndată, s-a constatat că Neil Kinnock își stabilise, între timp, un larg cerc de sprijinitori, cum nu reușise nici unul din predecesorii săi în funcție : în „cabinetul-fantomă", în Consiliul Executiv Național (NEC) și la conferința partidului linia Kinnock este majoritară ; în plus, ideile liderului sînt și ale tinerei generații de laburiști care, în principiu, va conduce și guverna în deceniile următoare.

Urmarea a fost că anul scurs între conferința din toamna lui 1987 și cea de săptămîna trecută poate fi socotit dintre cei mai importanți pentru viitorul laburiștilor. Odată acceptată ideea revizuirii politicii, s-a trecut la lucru, șapte grupuri propunînd șapte documente majore, privind, practic, toate direcțiile politicii. Adoptate de NEC și urmînd a fi supuse aprobării conferinței anuale, aceste documente conturau strategia partidului pentru anii '90 și țînteau să elimine politici apreciate de conducere ca nepopulare sau neadecvate realităților țării. Munca de revizuire a fost comparată nu o dată (cum a făcut, de pildă, Peter Kellner în „The Independent") cu programul social-democraților vest-germani de la Bad Godesberg, din 1959, cînd, tot în urma a trei înfrîngeri electorale succesive, s-a optat pentru modernizarea partidului, proces care l-a adus la conducere.

Chiar și numai trecerea în revistă a cîtorva aspecte nou propuse poate sugera amploarea și sensul „centrist" al revizuirilor : se renunță la renaționalizările automate și masive pe care le propuneau laburiștii în eventualitatea cîștigării puterii ; se recunoaște realitatea proceselor pieței, cărora economia să li se adapteze ; se menține introducerea votului secret al membrilor unui sindicat înaintea declanșării unei greve (măsură introdusă de conservatori) ; se renunță la părăsirea C.E.E., asemenea perspective fiind socotite ca „nule" ș. a. Dar acest „nou realism", cum îl definea Kinnock, n-a fost acceptat lesne. Liderul aripii de stînga, Tony Benn, l-a comparat, nici mai mult nici mai puțin, cu împăciuitorismul antebelic al lui Neville Chamberlain și a declarat că partidul n-ar face decît să-și scrie manifestul electoral în funcție de indicațiile sondajelor de opinie. Pe de altă parte, unele aspecte nu sînt clare nici astăzi, în altele se înregistrează confuzii — și, de aceea, o parte din domeniile revizuirilor au fost lăsate pentru o a doua etapă, în seama conferinței de anul viitor. De pildă, s-a considerat că laburiștii au pierdut ultimele două alegeri generale datorită susținerii ideii dezarmării nucleare unilaterale. În timpul verii, oarecum pentru a testa gradul de audiență, liderul a vorbit despre renunțarea la acest punct, dar urmarea a constat într-un val de controverse în partid, ceea ce a determinat retractarea liderului și, aproape firesc, pierderi reflectate în sondajele de opinie.

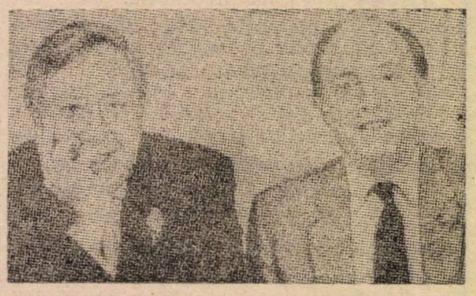

Neil Kinnock (dreapta) și Roy Hattersley au fost reales lider și lider adjunct

Dar principiul revizuirii, în general, și al adaptării la realitatea în continuă schimbare a țării, Neil Kinnock și echipa lui și l-au apărat cu ardoare, înființînd chiar un „Institut pentru cercetarea politică", cu scopul de a promova idei noi. În fapt, cam așa ceva făcuseră conservatorii în anii '70, reușind să atragă experți capabili să conceapă strategia cu care, ulterior, s-au cîștigat alegerile.

Tot în cursul acestui an și ca urmare a insistenței pentru revizuire, s-a înregistrat și contestarea conducerii. Deși era logic că un asemenea act va dăuna imaginii partidului, Tony Benn și Eric Heffer, lideri ai aripii de stînga, și-au anunțat candidatura la funcțiile de lider și lider adjunct. Au urmat luni de campanie, cu incriminări care aminteau de disensiunile de la sfîrșitul anilor '70, cu un consum de energie despre care unii comentatori apreciau că putea fi îndreptat cu mai mare folos spre criticarea politicii guvernului conservator.

Conferința de la Blackpool se deschidea, sub aceste auspicii, și se încheia printr-o categorică victorie a echipei de conducere, ceea ce sugerează că, în ansamblu, laburiștii susțin „modernizarea" partidului. Neil Kinnock a fost reales lider, cu 88,6 la sută din voturi, iar adjunctul său, Roy Hattersley, cu 67 la sută din voturi, ceilalți candidați fiind înfrînți zdrobitor. Evident, aceasta nu înseamnă că lui Kinnock i se acordă un „cec în alb" pentru reformele politicii. Chiar Kinnock declara că „mult mai important este, acum, să o înfrîngem pe d-na Thatcher și să formăm guvernul". Dar desfășurarea conferinței se înscrie exact în ceea ce liderul și-ar fi dorit — în fapt, un sprijin aproape total al „noului realism", socotit strategic pentru recîștigarea puterii. Mai există și politicieni și lideri sindicali care nu acceptă revizuirile și ideile noi, dar rezoluțiile conferinței n-au ținut seama de aceste obiecții și sprijinul a fost masiv pentru documentele elaborate în cursul anului.

„Trebuie să privim viitorul în față — declara Neil Kinnock. Să înfruntăm realitatea". Cei care nu sînt pregătiți să susțină schimbarea în politica partidului înseamnă că-i neglijează pe cei mulți și dezavantajați din societatea britanică atît de divizată — a continuat liderul. Partidul Laburist nu poate obține nimic dacă rămîne (și cît timp rămîne) în opoziție ; scopul său major trebuie să fie obținerea puterii la viitoarele alegeri generale. Partidul Laburist — ține să asigure liderul — nu alunecă spre dreapta, cum sînt de părere criticii noului curent, și nu face concesii. „Cea mai mare concesie făcută thatcherismului este să-l lăsăm să cîștige din nou !" Un viitor guvern laburist — atrage atenția Kinnock — va fi confruntat tot cu o economie de piață și trebuie să demonstreze că o poate conduce mai bine decît conservatorii. Un viitor guvern laburist trebuie să îmbine obiectivele eficienței economice cu cele ale justiției sociale, „iar aceste concepte sînt interdependente". Rezultatul celor nouă ani de guvernare conservatoare se observă nu numai în divizarea gravă a țării, ci și într-o serie de aspecte pe care Kinnock nu le-a eludat : șomaj masiv, gravă deteriorare a balanței de plăți, rate ridicate ale dobînzii, case mai scumpe, îngrijire medicală inadecvată ș.a.m.d. Pentru a schimba toate acestea, laburiștii — declară Kinnock, fixînd ordinea priorităților de acțiune — trebuie să preia puterea, dar, mai întîi, trebuie să-și modifice politica, inclusiv cea economică, pentru a convinge electoratul că opțiunile propuse de ei sînt mai bune.

Conferința a votat cu o majoritate covîrșitoare principalul document al revizuirii, care se referă la economia mixtă. Noul concept susținut acum de laburiști este cel de „proprietate socială", care îmbină îndepărtarea de masivele naționali-

În această săptămînă...

Piața comună. Preocupări social-economice pe agenda unor reuniuni

21 de miniștri și secretari de stat din Franța și Spania s-au reunit, timp de două zile, în localitatea spaniolă Leon, pentru a coordona politicile celor două țări în condițiile în care Madridul și Parisul vor deține succesiv, în cursul anului viitor, președinția organismelor

zări, cu o mai mare acceptare a întreprinderii particulare. („Dorim o proprietate publică mai răspunzătoare față de consumator — preciza Brian Gould, purtător de cuvînt în probleme de industrie și comerț. O economie productivă și competitivă.")

În ciuda votului pozitiv, nu toți delegații sprijină această „modernizare" a partidului. În afara liderilor aripii de stînga, minoritari, dar care au reușit să-și păstreze unele locuri în NEC, mai mulți lideri sindicali s-au pronunțat ferm împotriva noilor opțiuni. Arthur Scargill, liderul minerilor, sau Ron Todd, secretarul general al puternicului sindicat al transporturilor, au susținut, în mai multe discursuri, pozițiile considerate ca „tradiționale". Opțiunile acestora reflectă, desigur, nemulțumirea sindicatelor care, după revizuire, își vor vedea redusă puterea în cadrul partidului pe care îl sprijină, dar, în egală măsură, sînt și semnul dificultăților pe care le cunoaște procesul de „modernizare" și al ambiguităților.

Dificultăți reflectate, îndeosebi, de dezbaterile privind apărarea. Conducerea partidului a susținut ideea îmbinării dezarmării nucleare unilaterale cu alte abordări. E nevoie de flexibilitate, declara purtătorul de cuvînt în probleme externe ; nu trebuie să fim blocați de o rezoluție veche, în momente în care, în lume, apar atîtea modificări în domeniul apărării, declarau alți lideri. Dar conferința a votat diferit : a fost adoptată o rezoluție care cere trecerea la desființarea bazelor nucleare, în primul mandat laburist, în mod necondiționat ; o altă rezoluție, care cere ca fondurile economisite astfel să nu fie utilizate pentru înarmări convenționale, ci în domeniul îngrijirii medicale ; și a fost respinsă o rezoluție, susținută de lider, care sugera abordarea problemei în mod flexibil și în funcție de evoluții. Faptul că rezultatul, în această ultimă rezoluție, a fost foarte strîns l-a determinat pe Neil Kinnock să declare că înfrîngerea nu e clară și că, în următoarele 12 luni, o echipă va continua căutarea unei noi politici în acest domeniu. Observatorii prezenți la Blackpool au fost, însă, de altă părere, afirmînd că „modernizarea" susținută de Neil Kinnock întîlnește stavile și că Partidul Laburist continuă să fie frămîntat de confruntări interne cu impact firesc asupra alegătorului. Într-o perioadă ca aceasta, la peste un an de la alegeri și în condițiile nemulțumirilor față de starea economiei, principalul partid al opoziției ar trebui să se afle detașat în frunte în sodajele de opinie. Or, acestea descoperă că se află la cinci procente în urma conservatorilor.

Stelian Țurlea

BRUXELLES

Alegerile municipale au reconfirmat opțiunile electoratului

Șapte milioane de alegători belgieni s-au prezentat, duminica trecută, pe frig și ploaie, la urne pentru a alege consilierii municipali din 589 de comune. Mandatul acestora se întinde pe o perioadă de șase ani. Autoritățile din Bruxelles au așteptat, cu interes, rezultatul scrutinului, considerîndu-l un test pentru politica celui de-al VIII-lea guvern condus de primul ministru Wilfried Martens (ales în decembrie 1987), care a inițiat, în luna mai a acestui an, o reformă instituțională și un program de redresare financiară, bazat pe mai vechile orientări ale politicii sale de austeritate. Rezultatele sînt o mărturie a sprijinului acordat de electorat liniei politice a cabinetului.

Potrivit datelor publicate în capitala belgiană, în cadrul alegerilor pentru Consiliile comunale — organele puterii de stat — au fost reînnoite mandatele a 13 000 de consilieri pentru a conduce activitatea comunelor din țară. (Comuna reprezintă unitatea de bază a împărțirii administrative a teritoriului). Harta electorală nu s-a schimbat, reflectînd același raport de forțe : nordul dominat de democrat-creștini și sudul dominat de socialiști. În Flandra a fost înregistrat un avans al extremei-dreapta. La Bruxelles, democrat-creștinii francofoni și valoni s-au prezentat, pentru prima dată, pe o listă comună, obținînd majoritatea relativă de 26,8 la sută din voturi ; (în fruntea listei se afla Paul van den Boeynants, fost prim-ministru, condamnat pentru fraudă fiscală). Liberalii au obținut, și ei, un rezultat bun la Bruxelles — 23,9 la sută din voturi, un recul, totuși, față de scrutinul similar din 1982. Partidul Socialist, care a asigurat postul de primar al capitalei belgiene, a înregistrat un spor de 4,3 la sută, repurtînd, în total, 13,8 procente. Întrucît democrat-creștinii i-au întrecut pe socialiști, desemnarea noului primar va fi viu disputată — se afirmă în cercurile bruxelleze.

La Anvers, orașul cel mai mare al Flandrei, socialiștii își mențin pozițiile dominante. Ceea ce a surprins, în această parte a țării, au fost cele 13 procente cîștigate de extrema-dreaptă — blocul „Vlaams", care se situează pe locul trei, după liberali. Și în alte orașe flamande, extrema-dreaptă și-a adjudecat procente, smulse, potrivit observatorilor politici, din baza electorală a partidului regionalist „Volksunie" (Uniunea Populară). Este un fenomen îngrijorător, subliniat de agențiile internaționale de presă, care și-a pus pecetea pe alegerile din acest an. Reamintim că cele desfășurate în anul 1982 înregistrau un fenomen cu totul de alt gen — apariția „verzilor".

În cele două mari orașe valone — Liège și Charleroi —, Partidul Socialist și-a consolidat pozițiile sale dominante : astfel, la Charleroi, P.S. a înregistrat un avans de șase procente. În Fourons — localitate cu majoritate francofonă, enclavată în teritoriul flamand, al cărei primar, José Happart, a declanșat o „dispută lingvistică" care a dus la demisia celui de-al VII-lea cabinet Martens și la cea mai îndelungată criză guvernamentală din istoria țării — candidații francofoni au pierdut cîteva procente, dar au rămas majoritari. Într-o primă declarație oficială, ministrul belgian de interne a amenințat că-i va retrage mandatul lui Happart, dacă acesta își va mai continua acțiunile.

Cu această punere la punct, liderii celor patru partide principale ale coaliției guvernamentale — democrat-creștini și socialiști francofoni și flamanzi — și-au manifestat satisfacția față de rezultatele alegerilor, care nu au ridicat probleme deosebite raportului de forțe politice pe care se bazează guvernul condus de premierul Wilfried Martens (din coaliție mai face parte și „Volksunie"). În Belgia, primarii sînt desemnați de suveran, regele Baudouin, dintre consilierii care au întrunit cele mai multe voturi.

D.T.

Pieței comune. A fost examinat stadiul relațiilor hispano-franceze în vederea dezvoltării cooperării dintre cele două țări, precum și probleme legate de întîlnirea franco-spaniolă la nivel înalt, programată a se desfășura la 25 și 26 noiembrie la Paris. Cu acest prilej, șefii diplomațiilor celor două state, Francisco Fernandez Ordonez și Roland Dumas, au abordat aspecte ale relațiilor externe ale Pieței comune cu Statele Unite și Japonia, țările est-europene, America Latină, ale strategiei pe care intenționează să o adopte la negocierile, care au început ieri, dintre C.E.E. și cele 66 de țări în curs de dezvoltare din Africa, zona Caraibilor și Pacificului (A.C.P.), asociate la „cei 12". Totodată, miniștrii economiei din cele două țări au convenit asupra intensificării cooperării în sfera economică în ce privește proiectele industriale în domeniile transporturilor, electronicii și chimiei.

În „sfera financiară" și-au făcut loc îngrijorările generate de creșterea ratei dobînzilor, mai ales a celor pe termen lung (actuala situație pare similară cu cea din vara anului 1987, care a precedat crahul din octombrie trecut), de fuga capitalurilor, de amenințarea recrudescenței inflației, care s-a ridicat, în luna august, la 3,6 la sută. (Parisul găzduiește, în aceste zile, un colocviu internațional consacrat fenomenelor de criză ale sistemului capitalist : economiștii, oamenii politici și activiștii sindicali prezenți analizează consecințele și măsurile vizînd diminuarea crizei valutar-financiare, dezvoltarea tehnologiilor moderne și a învățămîntului tehnico-profesional.)

O reuniune paralelă s-a desfășurat la Madrid — a Comitetului Executiv al Confederației (vest)-Europene a Sindicatelor (C.E.S.), din care fac parte 36 de organizații sindicale din 21 de țări membre ale Consiliului Europei occidentale (Finlanda a devenit, recent, al 22-lea membru al acestui organism vest-european). În prim-planul reuniunii C.E.S. s-au situat problemele sociale din Europa occidentală, cu deosebire cele privitoare la șomaj și utilizarea forței de muncă, dar și la productivitate și competitivitate. Numărul șomerilor înregistrați oficial în țările vest-europene se ridică la circa 20 de milioane. De asemenea, potrivit datelor conținute de un raport al Comisiei Pieței comune, acest flagel afectează, în prezent, 15,6 milioane de persoane în țările membre ale comunității, cifra respectivă reprezentînd 10,4 la sută din totalul populației active a „celor 12".

RANGOON

Evoluția situației

Pentru unii din observatorii atenți ai evenimentelor petrecute în ultimele luni, în Birmania, situația din acest stat al sud-estului Asiei pare să fi intrat „într-o etapă decisivă".

Asemenea afirmații au în vedere mai cu seamă modul în care s-au desfășurat evenimentele birmane după lovitura de stat militară din 18 septembrie. Potrivit comentatorilor amintiți, aceasta ar fi deschis o fază nouă în evoluțiile lunilor din urmă, marcate de incertitudine, tulburări și succesive schimbări în conducerea statului.

Prima și cea mai importantă dintre aceste schimbări a avut loc la 23 iulie, anul acesta, cînd — pe fundalul crizei economice și politice din țară, reliefată și prin incidentele izbucnite într-o serie de orașe birmane —, președintele partidului unic, de guvernămînt, Ne Win, și-a prezentat demisia din funcție. La fel, a procedat vicepreședintele San Yu, deținător și al funcției de șef al statului. Surprinzătoarea retragere a lui Ne Win, lider al țării din anul 1962, nu a pus însă capăt tulburărilor, iar succesorul său în fruntea partidului guvernamental, ca și la conducerea statului, Sein Lwin, și-a părăsit postul după numai 18 zile de la instaurarea la putere. Funcțiile sale au fost preluate de Maung Maung, fost ministru al justiției, primul civil la cîrma Birmaniei după un sfert de secol. Dar, în pofida unor încercări de risipire a încordării — precum ridicarea stării de lege marțială, eliberarea unor persoane arestate, inclusiv a unor lideri din opoziție —, demonstrațiile au continuat, fiind reclamate, în esență, măsuri de restaurare și adîncire a democrației în țară.

La 8 septembrie, la Rangoon și în alte orașe birmane a fost declanșată o grevă generală în sprijinul revendicărilor privind formarea unui guvern de tranziție și organizarea de alegeri generale. În aceste condiții, parlamentul, reunit de urgență la mijlocul lunii septembrie, a hotărît alegeri generale în următoarele trei luni și amendarea Constituției, în sensul abrogării sistemului monopartit. Pentru pregătirea scrutinului — deschis tuturor formațiunilor politice — a fost creată o comisie electorală, alcătuită din cinci personalități retrase din viața publică.

Negocierile angajate între reprezentanți ai guvernului și ai opoziției s-au concentrat asupra creării unui guvern interimar. Între timp, „un guvern provizoriu" a fost format la Rangoon de fostul prim-ministru U Nu. Spre mijlocul lunii septembrie, știrile din capitala birmană lăsau să se întrevadă disensiuni serioase în cadrul opoziției și o situație încă tulbure.

La 18 septembrie, postul de radio Rangoon anunța lovitura de stat militară, în urma căreia un „comitet de pacificare", condus de Saw Maung, șeful Statului Major al armatei birmane, „a hotărît să-și asume responsabilitățile guvernamentale, ca urmare a situației deosebit de încordate din țară". Au fost interzise demonstrațiile, impuse restricții de circulație și dat un ultimatum greviștilor pentru a-și relua lucrul. Consiliul pentru instaurarea legii și ordinii în stat, condus de generalul Saw Maung — organism care a preluat întreaga putere — a decis dizolvarea parlamentului, a guvernului și a consiliilor populare la toate nivelurile. A fost schimbată denumirea țării în „Uniunea Birmană", subliniindu-se că, pe plan extern, va fi promovată „o politică independentă și activă".

Actualul lider birman, generalul Saw Maung, în timpul unei alocuțiuni televizate

Un comunicat precizează intenția noii conduceri de a organiza alegeri generale democratice, pe bază pluripartită, și de a menține, în activitate, comisia electorală constituită în scopul pregătirii scrutinului. Oficial, bilanțul protestului față de instaurarea guvernului militar se cifra, la 27 septembrie, la 342 morți, 219 răniți și 1 107 arestări.

Treptat, a fost consemnată, atît la Rangoon, cît și în alte părți ale țării, instalarea unui „calm relativ"; s-au redeschis magazinele, a fost restabilită circulația rutieră și feroviară. La 21 septembrie, s-a menționat că șeful regimului militar, generalul Saw Maung, și-a asumat funcția de prim-ministru al unui guvern format din nouă persoane, el deținînd, de asemenea, portofoliile apărării și afacerilor externe. A fost reiterată, cu acest prilej, promisiunea organizării, cît mai curînd, de alegeri democratice, iar liderilor opoziției li s-a solicitat să nu avanseze nici un fel de revendicări, pentru a nu fi înrăutățită situația din țară.

Autoritățile militare au dat, apoi, publicității un decret privind crearea organelor militar-administrative locale, potrivit căruia consiliile administrative de orice nivel sînt conduse de militari. De curînd, Consiliul pentru instaurarea legii și ordinii în stat a emis un ordin în legătură cu înregistrarea partidelor politice pentru alegerile generale, ce urmează a se desfășura la o dată ce va fi anunțată.

În ultima vreme, o intensă activitate s-a putut observa în rîndul formațiunilor politice birmane. Partidul Programul Socialist Birman (P.P.S.B.) și-a modificat denumirea, devenind Partidul Unității Naționale. În cadrul său, a fost creat un Comitet Central Executiv, din 15 membri, președintele acestuia fiind Tha Kyaw.

Trei din principalii lideri ai opoziției — Aung Gyi, Tin Oo și San Sun Kei — au format o coaliție, Liga națională democratică unită, devenită, ulterior, Liga pentru democrație, menită — potrivit creatorilor săi — să asigure o structură capabilă să reunească mișcările populare constituite spontan, în cadrul universităților, uzinelor și instituțiilor, în cursul evenimentelor din ultimele luni. Într-o declarație, obiectivul ligii este precizat a fi „crearea unui guvern cu adevărat democratic, care să răspundă aspirațiilor poporului și să garanteze drepturile lui fundamentale". În vederea atingerii acestui obiectiv, se intenționează — subliniază declarația — a se recurge numai la „mijloace pașnice și democratice". O altă formațiune de opoziție, Partidul Democratic, a luat naștere sub conducerea lui Thu Wai, fost lider al studenților; ea reunește o seamă din adepții fostului premier U Nu. Vederile noii grupări se vădesc opuse atît guvernului militar, cît și Partidului Unității Naționale (fostul P.P.S.B.).

Ca un semn al tendinței spre redresarea situației, observatorii din Rangoon menționează cererile de înregistrare oficială la comisia națională pentru alegerile generale a unui număr de partide din opoziție, acțiunea lor fiind apreciată ca o tacită recunoaștere a actualelor autorități. De asemenea, la 3 octombrie — data ultimatumului adresat de autoritățile militare —, peste 90 la sută din participanții la greva generală, declanșată în urmă cu patru săptămîni în Birmania, și-au reluat lucrul. Există indicii — consemnau agențiile de presă — că acțiunile de protest vor continua, dar sub altă formă.

La aproximativ trei săptămîni de la venirea la putere, actuala conducere birmană a reușit, în bună măsură, să atenueze din intensitatea curentului de opoziție — consideră observatorii, atrăgînd, însă, atenția că obiectivul cel mai dificil rămîne redresarea economiei naționale, serios afectată de evenimentele din ultima vreme. Chiar înaintea acestora, rezervele de valută ale Birmaniei se reduseseră la 33 milioane dolari, echivalentul valorii importurilor pe o lună. Serviciul datoriei externe reprezenta peste 60 la sută din încasările curente. Între timp, situația s-a deteriorat, astfel încît punerea în mișcare a economiei — cel de al patrulea obiectiv pe care și l-au propus autoritățile militare (după „restabilirea ordinii publice, garantarea păcii și liniștii cetățenilor, asigurarea securității și bunei funcționări a transporturilor și telecomunicațiilor") — se vădește deosebit de anevoioasă.

Reprezentantul Birmaniei la O.N.U., Maung Gyi, declara că țara sa a depășit recenta perioadă de tensiuni. El s-a referit la demersurile autorităților de la Rangoon în vederea organizării de alegeri generale, cu participarea tuturor partidelor. Totodată, reprezentantul birman a subliniat intenția țării sale de a-și continua tradițională politică externă independentă și de a menține relațiile cu celelalte state, pe baza respectului reciproc și neamestecului în treburile interne.

Liana Enescu

În această săptămînă...

Mesajul președintelui Prezidiului R.S.F. Iugoslavia

Într-un mesaj adresat poporului prin intermediul posturilor de radio și televiziune, președintele Prezidiului R.S.F. Iugoslavia, Raif Dizdarevici, a subliniat necesitatea de a se merge pînă la capăt pe calea democratică a căutării de soluții pentru depășirea crizei sociale prin care trece, în prezent, Iugoslavia — relatează agenția „Taniug". Referindu-se la unele fenomene negative care au marcat, în ultimul timp, arena politică internă și a căror evoluție implică posibilitatea unor consecințe imprevizibile, Dizdarevici a declarat că instituțiile și

STOCKHOLM

Opțiuni post-electorale

Intr-o declarație făcută presei, imediat după anunțarea rezultatului alegerilor generale, de la 18 septembrie, premierul social-democrat Ingvar Carlsson consideră că partidul său „și-a consolidat poziția și i s-au deschis largi posibilități pentru aplicarea unei politici consecvente și de perspectivă".

Pe scena politică suedeză, comentează analiștii politici, alegerile generale din luna trecută au adus două elemente noi. În parlamentul suedez intră, pentru prima dată în ultimii 70 de ani, un partid nou — al ecologiștilor, „rupîndu-se", astfel, echilibrul tradițional dintre conservatori, centriști și liberali, pe de-o parte, și social-democrați și comuniști, pe de altă parte. Per Gehrtonn, unul din liderii Partidului Ecologist, considera că intrarea partidului său în parlament este importantă în sine, iar Partidul Ecologist „va exercita, fără îndoială, o influență asupra guvernului, pentru elaborarea unor decizii guvernamentale privind mediul înconjurător".

Tot pentru prima dată, în toate organismele de lucru ale parlamentului au fost aleși și membri ai Partidului de Stînga-Comuniștii, care dețin 21 de mandate în parlament ; este, de altfel, o recunoaștere a faptului că forțele de stînga dețin în Riksdag o majoritate absolută.

Cele trei săptămîni care au trecut de la alegeri au fost marcate de „ajustările" pe care premierul Carlsson le-a făcut în componența cabinetului său, precum și de deschiderea sesiunii parlamentare suedeze.

Schimbările din guvern au debutat cu numirea lui Laila Freivalds în funcția de ministru al justiției. După cum se știe, această funcție s-a dovedit a fi, în ultimii cinci ani, deosebit de „sensibilă" ; insuccesul investigațiilor în ancheta Olof Palme și unele erori săvîrșite de cei care au deținut acest portofoliu au dus la demisia succesivă, din acest post, a trei miniștri. Anna-Greta Leijon, ultimul dintre cei trei miniștri, a fost nevoită să renunțe la funcție, din cauza valului de critici stîrnit, chiar înaintea alegerilor, de autorizarea unei anchete neoficiale privind asasinarea lui Olof Palme. Ecourile au fost atît de mari, încît mulți observatori se întrebau dacă partidul de guvernămînt își mai păstra intacte șansele pentru o victorie în alegeri... S-a decis, de asemenea, ca activitatea poliției să nu mai fie controlată de Ministerul justiției, ci de Ministerul serviciului civil, condus de Bengt Johannsson, fost ministru adjunct al finanțelor. Portofoliul Ministerului industriei a fost încredințat lui Ivor Nordberg, iar Kjell Ollof Feldt, unul din „strategii" economiei suedeze, a rămas, în continuare, ministru al finanțelor.

După anunțarea schimbărilor din cabinet, premierul suedez a făcut cîteva referiri la măsurile pe care guvernul său intenționează să le aplice pe plan economic și social. „Ceea ce începem să facem acum", a declarat I. Carlsson, „va permite suedezilor să întrevadă un viitor frumos pentru țara lor". În acest context, el a promis că se va trece la o reformă a sistemului de impozite — un subiect deosebit de actual în Suedia — și că se vor lua măsuri care vor determina o reducere a ratei inflației. S-au menționat, de asemenea, inițiative menite să ducă la menținerea situației actuale a locurilor de muncă și la stimularea depunerilor bancare.

Atît pe plan intern, cît și pe plan extern, consideră observatorii politici, social-democrații vor continua — fapt ce i-a determinat, în mare măsură, pe suedezi să-și încredințeze votul acestui partid — linia politică trasată în timpul guvernării lui Olof Palme. Această conduită a fost confirmată, din nou, la 4 octombrie, la deschiderea sesiunii parlamentare suedeze, cînd primul ministru Ingvar Carlsson a prezentat o declarație a guvernului, în care erau cuprinse și principalele coordonate ale politicii externe suedeze. Un accent deosebit a fost pus pe tradiționala politică de neutralitate a țării. „Politica de neutralitate a Suediei", a spus premierul Carlsson, „este de o importanță decisivă pentru pacea și independența noastră". „Această neutralitate", a adăugat el, „contribuie la stabilitatea și destinderea în această parte a lumii". Referindu-se la raporturile cu C.E.E., primul ministru a subliniat că va intensifica cooperarea cu țările din comunitatea economică vest-europeană, în toate domeniile, dar că această cooperare se va înscrie, desigur, doar într-un cadru compatibil cu principiile politicii de neutralitate a Suediei. De fapt, așa cum a afirmat și în alte ocazii, I. Carlsson a subliniat că problema aderării Suediei la C.E.E. nu este de actualitate. Aceasta întrucît — în condițiile în care țările Pieței comune nu se limitează la legături pur economice, ci extind și colaborarea politică — statutul de membru plin al C.E.E. ar contraveni politicii suedeze de neutralitate.

În declarație a fost evidențiată, de asemenea, necesitatea intensificării eforturilor în vederea reducerii volumului actual al armelor strategice, precum și a încheierii unui tratat privind interzicerea experiențelor cu arme nucleare.

Referindu-se la situația economică și socială din unele țări în curs de dezvoltare, premierul suedez a subliniat faptul că guvernul său dorește să contribuie la soluționarea problemelor economice ale țărilor sărace și la ameliorarea crizei datoriilor externe.

Premierul Ingvar Carlsson a menționat, de asemenea, importanța protejării mediului înconjurător, declarînd că Suedia „va promova activ ideea convocării, în 1992, a unei conferințe mondiale, sub egida O.N.U., care să dezbată acest subiect major". Totodată, el a adus elogii la adresa Organizației Națiunilor Unite, pentru contribuția sa la soluționarea diverselor conflicte regionale de pe glob. Premierul suedez a lansat, de asemenea, un puternic apel pentru abolirea regimului de apartheid din Republica Sud-Africană. După cum se știe, la inițiativa actualului cabinet al Suediei, în perioada dintre alegeri, a fost adoptată o lege privind boicotarea unilaterală a R.S.A.

Guvernul suedez — a arătat, în continuare, premierul Ingvar Carlsson — „se pronunță pentru crearea unei zone denuclearizate nordice". În acest context se înscriu și recentele convorbiri care au avut loc la Moscova, săptămîna trecută, între o delegație parlamentară sovietică și o delegație a parlamentarilor din țările nordice. În cadrul acestor convorbiri, reprezentanții Suediei au subliniat, și ei, faptul că realizarea **de facto** a statutului nenuclear al nordului Europei s-ar înscrie ca o contribuție majoră la procesul asigurării securității și întăririi încrederii pe plan general-european, și la scară internațională.

Adrian Dascălu

---

organele țării vor întreprinde tot ceea ce prevede Constituția și legile pentru a ocroti ordinea și pacea, securitatea individuală și avutul cetățenilor, precum și ordinea constituțională. El a avertizat, totodată, că există pericolul ca înrăutățirea, în continuare, a evenimentelor interne să ducă la situații excepționale.

Potrivit declarației sale, singura cale pentru depășirea crizei economice o constituie — relatează „Taniug" — înfăptuirea reformei economice, care, la rîndul său, este condiționată de adoptarea amendamentelor la Constituție, ca parte esențială a reformei sociale. Dacă nu vor fi adoptate aceste schimbări, a avertizat Dizdarevici, vom intra într-o criză mult mai gravă decît cea actuală, cu consecințe imprevizibile.

Vorbitorul a atras atenția asupra manifestărilor de naționalism și șovinism, asupra confruntării publice între unii membri ai conducerii și factori cu funcții de răspundere în societate, fenomene care iau o amploare tot mai mare și care influențează asupra stării de spirit politice și comportamentului oamenilor. El a adresat mijloacelor de informare în masă apelul de a contribui la calmarea tensiunii din țară, de a nu instiga spiritele, confruntările, de a nu stimula acțiuni care periclitează stabilitatea politică și ordinea constituțională din țară.

Trebuie să se asigure ca toate instituțiile și organele să-și poată îndeplini sarcinile ce decurg din Constituție și legile în vigoare. Funcționarea sistemului nu trebuie pusă, nici un moment, sub semnul întrebării. Organele supreme ale puterii și autoconducerii — adunările — au datoria să asigure ca toate organele să-și poată îndeplini eficient și responsabil sarcinile încredințate.

Nu putem admite — a declarat președintele Prezidiului R.S.F. Iugoslavia — ca, în viața noastră socială, să-și croiască drum atitudini și manifestări anarhice, samavolnicia, violența politică a unor indivizi și grupuri, metode care subminează bazele democrației socialiste de autoconducere și care ne pot aduce în stare de lipsă de libertate și teamă.

Răspunderea politică și orice altă răspundere în societatea noastră nu sînt la nivelul cerut de situația actuală, a continuat Dizdarevici. Fiecare trebuie să răspundă pentru ceea ce face sau ceea ce nu a făcut. Răspunderea tuturor factorilor cu funcții oficiale, la toate nivelurile, trebuie întărită prin promovarea practicii democratice, a criticii principiale, deschise și argumentate.

Înnoirea cadrelor este cu adevărat necesară, ea fiind premisa și parte a reformei sociale. Acest proces a început, însă este extrem de lent. După cum se știe, la a 17-a plenară a C.C. al U.C.I. urmează să se procedeze la înnoirea componenței Prezidiului și a C.C. al U.C.I. Există cerința ca același lucru să se facă și în republici și provincii — arată agenția „Taniug".

ISLAMABAD

În perspectiva alegerilor

O vie activitate se desfășoară în cercurile politice pakistaneze în vederea alegerilor legislative, prevăzute pentru 16 și 19 noiembrie și privite la Islamabad ca un moment hotărîtor pentru evoluția din această țară.

În climatul politic complex, generat de evenimentele din ultima vreme, Pakistanul se pregătește de alegeri legislative „libere, echitabile și imparțiale" — după cum a subliniat președintele interimar, Ghulam Ishaq Khan. La scrutinul din noiembrie, Tribunalul Suprem din Pakistan a autorizat participarea tuturor partidelor politice. „Toate partidele politice vor putea prezenta candidați la alegerile pentru ocuparea locurilor în Adunarea Națională și adunările provinciale" — precizează o hotărîre publicată la Islamabad. Momentul este considerat de comentatori drept decisiv pentru încheierea perioadei de incertitudine, declanșată prin dispariția dramatică, într-un accident de avion, a președintelui Mohammad Zia-ul Haq, ca și pentru felul în care vor evolua, în continuare, evenimentele din Pakistan.

Preluînd puterea în 1977, în urma unei lovituri de stat militare și asumîndu-și, întîi, funcția de administrator șef al legii marțiale, instaurate în țară, apoi de șef al statului, generalul Zia-ul Haq a condus Pakistanul cu autoritate, reușind, în genere, în toți acești ani, să mențină sub control problemele generate de numeroasele divergențe și disensiuni, nu numai de natură politică, dar și regională, etnică sau confesională. Din cînd în cînd, acestea răbufneau, totuși, în incidente, despre care au relatat, în anii din urmă, agențiile de presă.

Pe scena politică, un treptat proces de democratizare a fost inițiat, în special în ultimii ani ; organizarea de alegeri generale a fost, însă, în mai multe rînduri, amînată, argumentele invocate de autorități, în acest sens, fiind lipsa condițiilor propice — respectiv, situația încă instabilă din țară și tensiunea creată la granită de vecinătatea conflictului din Afganistan. Evenimentele afgane (inclusiv prezența în Pakistan a circa trei milioane de refugiați afgani) s-au răsfrînt asupra contextului intern pakistanez, ca și a opțiunilor de politică externă ale Islamabadului. Sprijinul acordat rebelilor afgani a contribuit, astfel, la strîngerea legăturilor cu Washingtonul, la sporirea considerabilă a asistenței economice și militare americane. Totodată, s-au întărit raporturile cu o serie de state islamice, ca Arabia Saudită sau Iranul. Recenta adoptare a legislației islamice — măsură ce a întîmpinat rezerve din partea unor cercuri ale societății pakistaneze — a fost considerată, de fosta conducere, și ca un răspuns la complexa problematică a consolidării identității naționale, în condițiile diversității etnice și confesionale a populației pakistaneze, ale unor tensiuni latente care ,uneori, își găseau expresia în stări de criză și incertitudine.

O astfel de situație s-a creat în primăvara acestui an și a dus, la 29 mai, la demiterea guvernului civil al primului ministru Mohammad Khan Junejo, dizolvarea Adunării Naționale și a adunărilor legislative provinciale, ca și la luarea deciziei de a fi organizate alegeri generale, într-un răstimp de trei luni. Ulterior, scrutinul a fost amînat pentru luna noiembrie. Se preciza, în context, că doar candidaturile individuale urmau a fi autorizate, fiind interzisă desfășurarea campaniei electorale de către partidele politice. Șeful statului și-a argumentat decizia prin trei motive : corupția și incompetența guvernului demis, prăbușirea ordinii publice și ritmul apreciat ca prea lent al procesului de islamizare. Surse din Islamabad, citate de agențiile de presă, se refereau, totodată, la divergențele de ve-

---

În această săptămînă...

După reluarea relațiilor diplomatice dintre Libia și Ciad

Restabilindu-și „la cel mai înalt nivel" relațiile diplomatice, Ciadul și Libia — observă comentatorii politici — s-au angajat să soluționeze, pe cale pașnică, diferendul lor de frontieră privind „banda Aouzou", situată la granița dintre cele două țări. Acest sector este ocupat, în prezent, de forțele libiene, Libia considerîndu-l drept „teritoriu aparținînd ei". (Relațiile diplomatice dintre Tripoli și N'Djamena au fost întrerupte de facto în anul 1982).

În timpul retragerii, din anul 1987, a trupelor libiene, în fața ofensivei lansate de forțele președintelui ciadian H. Habre, Libia a păstrat „banda Aouzou", avînd o suprafață de 112 000 kmp. Forțele ciadiene au reușit — în cursul unei operațiuni rapide, lansate la 8 august 1987 — să preia controlul asupra acestei regiuni, dar, zece zile mai tîrziu, forțele libiene au reocupat-o, în cadrul unei puternice contraofensive aeriano-terestre. De atunci, această zonă a fost considerabil fortificată.

La restabilirea legăturilor diplomatice dintre Libia și Ciad — etapă importantă în normalizarea relațiilor dintre ele — a contribuit și o îndelungată misiune de mediere a președintelui togolez, G. Eyadema, ai cărui emisari au făcut, săptămîni în șir, naveta între Tripoli și N'Djamena. Redactarea comunicatului ciadiano-libian, prin care este anunțată reluarea relațiilor diplomatice, a făcut obiectul unei minuțioase elaborări.

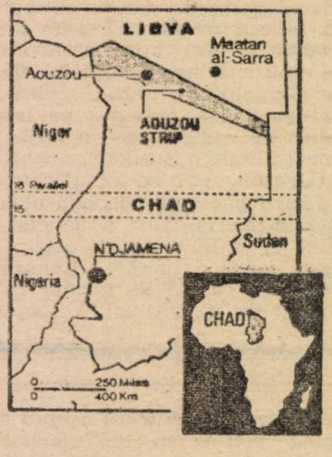

Zona haşurată — banda Aouzou. Reproducere după „Financial Times"

În comunicat se face referire la Comitetul ad-hoc al Organizației Unității Africane (O.U.A.), însărcinat cu reglementarea conflictului ciadiano-libian, prezidat de șeful statului gabonez, O. Bongo, precum și la rezoluția celei de-a 24-a reuniuni la nivel înalt a O.U.A., prin care se cere Comitetului ad-hoc să își continue misiunea. La ultima sa reuniune de la Libreville, Comitetul ad-hoc a avut sarcina de a examina documente și tratate internaționale prezentate de delegațiile celor două țări, în privința teritoriului disputat, însă concluziile experților Comitetului au rămas pînă acum confidențiale. Comitetul ar urma să dea publicității concluziile la care a ajuns și să propună o întîlnire la nivel înalt între colonelul Kadhafi și H. Habre — apreciază observatorii politici.

În legătură cu noua evoluție pozitivă a raporturilor ciadiano-libiene, agențiile de presă reamintesc că, în mai a.c., sesiunii jubiliare la nivel înalt a O.U.A. de la Addis Abeba i-a parvenit un mesaj din partea lui Moammer Al-Kadhafi prin care acesta făcea lui Hissene Habre o propunere de pace între cele două state. În esență, el se referea la o încetare definitivă a conflictului cu Ciadul și la reluarea relațiilor diplomatice cu mai multe țări africane așa-numite moderate — de la Gabon la Côte d'Ivoire — pentru a consacra eforturile lor comune dezvoltării economice. După ce a declarat că „recunoaște regimul de la N'Djamena", Kadhafi arăta că vor fi eliberați toți prizonierii de război deținuți de Libia și propunea aplicarea unui „plan „Marshall" de reconstrucție a Ciadului.

Referindu-se la inițiativa libiană, șeful statului ciadian releva, într-un interviu acordat ziarului „Fraternité" din Abidjan (Côte d'Ivoire), că o „apreciază drept pozitivă". De asemenea, guvernul ciadian arăta, într-un comunicat, că este în favoarea reconcilierii dintre Ciad și Libia și a unei întîlniri între șefii celor două state, ceea ce ar constitui o evoluție pozitivă pentru a se ajunge la o „pace reală cu Libia, bazată pe respectul frontierelor naționale și pe neamestecul în treburile interne".

În continuare, lucrurile au evoluat în direcția cea bună. Astfel, la începutul lunii iunie, președintele Habre preciza, într-un discurs, că Ciadul este dispus să

deri între președinție și conducerea guvernului în legătură cu atitudinea urmînd a fi adoptată de Pakistan în noile condiții create de semnarea acordurilor de la Geneva cu privire la Afganistan.

Oricum — aprecia publicația „Le Monde diplomatique" — decizia din 29 mai a generalului Zia-ul Haq a luat prin surprindere cercurile politice pakistaneze — și, în special, pe principalul exponent al opoziției, Partidul Poporului din Pakistan (P.P.P.), condus de Benazir Bhutto, fiica fostului premier, Zulfikar Ali Bhutto —, care se pregăteau pentru o lungă campanie electorală, în vederea scrutinului, inițial prevăzut pentru anul 1990. Comentatorii se 'refereau la dificultățile întîmpinate de această formațiune a opoziției — și nu numai de ea — de a acționa într-o societate ce a suferit profunde schimbări, și după mulți ani de neparticipare la viața politică. Erau evocate, de asemenea, sciziunile produse în rîndurile partidelor politice pakistaneze, lipsa de coeziune a multora dintre ele. Pe de altă parte, era avut în vedere prestigiul deosebit al forțelor armate, sprijinul pe care l-ar fi putut acorda ele unora sau altora dintre formațiunile politice pakistaneze.

Pe acest complex și incert fundal, a survenit, la 17 august, dispariția bruscă a fostului președinte pakistanez. O nouă situație a luat, astfel, naștere în această țară, căreia analiștii politici încearcă să-i întrevadă evoluția viitoare. Deocamdată, însă, doar faptele în sine pot fi înregistrate :

Conform prevederilor constituționale, imediat după tragicul accident, președintele Senatului, Ghulam Ishaq Khan, a preluat funcția de șef interimar al statului. El a anunțat instaurarea stării de urgență și constituirea unui „consiliu de urgență". Pentru menținerea continuității, guvernul federal și cele patru guverne provinciale au fost învestite să-și desfășoare activitatea pînă la alegerile generale. Alegeri „libere și imparțiale" vor avea loc la data prevăzută — 16 noiembrie, a confirmat președintele interimar, subliniind că politica externă va rămîne neschimbată.

Numit nou șef al Statului Major (în locul generalului Abdul Rahman, care a pierit în accidentul de avion din 17 august), generalul Mirza Aslam Beg a recomandat forțelor armate pakistaneze să nu se amestece în viața politică a țării, aceasta fiind — a spus el — „domeniul politicienilor". Referindu-se la rolul armatei, el a menționat că eforturile principale vor fi canalizate spre menținerea legii și ordinii, pentru ca alegerile din 16 noiembrie să devină realitate. În acest sens — a arătat generalul — armata își va aduce contribuția la întărirea legăturilor dintre guvernul federal și cele provinciale, la crearea unei atmosfere care să ducă la stabilirea unei legături autentice între mase și conducătorii lor.

Precizări însemnate erau conținute de o cuvîntare radiotelevizată a președintelui interimar, care specifica intenția Pakistanului de a depune eforturi pentru stabilirea de relații prietenești cu țările vecine, pentru promovarea păcii și securității în lume și găsirea unei soluții trainice în problema afgană. Asigurînd asupra desfășurării alegerilor din noiembrie, Ghulam Ishaq Khan a solicitat deplină cooperare din partea liderilor politici, în acest moment crucial — a spus el — al evoluției Pakistanului spre democrație.

În perspectiva viitoarelor alegeri, partidele politice pakistaneze și-au mobilizat forțele, asistîndu-se, mai cu seamă în ultimele săptămîni, la o intensă activitate.

O situație deosebită traversează, se pare, Liga Musulmană, din Pakistan. Din septembrie, ea s-a divizat într-o fracțiune, condusă de fostul premier Khan Junejo, și o alta formată de patru miniștri ai actualului guvern provizoriu, apropiați de fostul șef al statului. Aceștia din urmă și-au axat campania pe lupta împotriva opoziției, în special a influenței Partidului Poporului. Obiectivul esențial urmărit ar fi — potrivit observatorilor — destabilizarea coaliției de opoziție, Mișcarea pentru restabilirea democrației (MRD), grupînd, în jurul partidului lui Benazir Bhutto, o serie de formațiuni mai mici, cu orientare conservatoare sau de stînga. În ce-l privește pe Mohammad Khan Junejo, declarațiile sale, citate de agențiile de presă, nu exclud „orice alianță posibilă". Atît forțele ce s-au aflat la putere, cît și cele din opoziție par să aibă un țel asemănător : ralierea micilor formațiuni de tendință centristă și formarea unor alianțe în acest sens. În ce măsură strategiile partidelor politice pakistaneze vor reuși și, implicit, care va fi calea viitoarelor evoluții din Pakistan, rămîne să dovedească viitorul scrutin.

Liana Nichifor

---

restabilească relațiile diplomatice cu Libia și sublinia că ambele țări trebuie să inaugureze o eră nouă de relații bazate pe Carta O.U.A. și O.N.U. În același sens, după întîlnirea de la Tripoli cu președintele Kadhafi, secretarul general al O.U.A., Ide Oumarou, a considerat ca pozitive convorbirile privind aplicarea inițiativei de pace în Ciad și și-a exprimat convingerea că Libia este hotărîtă să continue eforturile pentru realizarea inițiativei sale vizînd întărirea unității și păcii în Africa.

Apoi, la începutul lunii iulie, la Libreville (Gabon), au avut loc primele convorbiri între ministrul de externe ciadian, Goura Lassou, și omologul său libian, Jadallah Azouz El-Talihi, în cadrul cărora s-a examinat problema restabilirii relațiilor diplomatice dintre cele două țări. La sfîrșitul lunii trecute, Libia elibera 200 prizonieri ciadieni, ultimii dintre ei sosind la N'Djamena la 29 septembrie.

Dintre reacțiile înregistrate, reține atenția cea a Franței, care a declarat că își va menține prezența militară în Ciad, în pofida restabilirii relațiilor diplomatice dintre această țară și Libia. Precizarea aparține ministrului francez al apărării, Jean-Pierre Chevenement, care a relevat că, în prezent, în Ciad, se află aproximativ 2 000 de militari francezi. Trupe franceze sînt staționate, de asemenea, și în alte țări ale continentului african — respectiv în Senegal, Côte d'Ivoire, Gabon și Republica Centrafricană, a arătat în continuare ministrul.

Deși mai există încă probleme de rezolvat după asigurarea securității la frontiera comună ciadiano-libiană — precum cea a prizonierilor libieni, situația bandei Aouzou —, reluarea relațiilor diplomatice dintre Libia și Ciad se înscrie în contextul însănătoșirii atmosferei în comunitatea africană și cea arabă din ultima vreme, marcată prin importantele reconcilieri dintre Tunisia și Libia, Algeria și Maroc, Etiopia și Somalia, ca și prin premisele pozitive create raporturilor bilaterale.

S. U. A. Dezbaterea televizată a candidaților la vicepreședință

Aflată în plină desfășurare, campania electorală americană a programat, săptămîna trecută, dezbaterea televizată a candidaților la vicepreședință — senatorul republican Dan Quayle și senatorul democrat Lloyd Bentsen —, desfășurată la Omaha, în Nebraska. Cei doi pretendenți au răspuns unor întrebări referitoare la o gamă largă de probleme privind politica americană, de la început precizîndu-se că, în fond, dezbaterea este în legătură cu cine „este mai calificat să fie președinte" în cazul în care președintele ales ar fi împiedicat să-și exercite funcția. Sondajele anterioare descopereau o proporție substanțială (peste 61 la sută) favorabilă lui Bentsen. Pe lîngă prezentarea opiniilor personale, cei doi au criticat virulent pozițiile părții adverse — democratul atacînd realizările Administrației Reagan, iar republicanul — programul guvernatorului din Massachusetts.

„În cele mai importante trei sfidări care stau în fața Americii, susținea senatorul Quayle — controlul armelor și securitatea națională, locurile de muncă și educația și deficitul bugetar — am mai multă experiență și mai multe realizări decît guvernatorul din Massachusetts". Bentsen a susținut că trebuie pus capăt situației actuale în care „Administrația a dublat datoria națională — și aceasta în mai puțin de opt ani — și a transformat țara în datornicul numărul unul al lumii". În legătură cu reducerea deficitului, senatorul Bentsen a susținut că trebuie introdusă „o politică comercială agresivă, care să facă din comerț prioritatea numărul unu", la care să se adauge eliminarea substanțialelor mite și fraude din domeniul contractelor militare și reducerea ratei dobînzilor. Senatorul Quayle a fost de părere că trebuie îndeplinite cerințele legii Gramm-Rudman (ce impune reduceri bugetare automate, în cazul în care în Congres nu se ajunge la o înțelegere), precum și necesitatea ca președintele să dispună de dreptul de veto punct cu punct (nu numai în ansamblu, ca azi) asupra legii bugetare. Cîteva întrebări și răspunsuri au avut în vedere diferențele cunoscute între cei doi candidați democrați (Bentsen : „Avem unele deosebiri de vedere, dar, în mare, și multe lucruri în comun"), pozițiile foarte conservatoare adoptate în Congres de senatorul republican, în problemele sociale, ajutorul către „contras", dosarul drogurilor, mediul înconjurător, înarmările. În general, ambii candidați au produs o bună impresie auditoriului, surpriza fiind îndeosebi tînărul senator republican. Acesta, însă, — remarcă observatorii — a comis și o eroare, exploatată pe loc de oponent, cînd s-a comparat cu John F. Kennedy ; or, pozițiile celor doi sînt diametral opuse.

DIN CRONICA UNIRII: 1918 — 1988

De la conştiinţa unităţii de neam la conştiinţa naţională

Unitate pe toate planurile

Unitatea constituie, deopotrivă, fundament şi rezultantă a istoriei româneşti, ea decurgînd din însăşi conjugarea celorlalte trăsături esenţiale ale procesului de formare şi evoluţie a poporului nostru : vechimea şi comunitatea de origine, ca şi continuitatea existenţei sale.

Într-o asemenea perspectivă, unitatea trebuie înţeleasă ca o sinteză a unui complex de factori, cu acţiune permanentă, deci, în ultimă instanţă, ca o necesitate obiectivă, impusă de însăşi legităţile procesului istoric, manifestate în toate domeniile existenţei şi creaţiei.

Deşi a reprezentat, încă de la începuturile dezvoltării social-politice pe teritoriul locuit de poporul român, o tendinţă internă, unitatea, în forma sa deplină, nu a putut fi înfăptuită, secole de-a lungul, mai ales datorită imixtiunii şi pretenţiilor hegemoniste ale unor mari puteri din această parte a Europei. Desigur, nici condiţiile proprii, nivelul dezvoltării social-economice, în condiţiile orînduirii feudale, nu erau propice realizării unui stat unitar. Totuşi, chiar în asemenea împrejurări, nu au încetat să se cristalizeze şi să acţioneze, cu o intensitate din ce în ce mai mare, forţele, condiţiile orientate în sensul afirmării legăturilor organice dintre diferitele părţi ale teritoriului locuit de poporul român şi formaţiunile politice cărora le dăduse naştere.

„Este ştiut — subliniază, în acest sens, tovarăşul **Nicolae Ceauşescu — că, în condiţiile orînduirii feudale, — a cărei caracteristică era fărîmiţarea statală — pe teritoriul ţării noastre s-au constituit nuclee administrativ-politice diferite, Ţara Românească, Moldova, Transilvania. Cu toate acestea, datorită omogenităţii structurii economice, sociale şi culturale a întregului teritoriu locuit de români, limbii unitare, precum şi puternicei conştiinţe a originii comune a locuitorilor, între cele trei state s-au dezvoltat permanent contacte şi legături multilaterale intense**".

Astfel, într-un cadru natural unitar, armonios, care permitea practicarea unor ocupaţii tradiţionale similare sau complementare, s-a dezvoltat o unitate economică, materializată într-un permanent schimb de produse şi de experienţă. Din punct de vedere social, este de constatat aceeaşi unitate, concretizată în existenţa unor instituţii şi forme similare, în preponderenţa acelei „legi româneşti" („Jus Valachicum"), de asemenea de sorginte populară. Şi în celelalte domenii, de la organizarea administrativă la cea politică, pot fi constatate o serie de similitudini distincte, astfel încît, pe drept cuvînt, N. Iorga arăta :

„Pe o bază de interese comune... cea dintîi unire a românilor..." a existat „în unitatea perfectă a vieţii economice", expresie perfectă a „vieţii generale".

„Unitatea, mai întîi, în idei şi simţăminte"

Tot Iorga demonstrează că unitatea politică a fost premearsă de „unitatea spirituală a românilor", manifestată în :

„o stare de conştiinţă care a existat totdeuna de la originea însăşi a neamului nostru", considerată „cea dintîi unire a românilor".

La rîndul său, Nicolae Bălcescu se referă la :

„Unitatea, mai întîi în idei şi simţăminte, care să aducă apoi, cu vremea, unitatea politică, care să facă din munteni, din moldoveni, din transilvăneni, din bănăţeni un trup, o naţie românească".

Sînt desemnate, în felul acesta, coordonatele procesului de transformare a acestei stări de spirit, a comunităţii de sentimente şi năzuinţe, care anima pe românii de pretutindeni, peste graniţele vremelnice, deci a conştiinţei unităţii de neam, specifice perioadei evului mediu, în conştiinţa naţională, afirmată cu pregnanţă de la începutul secolului al XIX-lea, pe baza căreia, în decursul aceluiaşi veac, se va realiza Unirea dintre Ţara Românească şi Moldova, iar, în 1918, se va înfăptui statul naţional unitar românesc.

În acest context, conştiinţa unităţii de neam apare ca o sinteză spirituală, rezultată din confluenţa unor tendinţe convergente, manifestată în cele mai diferite domenii atît ale vieţii social-economice, ale civilizaţiei, cît şi ale culturii, la cristalizarea şi cultivarea căreia şi-au adus contribuţia toate păturile poporului român, de pe întreg teritoriul locuit de el, aşa cum, atît de elocvent, o exprimă Alecu Russo :

„Ostaşii mari ai Moldovei şi ai Ţării Româneşti încearcă unitatea politică prin putere, poporul, prin sunetul buciumului ce răzbate peste codrii şi peste dealuri, hronicarii, stîlpii literaturei, ating unitatea morală, prin aducerea-aminte a legăturei limbii şi a sîngelui, şi unii domni, prin şcoale înflorite, deschise tot neamului. Unitatea şi tradiţia în Ardeal se dezvăluiesc prin durerea lui Şincai, a lui Claim, a lui Petru Maior ; încotro şi cînd îşi întorc românii ochiul şi gîndul lor, dau de Principate, centrul vieţii neamului".

Sînt trasate, astfel, principalele direcţii şi etape ale afirmării conştiinţei unităţii de neam, ale transformării sale în conştiinţă naţională, procese care au constituit fundamentul eforturilor pentru realizarea Unităţii politice.

Aceeaşi limbă, aceleaşi obiceiuri...

Ideea unităţii românilor, argumentată prin existenţa aceluiaşi teritoriu de locuire, cel al vechii Dacii, a aceleiaşi limbi, de origine latină, şi a unei culturi populare comune, manifestată în obiceiuri similare, a pătruns relativ timpuriu în conştiinţa europeană, fiind exprimată de cărturari, călători străini din cele mai diferite părţi ale continentului, ea rezultînd, de cele mai multe ori, dintr-un contact direct cu realităţile spirituale ale acestor pămînturi. În mod firesc, această idee este raportată la originea comună a românilor, deci la romanitatea lor, exprimată mai ales în existenţa aceleiaşi limbi şi aceloraşi obiceiuri, deci a ceea ce N. Iorga considera a constitui „perfecta unitate de viaţă populară".

Asemenea formulări revin în cele mai multe din izvoarele, scrierile străine, aparţinînd unor cărturari, cronicari şi chiar personalităţi politice din cele mai proeminente ale perioadelor respective, cum ar fi Flavio Biondo, Enea Silvio Piccolomini (Papa Pius II), Pogio Bracciolini, Antonio Bonfini, secretarul regelui Matei Corvin al Ungariei, ca şi la unii învăţaţi saşi, ca Georg Reichersdorffer, Laurenţiu Toppeltinus, Johann Tröster. Cei mai mulţi dintre ei demonstrează că românii, deşi despărţiţi mai tîrziu de graniţe interioare, locuiesc împreună pe pămîntul fostei Dacii, termen care, atît în unele izvoare, cît şi în lucrări cartografice, desemnează cea mai mare parte a teritoriului carpato-danubian. Este, de pildă, opinia umanistului J. Honterus care, în 1541, arăta :

„Ţara dacilor este stăpînită acum de moldoveni, de românii transalpini (muntenii) şi de transilvăneni".

Principalele argumente sînt considerate graiul şi moravurile, datinile, astfel încît, la 1476, cronicarul polonez I. Dlugosz arată că muntenii au „aceeaşi limbă şi aceleaşi obiceiuri cu moldovenii".

La obiceiuri, atît în sensul lor normativ, cît şi ceremonial, ca şi la alte aspecte de cultură populară, se referă Antonio Maria Graziani, aflat în Moldova în vremea lui Despot Vodă, care, ca argumente referitoare la unitatea etnică a românilor, aminteşte — alături de instituţiile politice — şi obiceiurile, portul popular, toate comune. Iar fraţii Bachville arată :

„Obiceiurile şi moravurile valahilor se apropie în aşa măsură de ale moldovenilor, încît mă tem a mă repeta vorbind despre ele".

Adesea se fac menţiuni la faptul că românii sînt conştienţi şi mîndri de această moştenire comună. Astfel, arhiepiscopul de

Sultanieh consemna, pe la 1400, că românii „se fălesc a fi romani şi lucru se vădeşte în limba lor, căci ei vorbesc ca romanii".

Desigur, exemplele se pot multiplica, dar important de subliniat este faptul că sentimentul comunităţii de limbă şi de mod de trai s-a conservat, în primul rînd, în sînul poporului şi s-a exprimat în cultura sa tradiţională, „cînd în capul cărturarilor nu răsărise această idee", care, cum subliniază N. Iorga, poate fi, pe drept cuvînt, considerată drept o matrice a conştiinţei unităţii de neam. Această stare de lucruri i-a inspirat şi pe călătorii străini, prin care, astfel, Europa redescoperea vechea Dacie, perpetuată în unitatea spirituală românească, ca şi pe umaniştii, cronicarii noştri, care au transformat conştiinţa unităţii de neam, de sorginte populară, într-un argument istoric şi o idee politică.

Toţi românii „dintr-o fîntînă au izvorît şi cură"

Specifică pentru umanişti, pentru cronicari, este îmbinarea ideii „romanităţii românilor" — înţeleasă ca o comunitate de origine — cu aceea a unităţii. Faţă de izvoarele străine, care menţionaseră aceste realităţi etno-istorice, ei aduc un plus de argumentaţie, care decurgea, desigur, dintr-o mai aprofundată cunoaştere a lor, şi de patos, rezultat din conştiinţa justeţei cauzei ce înţelegeau să o slujească.

Că ideea latinităţii nu a fost o simplă preluare din scrierile străine ne-o demonstrează umanistul Nicolae Olahus (1493—1568) care — încă într-o perioadă, în care aceasta îşi făcea loc în cercurile cărturăreşti ale Europei — a fost cel dintîi care a susţinut-o în mediul cultural românesc. Pe aceeaşi bază, umanistul român, care, prin prestigiul său în lumea spirituală a vremii sale, a contribuit la răspîndirea largă a unor asemenea idei, afirmă şi unitatea spirituală a poporului său : „Moldovenii au aceeaşi limbă, aceleaşi obiceiuri ca şi cei din Ţara Românească".

Este semnificativ faptul că cei mai importanţi umanişti, cronicarii români din secolul al XVII-lea şi din perioada imediat următoare, sînt preocupaţi de demonstrarea unităţii româneşti pe cele mai diferite planuri. Nu a fost vorba numai de o necesitate de ordin cultural, ci şi de una de ordin politic, dat fiind că, în această epocă, apar o serie de opinii care, în contextul concurenţei de hegemonie dintre unele state vecine asupra ţărilor româneşti, încercau să conteste drepturile istorice ale poporului nostru asupra pămînturilor sale de origine. Desigur, dacă, pentru români, sentimentul unităţii era o realitate implicită, de la sine înţeleasă, în noul cadru internaţional era necesară afirmarea şi demonstrarea explicită a sa. Faptul că cultura populară, alături de mărturiile istorice şi de cele de limbă, oferea argumente solide în favoarea ideii unităţii este înţeles şi aprofundat de cronicari, dintre care cei mai de seamă dezbat această problemă.

Chiar în cea dintîi scriere istorică în limba română, „Letopiseţul Ţării Moldovei", al lui Grigore Ureche, există asemenea referinţe :

„românii, cîţi se află locuitori şi la Ardeal şi la Maramureş, de la un loc sînt cu moldovenii şi toţi de la Rîm se trag".

Miron Costin, care foloseşte, alături de argumentele istorice şi lingvistice, pe cele etnografice (obiceiuri, port), scoate în evidenţă unitatea poporului nostru prin comunitatea de origine :

„au descălicat neamul, seminţia care trăieşte pînă acum în Moldova şi în Ţara Românească şi cît norod ieste în Ardeal cu acestu nume : român".

Prin erudiţia şi rigoarea operei sale, stolnicul Constantin Cantacuzino conferă consacrare ştiinţifică ideii unităţii româneşti :

„...însă român nu înţeleg numai aceştia de aici (din Ţara Românească), ci şi din Ardeal, care însă şi mai neaoşi sînt, şi moldovenii şi toţi cîţi într-altă parte se află şi au aceaşi limbă... Pe aceştia, cum zic, tot de români îi ţine, că toţi aceştia dintr-o fîntînă au izvorît şi cură".

Pe linia aceloraşi calităţi se distinge şi lucrarea cu titlu semnificativ, „Hronicul vechimei a romano-moldo-valahilor", a lui Dimitrie Cantemir, cel care se autointitula „Demetrius-Dux Valahicus" :

„Aceştia dară mai sus pomeniţi şi în toată lumea cu nume nemuritor vestiţi romani... sînt moşii, strămoşii noştri, a moldovenilor, muntenilor, ardelenilor, precum şi numele cel de moşie ne arată (români chemîndu-ne) şi limba cea părintească (care din românească sau latinească iaste) nebiruit martor ni iaste".

Este de menţionat că asemenea idei sînt împărtăşite şi de reprezentanţi ai culturii populaţiei maghiare şi germane, care trăiau pe pămînturile româneşti, desigur ca rezultat al asimilării obiective a unor realităţi istorice, ca şi a stării de spirit ce domnea în rîndurile poporului român.

Astfel, cărturarul Josephus Benkö scria despre români :

„Măcar că au trecut atîtea veacuri la mijloc, n-au părăsit nici limba, nici obiceiurile strămoşeşti".

La fel, făcînd apel şi la argumente din domeniile limbii, obiceiurilor şi portului popular în ceea ce priveşte demonstrarea comunităţii de origine a românilor, învăţatul sas Johannes Tröster se referea, într-o lucrare apărută la 1666, la unitatea etnică a locuitorilor originari din spaţiul carpato-danubian :

„Transilvania, împreună cu Moldova şi cu Valahia... pînă la malul dunărean înspre sud... alcătuiesc vechea Dacie".

Secolul al XVII-lea şi cel următor — în cursul cărora cultura, umanismul se pun în slujba ideii unităţii, contribuind astfel, în mod decisiv, la afirmarea conştiinţei de neam — prilejuiesc preocupări susţinute şi în ceea ce priveşte propagarea sa prin promovarea limbii române unitare prin intermediul tipăriturilor, dintre care cele mai multe, precum „Cartea românească de învăţătură", a mitropolitului Varlaam al Moldovei, se adresează „către toată seminţia românească".

Mişcarea naţională şi unitatea

Preluînd şi dezvoltînd o serie din concepţiile exprimate de cronicarii secolului al XVII-lea, promotorii mişcării pentru emanciparea naţională a românilor din Transilvania pun în legătură ideea comunităţii de origine romană cu aceea a unităţii, accentuîndu-i valenţele politice.

Inochentie Micu pune bazele concepţiei de naţiune, înţeleasă ca totalitate a poporului, iar reprezentanţii Şcolii Ardelene, din secolul al XVIII-lea şi cel următor, conferă acestor idei un spor de erudiţie, dar şi de patos politic. Iluminismul lor viza, deci, valorificarea conştiinţei de neam,ca stare latentă, colectivă, şi transformarea sa într-o conştiinţă naţională activă, referindu-se, în ultimă instanţă, la întreg poporul românesc.

Astfel, la 1778, Samuil Micu publică „Scurtă cunoştinţă a istoriei românilor", în care arată :

„În Ţara Ardealului românii cu mulţimea întrec pre toate alte neamuri care sînt întru aceste pămînturi. Iară în Ţara Românească şi în Moldova mai cu seamă românii sînt locuitori".

Gh. Şincai se referă, şi el, la comunitatea de origine a tuturor românilor :

„oricum s-au numit sau se numesc şi acum, (românii) tot de o viţă şi o proditţă sînt, adecă români de sînge, precum virea şi virtutea îi mărturiseşte".

Iar Petru Maior se referă şi el la : *„nemărginita mulţime a românilor cîtă este... în Banat, în Maramureş, în Ardeal şi Ţara Românească" ; după vechimea şi numărul său „neamul românesc... face (formează) în Dacia o naţie de frunte".*

Pe drept cuvînt, N. Bălcescu arată că reprezentanţii Şcolii Ardelene, aceşti „apostoli ai românismului",

„puseră stîlpii de temelie ai naţionalităţii române şi propagară ideea unităţii sale".

Conştiinţa naţională — forţa motrice a Unirii

Începutul secolului al XIX-lea a adus cu sine maturizarea condiţiilor propice realizării Unirii, atît pe plan material, prin progresele înregistrate în domeniul vieţii social-economice, care reclamau constituirea unui organism politic unic, cît şi pe plan spiritual, prin afirmarea programatică a acestui deziderat, în contextul general al dezvoltării conştiinţei naţionale. În scrierile celor mai de seamă reprezentanţi ai vieţii culturale, care se vor număra printre fruntaşii revoluţiei de la 1848, îşi fac loc idei generoase, valorificînd cele mai importante tradiţii istorice pe acest plan, într-o perspectivă politică militantă. Astfel, după C. Bolliac,

„Unirea Românici într-un singur stat... a fost sentimentul naţional în toate părţile României de cînd istoria a început a ne spune ceva despre Dacia".

Iar Mihai Kogălniceanu, care va avea meritul de a-şi aduce o contribuţie hotărîtoare la toate actele politice cruciale ale secolului, din 1848, 1859 şi 1877, stabileşte, cu rigoarea istoricului şi cu patosul patriotului, principalele coordonate ale conştiinţei naţionale, în perspectiva căreia Unirea constituie :

„Dorinţa cea mare, cea mai generală, aceea hrănită de toate generaţiile trecute, aceea care, împlinită, va face fericirea generaţiilor viitoare, este Unirea într-un singur stat, o unire care este firească, legitimă, neapărată, pentru că în Moldova şi în Valahia sîntem acelaşi popul, omogen, identic ca nici un altul, pentru că avem acelaşi început, acelaşi nume, aceeaşi limbă, aceeaşi religie, aceeaşi istorie, aceeaşi civilizaţie, aceleaşi instituţii, aceleaşi legi şi obiceiuri, aceleaşi temeri şi aceleaşi speranţe, aceleaşi trebuinţe de îndestulat, aceleaşi hotare de păzit, aceleaşi dureri în trecut, acelaşi viitor de asigurat şi, în sfîrşit, aceeaşi misie de îndeplinit".

Pentru Nicolae Bălcescu, revoluţia era calea pentru înfăptuirea unităţii, ca şi a independenţei naţionale, căci, după izbînda celei sociale,

„ne mai rămîne de făcut alte două revoluţii : o revoluţie pentru unitatea naţională şi, mai tîrziu, pentru independenţa naţională, ca în felul acesta naţiunea să reintre în posesia deplină a drepturilor sale naturale".

Izvorîtă din tradiţii multiseculare, care i-au conferit un puternic caracter popular, afirmată prin contribuţia celor mai de seamă reprezentanţi ai vieţii culturale şi politice, conştiinţa unităţii de neam a stat la baza constituirii conştiinţei naţionale, menită să devină fundamentul, forţa motrice a luptei pentru Unire, care a culminat, în urmă cu 70 de ani, cu realizarea statului naţional unitar român.

dr. Alexandru Popescu

1000+1

Plan

Directorul general al UNESCO, Mayor Zaragoza, a prezentat, la o conferință de presă, la Paris, al treilea plan pe termen mediu al organizației, care urmează să fie supus aprobării Consiliului Executiv, ce se va întruni în perioada 13 octombrie—10 noiembrie. El a precizat că prioritatea acestui plan o va constitui alfabetizarea și educația de bază. M. Zaragoza a cerut statelor membre să sprijine eforturile organizației și să țină seama, în elaborarea strategiilor lor naționale, de domeniile ce intră în competența UNESCO.

Aderare

Adunarea parlamentară a Consiliului Europei Occidentale a aprobat cererea Republicii San Marino de a deveni membru al acestui organism. Actul oficial de aderare va avea loc în luna noiembrie anul acesta, Republica San Marino devenind, astfel, cel de-al 22-lea membru al Consiliului.

Referendum

Consiliul de Miniștri al Franței a adoptat o hotărîre privind desfășurarea, la 6 noiembrie, a referendumului asupra viitorului politic al Noii Caledonii (teritoriu francez de peste mări). Deoarece există temeri privind o participare redusă la vot, președintele François Mitterrand a adresat guvernului apelul de a-i mobiliza pe alegători la urne.

Alcoolism

La Caracas se desfășoară lucrările celui de-al III.-lea Congres internațional de farmacologie. Participanții și-au concentrat atenția asupra problemei alcoolismului în lume și metodelor de combatere a acestui viciu extrem de nociv pentru sănătatea individului și a societății, în ansamblu. S-au făcut referiri la cauzele, condițiile și consecințele accentuării fenomenului de alcoolism, în ultimii ani, în lume, observîndu-se că 5 la sută din populația globului este alcoolică.

Întîlnire

Referindu-se la întrevederea sa cu ministrul de externe israelian, Shimon Peres, ministrul de externe chinez, Qian Qichen, a relevat : „Nu ne-am întîlnit pentru a dezbate problema relațiilor bilaterale, ci pentru a discuta problema Orientului Mijlociu". Cu acest prilej, „am subliniat că pacea în Orientul Mijlociu va putea fi restabilită numai după retragerea forțelor israeliene din zonele ocupate și după recunoașterea dreptului poporului palestinian la autodeterminare națională". Situația pe plan internațional tinde către destindere, iar dialogul joacă un rol din ce în ce mai important în soluționarea conflictelor. Dacă Israelul profită de această ocazie favorabilă, ar putea fi găsită o soluție pentru problema Orientului Mijlociu, a spus el. Qian Qichen a relevat că, în prezent, pentru China nu se pune problema stabilirii de relații diplomatice cu Israelul. Ca membră permanentă a Consiliului de Securitate al O.N.U., China trebuie să-și exprime poziția față de diferite conflicte regionale, a subliniat ministrul chinez.

„F.M.I. și Banca Mondială «organizează sărăcia popoarelor»" — scrie pe această pancartă purtată de demonstranții din Berlinul occidental în timpul desfășurării reuniunilor organismelor respective

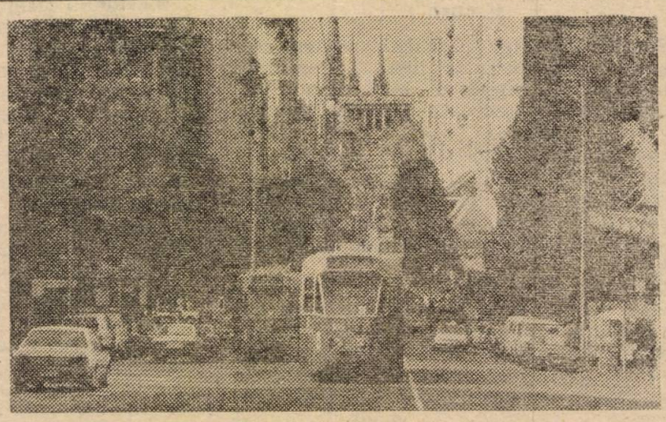

Australia : imagine din Melbourne — singurul oraș australian care are între mijloacele de transport în comun și tramvaie

Vizită la o bază de rachete

Reprezentanți ai principalelor agenții de presă, societăți de televiziune și reviste din 13 țări, printre care S.U.A., Marea Britanie, Franța și Japonia, au efectuat o vizită la două silozuri de rachete sovietice, unul — cel de la Ivanovo — adăpostind o rachetă balistică intercontinentală „SS-11", ale cărei caracteristici corespund în mare cu cele ale rachetei americane „Minuteman-2", informează agenția „TASS". Sursa citată arată că Ministerul Apărării al U.R.S.S. a invitat un număr de 40 ziariști — sovietici și străini — să viziteze baza de la Ivanovo, situată la 250 km nord de Moscova. „Mareșalul Ahromeev (șeful Statului Major al armatei sovietice) a avut posibilitatea de a vizita, în luna iunie, în S.U.A., un siloz care adăpostea rachete «Minuteman-2». Acum, noi oferim aceeași posibilitate", a afirmat generalul Ivan Verșkov, șeful unității de rachete.

Racheta „SS-11" are o înălțime de 19 metri, cîntărește 50 de tone la decolare, are un diametru de 2 metri și poartă o singură încărcătură nucleară, a precizat generalul Verșkov. Raza de acțiune a rachetei este suficientă pentru a atinge orice țintă din lume, a precizat el.

În legătură cu măsurile de securitate, generalul Verșkov, a arătat că acestea sînt necesare nu atît pentru păstrarea secretului, cît pentru a preveni folosirea neautorizată a acestor arme.

„SS-11" are următoarele inconveniente : lipsă de precizie, o marjă de incertitudine de peste un kilometru, defecțiuni care au fost corectate la următoarea generație de rachete, a explicat generalul. El a afirmat că ar privi „cu satisfacție" un acord privind reducerea rachetelor strategice, dar apreciază că aceasta este sarcina „politicienilor și a diplomaților, nu a militarilor".

Reuniune

La sediul din New York al Națiunilor Unite a avut loc prima reuniune a statelor participante la Convenția internațională împotriva apartheidului în sport, organism nou în sistemul ONU. Convenția internațională împotriva apartheidului în sport este chemată să devină un element în eforturile comunității internaționale în direcția izolării rasismului în toate sferele. Convenția a fost adoptată de către Adunarea Generală a ONU în decembrie 1985, și a intrat în vigoare în aprilie anul curent, fiind semnată de 76 de state și ratificată de alte 33 de țări. Președinte al Comisiei împotriva apartheidului în sport a fost ales Joseph Garba (Nigeria).

Cerere

Un reprezentant al parlamentului olandez a adresat Ministerului justiției un document prin care se cere investigarea posibilităților de extrădare a criminalului de război olandez Abraham Kipp, care se află în Argentina de circa 40 de ani. Acesta a fost condamnat la moarte în 1949 pentru activitatea depusă în timpul ocupației naziste în Olanda, cînd, în calitate de reprezentant al poliției, s-a făcut vinovat de moartea a cel puțin 20 de persoane. Kipp îi preda, de asemenea, naziștilor pe membrii mișcării de rezistență aflați în detenție — relevă agenția „EFE".

Arme

Peste 35 000 de arme de foc și peste un milion de unități de muniție au fost predate de cetățenii britanici autorităților în luna septembrie, în urma unei acțiuni oficiale, a anunțat ministrul britanic de interne. Potrivit unei decizii guvernamentale, oricine a putut să predea Scotland Yardului, în decurs de o lună, orice armă, fără a fi obligat să declare de unde provine ea. Statisticile oficiale relevă că, în Anglia și Țara Galilor, există peste un milion de posesori de arme legali.

Expediție

La Paris a fost semnat un acord între reprezentanții URSS, SUA și Franței pentru organizarea unei expediții transarctice. Expediția urmează să străbată cel de-al șaselea continent, în perioada august 1989—februarie 1990. Vor fi parcurși circa 6 300 kilometri. După cum se așteaptă, datele ce vor fi culese în cursul desfășurării expediției vor permite îmbogățirea substanțială a cunoștințelor despre continentul înghețat, atît din punct de vedere al structurilor geologice, cît și în ce privește fauna, fenomenele meteorologice și în alte domenii.

Flori

Orașul italian Torino s-a transformat, pentru șapte zile, într-o adevărată grădină cu flori. El a găzduit „Săptămîna internațională a artei florale". Printre obiectivele manifestării s-au numărat „mai buna înțelegere între oameni și flori, între oameni și natură".

Aparat

Specialiștii de la o întreprindere britanică au pus la punct un aparat care, cuplat cu un ordinator, permite reproducerea electronică a oricărui portret pornind de la o simplă descriere. Aparatul denumit „E—Fit" (tehnică electronică pentru identificare facială) poate reproduce circa 20 de miliarde de chipuri diferite — pentru moment, însă, numai de bărbați de rasă albă. Creatorii lui speră ca, în scurt timp, să reușească reproducerea figurilor și a corpurilor de femei și, ulterior, a persoanelor aparținînd altor rase. El va fi foarte util poliției, care, pînă în prezent, recurgea la cooperarea unor desenatori pentru alcătuirea portretelor-robot.

Comitet

Un comitet național pentru supravegherea și combaterea lăcustelor a fost înființat în Nigeria. După cum relevă presa din Lagos, comitetul, format din reprezentanți ai ministerelor direct implicate în acțiune și dispunînd de mijloacele necesare de urmărire, inclusiv prin satelit, are menirea de a stabili măsurile preventive ce se impun în stăvilirea invaziei insectelor, care pot să aducă mari prejudicii economiei nigeriene.

Simulator

Firma norvegiană „Norsk Friskepleie A/S" a anunțat fabricarea unui simulator antifumat, un program de bază pentru calculator menit să determine și pe cel mai înveterat fumător să renunțe la acest obicei dăunător pentru sănătate. Computerul este programat să elaboreze o sinteză a obiceiurilor „pacientului", nivelul psihologic al fumatului, starea de sănătate, economiile care s-ar realiza și îmbunătățirea calității vieții prin renunțarea la fumat. Cei care au conceput programul afirmă că acesta este unic prin faptul că îmbină motivația cu provocarea aversiunii față de fumat și cu tehnici de relaxare psihică. Fumătorul simte nevoia de a reduce numărul țigărilor consumate chiar după primul tratament de 20—25 minute — afirmă agenția „Norinform", citînd specialiști norvegieni.

Habitat

La sediul ONU din New York a fost marcată „Ziua habitatului internațional 1988", pentru a se atrage atenția asupra situației milioanelor de oameni fără adăpost din întreaga lume. În mesajul publicat cu acest prilej, secretarul general al O.N.U., Javier Perez de Cuellar, a relevat că problema respectivă se manifestă cel mai vizibil în centrele urbane, îndeosebi din țările în curs de dezvoltare. El a precizat că, în deceniul următor, numărul familiilor care trăiesc în condiții de sărăcie la orașe va ajunge la aproximativ 75 milioane, față de 33 milioane în urmă cu zece ani.

Funcții

La Congresul Partidului Liber-Democrat (P.L.D.) din R. F. Germania, care s-a desfășurat în orașul Wiesbaden, Otto Lambsdorff a fost ales președinte al P.L.D. Lambsdorff, fost ministru federal al economiei, îl înlocuiește pe Martin Bangemann, care părăsește guvernul de la Bonn și va prelua în curînd postul de comisar al C.E.E. la Bruxelles, relatează agenția „DPA".

Comunicații

În ultimii ani, țările africane au depus eforturi notabile în domeniul asigurării unui sistem de telecomunicații continentale mai ieftine și prin care să se evite legăturile indirecte efectuate prin Europa. Astfel, Uganda a stabilit recent legături directe de telex cu Ruanda, după ce anul trecut, în mai, fuseseră stabilite linii telefonice directe între cele două state. Pe de altă parte, la Accra s-a anunțat că urmează să intre în funcțiune legături telefonice directe între Ghana și Togo, informează agenția „China Nouă".

Pick-up

Firma niponă „Sony" a realizat cel mai mic pick-up cu disc compact din lume. Greutatea totală a aparatului, inclusiv a bateriilor, este de numai 330 grame. Bateriile oferă posibilitatea folosirii continue a aparatului timp de 120 de minute.

Forțele polițienești sud-africane au reprimat, din nou, cu violență, manifestațiile populației de culoare din orașul Durban, desfășurate împotriva practicilor rasiale ale autorităților de la Pretoria

În urma inundațiilor, mii de locuitori din Khartum au rămas fără adăpost. Autoritățile sudaneze apreciază că pagubele se ridică la 330 milioane dolari. După această calamitate naturală, valuri uriașe de lăcuste migratoare, venind dinspre regiunile estice ale Sudanului, au întunecat cerul Khartumului pentru mai mult de o oră. Lăcustele s-au împrăștiat pe cîmpiile de-a lungul Nilului atrase de vegetația crescută abundent în urma ploilor torențiale de luna trecută. Se consideră că daunele pricinuite de lăcuste vor fi mai mari decît cele datorate inundațiilor

Serial

Asasinarea de către fasciști a renumitului poet spaniol Federico Garcia Lorca este tema unui serial de televiziune realizat de Juan Antonio Bardem. Într-un interviu acordat ziarului italian „L'Unita", cunoscutul regizor spaniol a subliniat că, de-a lungul a șase episoade, filmul relatează despre evenimentele politice din Spania franchistă, represiunile, violențele, persecuțiile în masă, dar și despre opoziția antifascistă a populației. Pentru rolul principal a fost ales actorul britanic Nicholas Grace, care seamănă izbitor cu Lorca. Filmul constituie și o frescă a vieții culturale a Spaniei anilor '20—'30, în care, alături de Lorca, apar nume prestigioase ale literaturii, artelor plastice, cinematografiei — Rafael Alberti, Salvador Dali, Bunuel.

Circulație

Potrivit unei lucrări pregătite de experți din SUA, Australia, Marea Britanie și Canada și care a fost editată în SUA, în întreaga lume mor, anual, în medie, din cauza accidentelor rutiere, 500 000 de oameni. Autorii relevă, totodată, că numărul celor care au murit în accidente rutiere va ajunge, în jurul anului 2000, la 5 milioane, iar al celor răniți — la 30 milioane. Cartea pledează pentru adoptarea unor măsuri severe de reglementare a circulației pe drumurile publice.

Eiffel

Personalul care deservește Turnul Eiffel — simbol al Parisului și cunoscut obiectiv turistic — s-a aflat pentru o zi, la sfîrșitul săptămînii trecute, în grevă. Lucrătorii au revendicat îmbunătățirea condițiilor de trai — informează agenția „EFE".

1000+1

Muzeu

În capitala Statelor Unite a fost pusă piatra de temelie a unui muzeu memorial dedicat victimelor celei de-a doua conflagrații mondiale. După cum a declarat un reprezentant al Casei Albe, fondarea muzeului reprezintă a obligație morală a poporului american și vizează crearea condițiilor pentru ca această perioadă întunecată din istoria omenirii să nu se mai repete niciodată.

Siamezi

O operație de separare a doi frați siamezi a fost realizată cu succes de o echipă de medici spanioli de la spitalul de copii din Malaga. Este vorba despre o premieră medicală, deoarece gemenii siamezi, în vîrstă de patru luni și jumătate, erau uniți pe aproape toată lungimea corpului, de la piept pînă la extremitățile membrelor inferioare, avînd ca organe comune ficatul, intestinele gros și subțire și vezica urinară. Fiecare avea cîte un rinichi. Unuia dintre copii i-a fost lăsat întreg trunchiul abdominal, celuilalt urmînd să i se inscreze, în zilele ce urmează, un perete de plastic care să permită închiderea abdomenului. Este prima operație de acest gen efectuată cu succes în lume, pînă în prezent.

Îngrijorare în legătură cu securitatea reactorilor nucleari militari americani

Reactorii care produc materialul fisionabil pentru arsenalul nuclear american suferă de o lipsă cronică de echipamente adecvate, iar procedurile de securitate sînt deficiente, se arată în două studii elaborate de Departamentul Energiei al S.U.A., citate de agențiile internaționale de presă.

Cei cinci reactori ai complexului militar de pe rîul Savannah, din apropiere de localitatea Hiken (statul Carolina de sud), au fost opriți, începînd din anul 1971, în medie de cîte 10 ori pe an, din diverse motive. Această medie este de două ori mai ridicată decît cea înregistrată la centralele atomoelectrice civile — se subliniază într-unul dintre studii, consacrat problemelor securității.

În perioada 1971—1987, un număr de 25 de operatori de la cei cinci reactori nucleari militari amintiți au fost expuși, accidental, radiațiilor, constatîndu-se că, la mulți dintre ei, nivelul iradierii era superior normelor federale admise.

Doi dintre reactorii respectivi — construiți în anii '50 — au fost, de altfel, definitiv închiși. Ceilalți trei nu funcționează nici ei pentru moment — „Reactorul P" fiind oprit ca urmare a unui grav incident produs în luna august 1988. Potrivit studiului confidențial privind ultimul incident, barele de control ale reactorilor au deficiențe în funcționare, iar operatorii le așază adesea în poziții total incorecte pentru ca activitatea să nu fie întreruptă — se arată într-o anchetă din care „Washington Post" a publicat extrase.

O asemenea, situație poate deschide calea spre un dezastru, așa cum s-a întîmplat la Three Mile Island (S.U.A., în anul 1979), sau la Cernobîl (U.R.S.S., în anul 1986) — se precizează în studiul consacrat „Reactorului P". Barele de control permit operatorilor să încetinească sau să accelereze reacția în lanț din miezul reactorului, care este punctul de pornire al producerii de energie, iar în luna august 1988, din cauza așezării incorecte a barelor, reacția în lanț de la „Reactorul P" s-a accelerat brusc.

Problemele de securitate de la complexul nuclear Savannah nu constituie o noutate, dar amploarea exactă și numărul total al incidentelor au fost ținute în secret pînă de curînd.

Potrivit studiului general elaborat de Departamentul Energiei, unul dintre cele mai serioase incidente înregistrate din 1959 și pînă acum a fost cel din anul 1970, cînd o bară de uraniu (combustibilul care alimentează în reactor reacția în lanț) a început să se topească. Reactorii de la Savannah sînt — alături de cel de la Hanford (Statul Washington) — singurii din Statele Unite capabili să producă tritiul utilizat la fabricarea „Bombei H" (cu hidrogen). La începutul lunii august, Executivul — arată agențiile de presă — a propus înlocuirea tuturor acestor reactori prin alți doi ultramoderni, a căror construcție ar costa aproximativ 6,8 miliarde dolari.

Franța. Instantaneu în timpul unei ample demonstrații revendicative a personalului medical mediu, organizată pe străzile pariziene la apelul sindicatului de ramură în sprijinul cererilor privind revalorizarea generală a salariilor în acest sector, pentru păstrarea demnității celor ce muncesc în domeniul sănătății publice. Această acțiune a fost precedată de o grevă a infirmierelor ale căror salarii sînt grav afectate de creșterea generală a costului vieții

Alegeri

Tribunalul Electoral din Panama a anunțat organizarea, la 7 mai 1989, a alegerilor prezidențiale și parlamentare, precum și pentru organele locale ale puterii de stat — transmite agenția „Prensa Latina". S-a precizat că perioada consacrată desfășurării campaniei electorale este cuprinsă între 7 noiembrie a.c. și 2 februarie anul viitor.

Consultări

La Tokio au avut loc consultări nipono-australiene pe probleme ale cooperării economice și ale comerțului internațional. Cele două părți s-au pronunțat pentru asigurarea unor fluxuri comerciale libere, exprimîndu-și îngrijorarea față de tendințele manifestate pe continentul nord-american și în Europa occidentală, de constituire a unor blocuri economice regionale. În opinia celor două părți, asemenea blocuri nu trebuie să afecteze schimburile comerciale mondiale.

Concert

La Harare, a avut loc un mare concert de muzică „Pop" în sprijinul luptei pentru respectarea drepturilor omului în Africa de Sud, cu participarea a renumiți interpreți ai acestui gen de muzică din diferite țări. La concert au fost prezenți 70 000 de spectatori, în majoritate albi, care au folosit această posibilitate pentru a-și afirma protestul față de politica rasistă a guvernului de la Pretoria.

Opinie

Luînd cuvîntul în cadrul unei conferințe de presă la Lisabona, președintele Comisiei C.E.E., Jacques Delors, a relevat că adoptarea unor prime măsuri de reducere a armamentelor în Europa a determinat și unele mutații calitative în relațiile Est-Vest. Aceste mutații, a arătat vorbitorul, trebuie să se consolideze prin noi reduceri ale arsenalelor, prin dezvoltarea relațiilor comerciale, economice și culturale.

Apel

Într-un apel adresat guvernelor țărilor membre, Adunarea generală a Comisiei Interamericane a Femeilor (C.I.M.), din cadrul O.S.A. (Organizația Statelor Americane) — ale cărei lucrări s-au desfășurat la Washington — relevă că femeile reprezintă peste 50 la sută din electorat în majoritatea țărilor membre ale C.I.M. Or, se atrage atenția în document, acest procent nu se reflectă în structurile partidelor, în funcțiile publice de conducere și nici în listele de candidați prezentate cu prilejul alegerilor. În context, a fost anunțată punerea în aplicare a unui plan de acțiune pentru o mai mare participare a femeii în viața politică și pentru formarea de cadre politice din rîndul femeilor.

Laborator

În Bolivia, forțele armate naționale, sprijinite de detașamente specializate din S.U.A., au distrus cel mai mare laborator pentru producerea narcoticelor din cîte au fost descoperite în această țară. Într-o săptămînă, această „fabrică a morții" producea 3,5 tone de cocaină pură, laboratorul fiind dotat cu tehnologia cea mai modernă. Aprovizionarea cu materie primă se făcea de pe un aerodrom secret. Experții americani apreciază că laboratorul recent distrus furniza pe piața neagră a narcoticelor droguri în valoare de 2,6 miliarde de dolari pe an.

Rubrică realizată de Ilie Olteanu

PRAGA

Plenara C.C. al P.C. din Cehoslovacia

În cadrul cuvîntării rostite la a 10-a plenară a partidului, secretarul general al C.C. al P.C. din Cehoslovacia, Milos Jakes, a arătat că etapa actuală reprezintă o verificare a capacității de acțiune a partidului, a legăturilor sale cu oamenii muncii și întregul popor. Nu se poate totuși spune că în această direcție s-a produs un progres substanțial. Este nevoie să aplicăm cu consecvență, în toate și pretutindeni, stilul leninist de muncă, să lichidăm o oarecare autoliniștire și urmarea acesteia — pasivitatea, stagnarea. Nu trebuie să batem pasul pe loc. Trebuie să sporim exigențele față de fiecare comunist. Calitatea rîndurilor partidului reprezintă premisa hotărîtoare a înfăptuirii sarcinilor trasate, a subliniat secretarul general al C.C. al P.C din Cehoslovacia. Toate acestea nu pot fi realizate fără o apreciere principială a calităților profesionale, politice și morale ale membrilor partidului, fără un control consecvent al contribuției lor la înfăptuirea țelului comun.

În continuare vorbitorul — arată agenția „C.T.K." — a menționat că Prezidiul și Secretariatul C.C. al P.C.C. acordă o atenție primordială restructurării complexe a mecanismului economic. Au fost adoptate o serie de măsuri vizînd accelerarea acestui proces. Trebuie să creăm condițiile favorabile pentru ca noul mecanism de conducere și planificare să poată funcționa cu succes de la începutul cincinalului viitor.

Concomitent cu restructurarea sferei productive, a fost accelerat și procesul noii restructurări organizatorice a organelor centrale. Pînă în prezent, însă, — a arătat vorbitorul — nu s-au produs schimbările dorite în ceea ce este mai important și anume în conținutul, stilul și metodele de muncă ale organelor centrale, astfel încît acestea să se transforme într-un centru de conducere cu adevărat unic al economiei naționale. În perioada care urmează va trebui să acordăm o atenție mult mai mare rezolvării acestor probleme.

Se mențin încă serioase lipsuri, în principal în îndeplinirea indicatorilor calitativi, care sînt hotărîtori pentru dezvoltarea intensivă a economiei, a arătat M. Jakes. Deseori, situația se rezolvă pe seama importului, iar aceasta se face prin contractarea de datorii. Trebuie să evităm acest lucru. Firește că este necesar să importăm și mărfuri de consum, dar hotărîtoare trebuie să fie orientarea spre importul de tehnologii moderne de producție.

Aspectul hotărîtor, asupra căruia trebuie să ne concentrăm în prezent atenția, îl constituie îndeplinirea planului pe acest an și pregătirea planului pe anul 1989, a arătat M. Jakes.

În aprecierea situației din societatea noastră — a arătat, în continuare, M. Jakes — nu scăpăm din vedere faptul că, de pe urma procesului restructurării, în primul rînd a adîncirii democrației socialiste, caută să obțină foloase și cei care nu s-au pronunțat niciodată pentru instaurarea socialismului în țara noastră. Se înregistrează o oarecare activizare a unor forțe al căror obiectiv îl constituie perturbarea stabilității în societate. Activitatea acestor forțe este pe larg sprijinită și organizată nemijlocit de peste hotare, în principal prin intermediul mijloacelor de informare în masă. Se manifestă tendința de a se folosi împotriva socialismului și sentimentele religioase ale credincioșilor. Sistemul nostru politic, a cărui bază trainică o constituie Frontul Național, oferă largi posibilități pentru folosirea democrației socialiste. Noi — a arătat, în acest sens, secretarul general al C.C. al P.C.C. — ne pronunțăm pentru diversitatea de păreri, dar, în nici un caz, pentru crearea și funcționarea unor structuri politice antisocialiste. Acest lucru trebuie să fie clar oricui. Existența unor asemenea organizații ar contraveni intereselor vitale ale poporului nostru.

În continuare, s-a recomandat Comitetului Central să devanseze cu un an data desfășurării celui de-al XVIII-lea Congres al partidului și să îl convoace în prima jumătate a anului 1990.

Referindu-se la unele probleme de cadre, Milos Jakes a informat C.C. asupra cererii lui Lubomir Strougal, membru al Prezidiului C.C. al P.C. din Cehoslovacia, președintele Guvernului R.S. Cehoslovace, de a fi eliberat din funcția de membru al Prezidiului C.C. al P.C. din Cehoslovacia și din funcția de președinte al Guvernului R.S. Cehoslovace. În numele Prezidiului C.C. al P.C. din Cehoslovacia, Milos Jakes a recomandat să se satisfacă cererea lui L. Strougal și a evidențiat meritele acestuia față de partidul comunist și stat. M. Jakes a informat, de asemenea, Comitetul Central în legătură cu cererea lui Peter Colotka de a fi eliberat din funcția de membru al Prezidiilor C.C. al P.C.C. și C.C. al P.C. din Slovacia, precum și de vicepreședinte al Guvernului R.S. Cehoslovace și de președinte al guvernului R.S. Slovace. Prezidiul C.C. al P.C. din Cehoslovacia a recomandat Comitetului Central să satisfacă cererea lui P. Colotka. Milos Jakes a adresat lui Peter Colotka felicitări pentru activitatea sa și pentru participarea activă la elaborarea și înfăptuirea politicii partidului. M. Jakes a argumentat în continuare necesitatea efectuării altor schimbări de cadre în componența Prezidiului, Secretariatului și în rîndul secretarilor C.C. al P.C. din Cehoslovacia, guvernelor R.S. Cehoslovace, R.S. Cehe și R.S. Slovace.

În această săptămînă...

Situația politică din Algeria

Referindu-se la ultimele evenimente din țară, Chadli Bendjedid, președintele Algeriei, secretar general al partidului Frontul de Eliberare Națională (F.L.N.), a calificat situația — în cadrul unei cuvîntări radiotelevizate — drept complexă, apreciind că Algeria „s-a aflat în pragul unui război civil". El a evidențiat necesitatea dialogului pentru soluționarea problemelor într-o atmosferă de calm, prin mijloace democratice. Conducătorul algerian a relevat că, la nivelul guvernului, se adoptă măsuri în vederea reglementării situației cu care se confruntă țara și că s-a elaborat un program vizînd îmbunătățirea acestei situații. El a cerut populației să acorde sprijinul necesar în vederea înfăptuirii reformelor și să întărească unitatea națională pentru depășirea dificultăților apărute. El a arătat că nu exclude o modificare a Constituției, însă aceasta — a precizat președintele — nu se va realiza decît „în condiții de calm și legitimitate", respectiv după revenirea situației la normal.

În cursul alocuțiunii sale, Bendjedid și-a exprimat regretul în legătură cu pierderile de vieți omenești și cu pagubele materiale înregistrate în ciocnirile din ultimele zile, dar a justificat intervenția armatei, subliniind că nu putea permite alunecarea țării spre anarhie.

Președintele Bendjedid a amintit, în alocuțiunea sa, dificultățile economice cu care este confruntată în prezent țara, în special reducerea drastică a veniturilor în valută de pe urma vînzării de hidrocarburi (care reprezintă 96 la sută din sumele încasate din exporturi). Totodată, el a insistat asupra consecințelor nefaste ale secetei prelungite, care afectează țara din iarna trecută.

De asemenea, ministrul justiției al Algeriei a anunțat într-un comunicat că „cei care au comis distrugeri de bunuri publice și particulare și au lezat integritatea fizică a cetățenilor vor fi judecați de tribunale speciale".

După cum a anunțat agenția algeriană de presă „A.P.S.", în noaptea de luni spre marți, la Alger, au fost respectate interdicțiile de circulație și nu s-au mai înregistrat incidente. De asemenea, agenția precizează că, în capitală și în mai multe orașe din țară — între care Oran, Bouira, Eiebessa, Souk-Hnras, El-Uued — au avut loc manifestații spontane de bucurie și „de sprijin față de conținutul mesajului adresat națiunii" de președintele C. Bendjedid. Manifestanții și-au exprimat deplina adeziune față de șeful statului — relevă agenția „A.P.S.".

PANORAMIC

Reverberaţiile Hiroshimei (V)

Oamenii Hiroshimei

Ca şi oraşul lor, oamenii Hiroshimei par a nu se deosebi cu nimic de locuitorii celorlalte aşezări urbane ale Japoniei. Ei îi imprimă acelaşi ritm trepidant de viaţă, întîlnit aproape peste tot în Japonia, muncesc la fel de intens, îşi petrec timpul liber într-un mod asemănător. Nimic nu pare a-i deosebi de semenii lor. Totuşi, la Hiroshima spectacolul străzii ţi se pare mai aparte. Coloritul mijloacelor de transport public — autobuze, tramvaie, taxiuri — este viu. Se remarcă, în special, autobuzele, renumite, de altfel, în toată Japonia pentru coloritul lor — Aobas, autobuzele verzi, şi Aka-bas, autobuzele roşii. Congestia inevitabilă din orele de vîrf nu afectează aspectul paşnic şi curăţenia străzilor. Am avut senzaţia că străzile Hiroshimei, în special cele comerciale, între care se remarcă Hondori, Strada principală, au un aer mai paşnic decît la Tokio, sau la Kyoto, deşi sînt tot atît de aglomerate şi oamenii tot atît de grăbiţi. Hondori începe chiar de lîngă Heiwa Park şi este plină de buticuri, supermagazine, restaurante, cafenele, cofetării, celălalt capăt dînd în Hachobori, zona marii finanţe locale.

Am stăruit mai mult ca în alte părţi asupra comportamentului vizibil al locuitorilor oraşului, încercînd să sesizez cum au fost marcaţi oamenii Hiroshimei de tragedia bombardamentului atomic, ce înseamnă să fii japonez şi să trăieşti aici. Educaţia pe care o primesc de mici şi tradiţiile, care le interzic să-şi exteriorizeze stările sufleteşti, fac ca pe feţele lor să nu desluşeşti decît rareori indicii vagi ale trăirilor lăuntrice. Zîmbetul este poate aici mai impenetrabil decît în orice altă parte în Japonia. Şi totuşi, încet, încet, începi să vezi dincolo de ceea ce pare de nepătruns. Mai întîi, în unele puncte ale oraşului, poţi vedea oameni cu anumite cicatrice, cu defecte fizice, malformaţii, sau care au aliura de oameni suferinzi, prezentînd asemănări evidente la înfăţişare. Îi întîlneşti la spitalul atomic şi la Fundaţia pentru cercetarea efectelor radiaţiei, la Muzeul păcii şi în Parcul păcii, ca ghizi, vînzători la tonetele sau prăvălioarele cu pliante turistice, brelocuri, bibelouri şi alte obiecte de artizanat. Ei au comun stigmatul atomic.

HIBAKUSHA. Sînt hibakusha, „persoane afectate de explozia atomică", victimele directe şi indirecte ale bombelor atomice de la Hiroshima şi Nagasaki şi ale radiaţiei, precum şi urmaşii lor. Sînt oameni care au îndurat suferinţe crunte, atît de intense încît mulţi dintre ei i-au invidiat pe cei ce au pierit în timpul sau puţin după cumplita deflagraţie atomică.

Cei răniţi, desfiguraţi de cheloid — arsurile mari şi tumefiante care au stigmatizat, pentru toată viaţa, pe unii hibakusha —, cei ce poartă încă, în carnea lor, cioburi de sticlă sau fragmente de alte obiecte dure, cei ce şi-au pierdut ochii, picioarele sau mîinile nu au şi n-au avut nevoie de teste clinice pentru a li se stabili cauza suferinţelor fizice.

Zeci de mii de hibakusha au pierit, însă, după bombardamente, aparent din cauze cum sînt lipsa poftei de mîncare, răceală, vomă, febră, scăderea globulelor roşii din sînge, căderea părului sau alte simptome, pînă cînd cercetările medicale au confirmat legătura de la cauză la efect între cele două explozii atomice şi asemenea simptome. Zeci de mii de hibakusha au trebuit să treacă prin sălile Spitalului atomic şi ale Fundaţiei pentru cercetarea efectelor radiaţiei. Sînt acum bine documentate şi demonstrate de oamenii în alb, din cele două instituţii, legăturile directe dintre radiaţiile alfa, beta, gama şi neutronice, emanate de bombele de la Hiroshima şi Nagasaki, şi maladii ca leucemia şi alte boli ale sîngelui, anemia, unele tumori maligne, cataracte, anomalii cromozomice.

Dar legăturile directe între cele două bombe şi alte maladii, de care hibakusha sînt afectaţi într-un procentaj neobişnuit de mare, în comparaţie cu populaţia din alte zone ale Japoniei, nu sînt încă pe deplin documentate. Absenţa acestei „confirmări" nu poate aduce, însă, nici o consolare acelor hibakusha care au tulburări cardiace, circulatorii, metabolice, neuropsihice, hepatice, hipertensiune şi alte suferinţe. Desigur, în pofida absenţei „confirmărilor", se admite, ipotetic, posibilitatea unor legături. Un grup de medici din Hiroshima au observat că mulţi hibakusha se plîng de stare cronică de oboseală şi lipsă de rezistenţă la infecţii virale curente, şi au conchis că ar putea fi vorba de o posibilă slăbire a sistemului imunitar al organismului de către radiaţia nucleară.

Cei mai crunt afectaţi de bombele atomice dintre supravieţuitori au fost pruncii din pîntecele mamelor lor. În lunile de după holocaust s-a semnalat un procent foarte ridicat de naşteri premature şi avorturi spontane, iar un mare număr dintre cei 1 300 de nou-născuţi, care au putut fi examinaţi la Hiroshima, au devenit handicapaţi. S-a stabilit o corelaţie statistică între malformaţii, debilitate fizică şi expunerea la radiaţiile nucleare. Astfel, din 545 de nou-născuţi după bombardamentele de la Hiroshima şi Nagasaki, examinaţi într-un singur studiu, 45 au fost diagnosticaţi drept microcefali şi oligofrenici.

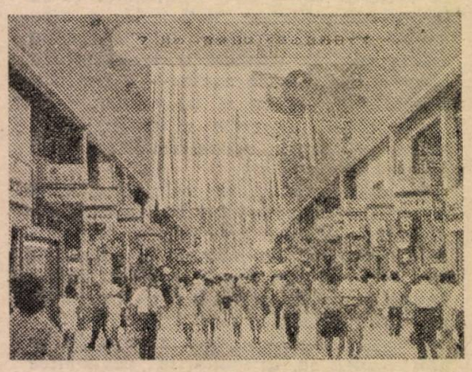

Hondori, strada principală — cea mai frecventată arteră comercială acoperită a oraşului, situată în apropiere de Heiwa Park

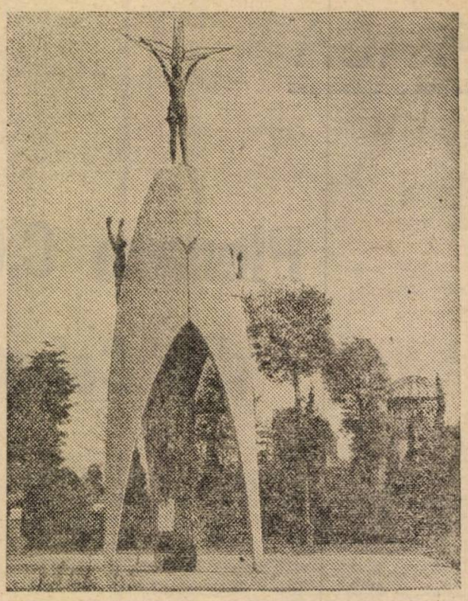

Monumentul copiilor pentru pace, statuia înfăţişînd pe micuta Sadako Sasaki

Cele mai multe semne de întrebare le ridică, sub aspectul confirmării legăturii cu bombele atomice, hibaku nisei — descendenţii hibakusha. Cercetările efectuate la cele două instituţii medicale din Hiroshima au scos, totuşi, la iveală date neliniştitoare. Aceşti hibaku nisei au, în general, o stare constituţională fragilă şi o predispoziţie spre cefalee, hemoragii, tulburări auditive, gripe şi altele. Între multele probleme neelucidate care-i privesc, se află genul de relaţie dintre anomaliile cromozomice şi malformaţiile nou-născuţilor. Vor fi necesari încă alţi zeci de ani de cercetări pentru a stabili, cît mai exact, care sînt consecinţele de durată ale bombardamentelor atomice. Pînă atunci, hibakusha îşi vor purta numele ca pe o povară copleşitoare şi, pe lîngă durerile fizice şi psihice cumplite, vor fi chinuiţi de spectrul transmiterii urmaşilor lor a întregului cortegiu de suferinţe.

Mergînd pe străzile Hiroshimei, poţi identifica relativ uşor pe hibakusha din prima generaţie, tot mai puţini şi mai în vîrstă, mai ales pe cei cu cicatrice vizibile. Dar cît de mulţi hibakusha există? Este greu de dat un răspuns precis. În general, statisticile privind numărul şi situaţia lor sînt diferite, sub raportul sistemului de calcul şi sub cel al rezultatului propriu-zis. Există hibakusha înregistraţi oficial, purtători ai unor certificate şi al căror număr se ridică la aproximativ 180 000, în oraşul şi în prefectura Hiroshima, şi 190 000 la Nagasaki şi în alte localităţi nipone.

Pentru a obţine un certificat de hibakusha şi, odată cu acesta, dreptul la anumite facilităţi, un supravieţuitor trebuie să probeze că, fie s-a aflat în momentul exploziei pe o rază de pînă la aproximativ 4 kilometri distanţă de epicentrul exploziei, fie a pătruns în zonă în primele două săptămîni de la bombardament, fie a îngrijit victimele, fie mama sa s-a aflat în situaţiile de mai sus în lunile sarcinii. Chiar şi astăzi, la aproape 45 de ani de la tragicele evenimente, se înregistrează noi cereri pentru obţinerea certificatelor de hibakusha. Statisticile relevă că, la Hiroshima, nu a fost emisă nici o carte de hibakusha vreunei persoane care să se fi aflat pe o distanţă de 900 metri de la epicentrul exploziei, pentru simplul fapt că, în această zonă, la Hiroshima n-au existat supravieţuitori.

CE SIMT ŞI CE GÎNDESC HIBAKUSHA ? Este greu de imaginat ce simt şi ce gîndesc aceşti hibakusha, care constituie o proporţie însemnată în rîndul celor un milion de locuitori, cîţi numără Hiroshima de astăzi. Pentru că oamenii Hiroshimei au cunoscut nu numai un bombardament, ci mult mai mult — un adevărat „sfîrşit al lumii" care i-a marcat în modul cel mai profund. Tragedia atomică nu numai că le-a distrus propria viaţă, tot ce le-a fost mai drag, ci i-a condamnat să trăiască sub spectrul efectelor îngrozitoare, de durată, ale armelor nucleare, cu imaginea infernului vie în memoria lor, în chipurile celor dragi, al prietenilor şi cunoscuţilor, al celor care îşi încrucişează paşii pe locurile unde credeau că niciodată pămîntul nu va mai dărui viaţă. De aceea, apelul lor este simplu şi sincer : „Aboliţi armele nucleare !", „Hiroshima şi Nagasaki să nu se mai repete niciodată !".

Supravieţuitorilor nu le place să vorbească despre propriile lor sentimente, limitîndu-se, atunci cînd o fac, la ororile văzute de ei şi la ceea ce au simţit în acele momente. Surprinzătoare este, în acest context, insistenţa, în relatările presei americane, asupra faptului că hibakusha nu manifestă nici un sentiment de ură faţă de bombardamentele atomice. Asemenea mod de a pune problema este, de la început, greşit. Pentru că nu reflectă întregul evantai al opiniilor exprimate de hibakusha. Apoi, pentru că sentimentele de ură sau, mai bine zis, resentimentele, chiar ale unei populaţii atît de greu lovite, dacă apar în anumite împrejurări, nu pot avea decît un caracter temporar şi nu pot constitui un blam pentru un întreg popor. Japonezii, care au avut experienţa propriilor lor greşeli, au înţeles că nu poate fi blamat poporul american pentru bombardamentele atomice decise de conducerea de atunci a S.U.A., aşa cum nu poate fi blamat întregul popor japonez pentru împingerea ţării lor de către militarişti în al doilea război mondial şi pentru atacul prin surprindere asupra bazei navale americane de la Pearl Harbour. De aceea, ei se limitează, atunci cînd li se solicită opinia, la condamnarea cu tărie a celor două bombardamente atomice, însoţită de exprimarea dorinţei şi speranţei că asemenea acte nu vor mai fi repetate niciodată.

Profesorii de la unele colegii din Hiroshima au observat că există elevi care nu ştiu că bomba atomică a fost americană. Au fost editate manuale şcolare cu acest subiect şi au fost lansate programe de educaţie în spiritul păcii. „Problema nu este să redeşteptăm ura", declara primarul oraşului, Takeshi Araki, el însuşi un hibakusha. „Este vorba de a reaminti, fără încetare, tuturor ţărilor care fabrică bomba, că trebuie să nu se mai întîmple aşa ceva", a spus el, subliniind : „Ca victimă a acestui bombardament, sper din tot sufletul că omul, după Hiroshima, a renunţat să ucidă prin forţa atomului. Sînt încrezător în folosirea paşnică a atomului, pentru fericirea şi binefacerea umanităţii".

Distincţia implicită şi, uneori, expresă pe care o fac japonezii între „sentimente de ură" şi „condamnarea bombardamentelor atomice", ca atare, îi înnobilează pe oamenii Hiroshimei, care au înţeles răspunderea ce le revine şi datoria de a acţiona pentru ca Pămîntul să nu fie transformat într-un pustiu radioactiv.

Cei mai mulţi hibakusha se află în primele rînduri ale mişcării pentru pace din Japonia şi participă activ la diferite acţiuni desfăşurate în alte ţări sau sub egida a diferite organizaţii internaţionale, inclusiv a O.N.U. Unele acţiuni sînt iniţiate şi duse pînă la capăt numai de hibakusha.

Paul Diaconu

(Va urma)

PROFIL

Dante Caputo

preşedintele celei de-a 43-a Sesiuni a Adunării Generale a O.N.U.

Dante Caputo, ministrul externelor şi cultelor al Argentinei, a fost ales, la 20 septembrie, preşedintele celei de-a 43-a sesiuni a Adunării Generale a O.N.U.

Diplomatul argentinian s-a născut, în 1944, la Buenos Aires, ca fiu al unei familii de imigranţi italieni. A urmat, în oraşul său natal, cursurile facultăţii de sociologie, apoi, la Paris, s-a specializat în domeniul ştiinţelor politice. După terminarea studiilor, Dante Caputo a funcţionat ca profesor de administraţie publică la Universitatea de stat din Buenos Aires, ţinînd, de asemenea, o serie de prelegeri în domeniul ştiinţelor politice, la Universitatea „El Salvador" din acelaşi oraş.

Prin această activitate, Dante Caputo şi-a cîştigat, de timpuriu, renumele de expert în probleme privind relaţiile internaţionale. Din 1972, s-a ocupat îndeaproape de dezvoltarea ştiinţelor politice în America Latină. De asemenea, a condus activitatea, pe plan naţional, legată de proiectele de sprijin tehnic acordat Argentinei în domeniul reformei administrative. Din 1976, a fost, pe de altă parte, directorul Centrului de stat pentru cercetări sociale pe teme privind funcţionarea statului şi a administraţiei.

Începînd din decembrie 1983, odată cu instalarea actualului guvern argentinian, condus de preşedintele Raul Alfonsin, Dante Caputo a devenit ministru al afacerilor externe şi cultelor. Este membru al partidului Uniunea Civică Radicală, la guvern ; este editor al publicaţiei acestuia, „Argument politic", ca şi al revistei „Bilunarul politic şi economic".

În alocuţiunea rostită la preluarea funcţiei de preşedinte al actualei sesiuni a Adunării Generale a O.N.U., Dante Caputo a lansat, între altele, un apel la intensificarea eforturilor vizînd soluţionarea crizei internaţionale a datoriilor. Aceasta, a arătat el, reprezintă „o sursă de tensiune mondială, care însă — ca orice alt conflict — poate fi eliminată". Totodată, Dante Caputo a relevat că s-a făcut prea puţin sau nimic pentru eliminarea decalajelor între ţările bogate şi o mare parte a ţărilor în curs de dezvoltare. „Ratele exagerat de ridicate ale dobînzilor — a subliniat el —, alături de sistemul nemilos de noi şi noi planuri de refinanţare şi scurgerea pernicioasă a mijloacelor financiare din ţările debitoare către cele creditoare, au drept consecinţă lichidarea oricăror posibilităţi de investiţii pentru ţările în curs de dezvoltare". De aceea, relaţiile inechitabile Nord-Sud trebuie să constituie o temă esenţială a eforturilor făcute de O.N.U. pentru înlăturarea surselor de tensiune de pe glob, a apreciat Dante Caputo. Preşedintele actualei sesiuni a Adunării Generale a O.N.U. a declarat totodată că, în prezent, se înregistrează o situaţie nouă pe plan mondial, marcată de transformări în relaţiile internaţionale — „probabil cele mai importante de la sfîrşitul celui de-al doilea război mondial".

„Ziua hispanităţii"

Poporul spaniol marchează, la 12 octombrie, sărbătoarea sa naţională — „Ziua hispanităţii", zi care aminteşte, în fiecare an, că, în urmă cu cinci secole, Cristofor Columb descoperea un nou continent — America.

Anul acesta, Spania îşi aniversează ziua naţională sub semnul unei efervescente activităţi politico-sociale, ce urmăreşte consolidarea cursului pozitiv, început în urmă cu doisprezece ani, odată cu sfîrşitul izolaţionismului franchist, ca şi atenuarea consecinţelor crizei economice mondiale.

Economia a cunoscut progrese remarcabile, dezvoltîndu-se ramuri industriale de vîrf: electronica, chimia şi petrochimia, construcţiile de maşini şi nave. Turismul aduce o importantă contribuţie la dezvoltarea economiei (30 milioane vizitatori anual).

Între popoarele român şi spaniol există vechi şi tradiţionale legături de prietenie şi colaborare, întemeiate pe afinităţile de limbă şi cultură, pe aspiraţiile şi idealurile comune. Legăturile politice, economice, cultural-ştiinţifice dintre cele două ţări cunosc un curs ascendent.

O contribuţie de cea mai mare însemnătate la extinderea pe multiple planuri a relaţiilor dintre România şi Spania au avut-o convorbirile, desfăşurate cu prilejul vizitei tovarăşului Nicolae Ceauşescu, împreună cu tovarăşa Elena Ceauşescu, în Spania, şi al vizitei întreprinse în ţara noastră, de către regele Juan Carlos I, împreună cu regina Sofia. Înţelegerile convenite şi documentele semnate, cu aceste prilejuri, au deschis noi orizonturi în relaţiile dintre cele două state, în interesul ambelor popoare, al cauzei păcii, înţelegerii şi securităţii în Europa şi întreaga lume.

Un labirint dalmat (I)

Cum se construieşte o insomnie

Covîrşitoarea majoritate a călătoriilor mele se declanşează la aeroportul Otopeni. De astă dată, pentru a sparge o monotonie pe care am defrişat-o în toate detaliile, am decis să plec cu trenul. Este adevărat că un drum cu avionul reduce, masiv, plictiseala unui lung periplu şi a pachetului aferent de incomodităţi, dar, în aceeaşi măsură, anulează, drastic, ceva din virulenţa apropierii de ţintă : te urci într-un spaţiu etanş, amorf, eşti alarmat reverenţios de o stewardesă care îţi mimează o tehnică de salvare, te legi de un fotoliu şi, mii de kilometri, ai timp să studiezi ceafa vecinului din faţă sau profilul celui de alături, în rest rămînîndu-ţi norii. Apoi, brusc, aterizezi în alt univers. Fapt rezonabil, însă perfect neconcludent în raport cu adevărata călătorie care înseamnă cunoaştere. Cunoaştere pas cu pas. Din acest unghi, plecatul pe jos sau cu bicicleta ar părea ideal. Nu voi adînci subiectul pentru că nu foloseşte nimănui.

Ajung la 22,30 în Gara de Nord, regretînd, amarnic, avionul de a doua zi dimineaţă. Am greşit. Am fost convins că voi călători în timpul zilei şi am aflat, în ultimul moment, că mă voi lăsa zdruncinat vreo 12 ore în plin întuneric. Mă rog. Nu este prima şi nici ultima din auto-lovîturile pe care mi le administrez cu prilejul unei deplasări. Am pe umăr o sacoşă elegantă şi foarte grea şi, într-o mînă, nelipsita mea servietă diplomat blindată, antiîncendiu şi cu cifru, în care îmi ţin peria de dinţi şi alte cîteva nimicuri absolut indispensabile. Lume multă, pestriţă, năucă, aferată. Toţi se lovesc de toţi, de parcă şi-ar fi greşit traseele de la început pînă la sfîrşit. Unii mă calcă pe picioare. Alţii mă pocnesc în spate. Restul, în plex şi în genunchi. Îndur cu stoicism, gîndindu-mă, cu o satisfacţie rea, că băiatul meu va şti, spre deosebire de mine, judo, box, carate şi neapărat, lupte greco-romane. Ajung şifonat şi plin de vînătăi în dreptul unui panou care sintetizează plecările, sosirile şi liniile trenurilor. Un puhoi de oameni, comprimîndu-se încruntaţi şi săltîndu-se pe vîrfuri, încearcă să descifreze unde şi cînd vor pleca sau cît vor aştepta.

Trebuie să mă îndrept spre linia 1. Mă îndrept precipitat. Inutil. Linia 1 e goală pînă la orizont. Nici un tren. O fi plecat? Am greşit linia ?... Nu. N-a plecat. Deocamdată, nici nu a parcat. Mai bine. Am timp berechet : trebuie să mă întorc în zece zile. Într-un tîrziu, sînt trezit de o viguroasă busculadă, semn că trenul, totuşi, apare. Aşa e. Iată-l : alunecă grav şi întunecos spre capătul liniei. Lumea aleargă în sens invers, spre locomotivă, de parcă toate locurile ar fi fost reţinute acolo. Mă rog. Eu rămîn neclintit, disciplinat şi, vremelnic, scutit de înghionteli. Flerul meu providenţial se verifică şi în Gara de Nord : exact în dreptul servietei mele blindate trage vagonul numărul 433, unde am rezervată o cuşetă pînă la Belgrad.

Urc, înaintez pe un coridor curat, aproape gol, luminat discret, dar suficient. Găsesc cuşeta, intru, aşez bagajele şi, imediat, cercetez comutatoarele, aşternutul, perdeaua şi alte cîteva detalii tehnice de care va depinde nivelul meu spiritual în noaptea ambulatorie care urmează. Totul funcţionează, totul e la locul său, inclusiv o stare de igienă de-a dreptul reconfortantă. Hm. E bine. Mă aşez şi nu îmi înfrîng un gînd nostalgic privind un tabiet al civilizaţiei corporale. Remarc lîngă geam, un corp de lemn. Seamănă a dulăpior şi nu prea. Analizez, palpez, forţez. E un dulăpior. Deschid uşa, remarc trei pahare prinse în cleme de metal şi cîteva prosoape. Mă cuprinde o speranţă modestă, filez împrejurimile şi descopăr, la capătul unei anchete temeinice, că, sub o măsuţă, constrînsă pînă la urmă să devină rabatabilă, există o chiuvetă cu două robinete. Învîrtesc, incredul, unul dintre ele, prin robinet începe să se scurgă un fir lasciv de apă, mă năpustesc la servietă, formez cifrul, scot săpunul, peria de dinţi, pasta, şi mă spăl în viteza a patra, de groază să nu se întrerupă rezonabila stare de confort. Gata. Sînt curat. Mă întind în pat, de-a latul direcţiei de mers, trenul mă scutură consecvent şi imparţial, suficient de sîcîitor ca să înţeleg, de la început, că, la capătul obosselilor, mă aşteaptă o noapte albă. Iau o carte care face lumină în cîteva zone de beznă privind vieţile lui Solon şi Pisistrate. Inutil. Adevărurile scoase la iveală nu mă adorm cîtuşi de puţin. Închid cartea. Privesc pe geam : întuneric compact. Parcă aş călători printr-o pivniţă interminabilă. Sting lumina în cuşetă. Din cînd în cînd, gări neclare defilează, puternic melancolizate de noapte, pe sub geam. În rest, mă depărtez de Bucureşti. Din cînd în cînd, adorm scurt şi superficial, însă mă reîntorc, susţinut, la starea aceea de veghe cuprinzătoare şi rece, neobosită, perfidă. Aşa e. E ora două noaptea. Mă hîţîn ritmic, neobosit, mereu perpendicular pe traseu, cu ochii holbaţi în tavan. Număr pînă la 500 în şir crescător, din trei în trei şi înapoi. Nimic. Devin tot mai treaz şi am un aplomb matematic de invidiat. Acum aş fi bun de pedagog la clasa a treia. Iar gări luminate şubred, prin care trecem cu o indolenţă planificată, gări în care ne oprim, mogîldeţe prin faţa geamului, frînturi de dialoguri şi noaptea, noaptea densă, amestecînd în ea şi molesind sunetele, formele. Exact în momentul cînd alunec într-un somn profund şi ospitalier cioc ! cioc ! în uşă. Mă trezesc buimac, uşa se întredeschide şi apare, optimist, capul conductorului care mă asigură că ne apropiem de frontieră şi că „vă rugăm frumos să vă pregătiţi pentru formalităţi".

E dimineaţă, o dimineaţă coaptă de toamnă. Soarele leneş, moale, dormitează, împiedicat, în fundul orizontului. Cele trei vagoane, rămase din lunga garnitură iniţială, stau cuminţi şi cu uşile deschise, în centrul staţiei pe care scrie cu litere albe pe fond albastru. Stara Moravica. Apar grănicerii. Apoi vameşii. Urmează o îndelungată aşteptare, spartă din cînd în cînd de cîte un ceferist care izbeşte cu un ciocan lung în pîntecele vagoanelor. Şi iar linişte şi soarele din adîncul cerului înlemnit într-un răsărit perpetuu. Deodată, pe peronul staţiei apar, balansîndu-se indolent, trei gîşte dolofane. Remarcă trenul şi îl comentează exhaustiv şi fără scrupule : ga-ga-ga... Un funcţionar din preajmă dă din mîini ca o morişcă şi încearcă să le răsfire. Gîştele înţepenesc pe poziţii, ripostează şi găgăie ascuţit, fulminante. Pe peron răzbat, în pas alergător, altele, la fel de vivace. Începe o luptă inegală între apărătorul ordinii şi stolul alb, de o îndărătnicie incredibilă. Gîştele ţopăie, se despart şi se adună, sar ca nişte scîntei şi atacă, un iureş de pene şi de gagauri incendiază staţia, călătorii rîd cu hohote, iar funcţionarii staţiei plachează ca la rugbi. În sfîrşit, trenul se zmuceşte discret şi ne ratează, iremediabil, spectacolul. Traversăm graniţa : pînă la capătul perspectivei, brazde negre piaptănă pămîntul. Brazde proaspete, afinate, de un paralelism paralizant. Cîteva minute de mers şi iar ne oprim într-o staţie afumată, în faţa unei clădiri îmbrăcate în faianţă ronţăită de vreme. Cîţiva bărbaţi în canadiene sport, gri-albăstrui, cu trese pe umeri şi revolvere militele la şold, se îndreaptă, cu încetinitorul, spre tren. E limpede. Sîntem în Iugoslavia. Staţia se numeşte Vršac. Control vamal şi grăniceresc sumar, o aşteptare interminabilă şi, în sfîrşit, din nou la drum.

Alunecăm prin vaste lanuri de porumb uscat, despicăm o uriaşă întindere calcinată, gălbuie, vag mineralizată, întindere pînă de curînd roditoare, care acum, cu datoria împlinită, îşi deapănă singurătatea sub un cer aburit de lumina răsăritului prudent de toamnă. Un mediu perfect orizontal, de o ternă funcţionalitate, barează orice surpriză, monotonia e deplină, totul seamănă a stop-cadru derulat la infinit. Apoi, peisajul se încreţeşte şi se colorează, apar sate banale şi oraşele banale, pîlcuri de tufişuri, şosele înguste şi cursuri flegmatice de apă. Deodată, o pădure de mesteceni oblică, aliniată meticulos, plutind în umbra aceea rară, pulverizată şi uşoară pe care numai mestecenii o pot ţese. Toată pădurea, adîncă şi largă, se ridică, oblică, fără nici o abatere, de parcă o forţă sistematică şi de o stranie exigenţă ar fi dictat această stupefiantă şi totală înclinare. Mestecenii, cu coamele căzute ca nişte sălcii înclinîndu-se să şoptească pămîntului, defilează diagonali, albi, într-o vastă şi stupefiantă reverenţă.

Ne apropiem de Belgrad. Primele cartiere mărginaşe, avanposturi mediocre ale capitalei, pătrund în natură, dezvelindu-şi, fără complexe, recuzita. Cîmpuri de gunoaie şi dealuri de gunoaie, cimitire de maşini, arsenale de obiecte rablagite, care nu mai folosesc nimănui. Şi apoi, Dunărea care intră solemnă în oraş, blocuri înalte, semănînd cu altele de aiurea, şi gara. O gară modestă, îngustă şi scurtă ca o haltă.

Îmi iau sacoşa, servieta, fulgarinul şi cobor somnoros, dar curios. Cei cîţiva călători care au împărţit cu mine călătoria s-au dizolvat în toate direcţiile, peronul a rămas gol, în jur miroase a gogoşi şi a trenuri. Mă uit în dreapta, mă uit în stînga : nimeni. Hm. N-am chef de nici un punct fix, nu mă aşez pe sacoşă şi nici nu mă îmbrînceşte nimeni, pentru motivul elementar că nu are cine. În clipa cînd simt că devin recalcitrant de unul singur, apare pe peron un tînăr înalt, subţire, elastic, radiind o deplină împăcare cu sine însuşi şi cu restul încăpător al lumii. Se apropie de mine destins, zîmbind larg şi împăciuitor şi, la cîţiva metri, scoate, ca un scamator, o revistă „Lumea". Ies din priza de alarmă, mă destind brusc şi îl las să-mi preia sacoşa, pentru a o admira, relaxat, cum atîrnă în spinarea altcuiva.

Radu Budeanu

Ascensiunea și declinul marilor puteri

(III)

de Paul Kennedy

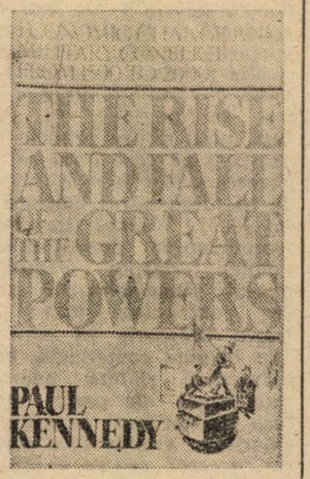

[Curba istorică, urmată de principalele centre de putere din secolul XVI pînă aproape de zilele noastre, e însoțită, în relatarea evoluției relațiilor internaționale, de examinarea factorilor economici, strategici, tehnologici, geografici și ideologici integrați în starea de mare putere. Pentru autor, „procesul verbal al istoriei sugerează existența unei foarte clare legături pe termen lung *între ascensiunea și căderea economică a unei mari puteri, luată aparte, și creșterea și declinul, ca putere militară importantă (sau imperiu mondial). Aceasta — nu e deloc surprizător, dat fiind că decurge din două fapte înrudite. Primul — resursele economice sînt necesare pentru a sprijini o armată pe scară mare. Al doilea — în ce privește sistemul internațional, atît avuția, cît și puterea sînt totdeauna* interdependente *și trebuie privite ca atare". Întemeiată pe acest concept, narațiunea ajunge, după aproape 350 pagini, la ultima secțiune — „Strategie și economie azi și mîine", introducînd în focar perioada 1943—1980 și prospecția „Spre Secolul XXI".*

Să-l însoțim pe Paul Kennedy, din momentul în care, cum se exprimă, „devastarea pricinuită Hiroshimei și căderea Berlinului în mîinile Armatei Roșii, n-au simbolizat numai sfîrșitul a încă unui război, ci au marcat începutul unei noi ordini în afacerile mondiale"].

Conturările acestei noi ordini au fost descrise de planificatorii militari americani chiar în timp ce conflictul se afla la apogeu. Așa cum unul dintre documentele lor politice o exprima : „Încheierea cu succes a războiului împotriva actualilor noștri inamici va găsi o lume profund schimbată în ceea ce privește forțele naționale militare respective, o schimbare mai curînd comparabilă cu cea prilejuită de prăbușirea Romei, decît cu orice altă schimbare petrecută în decursul următorilor 1500 ani... După înfrîngerea Japoniei, Statele Unite și Uniunea Sovietică vor fi singurele puteri militare de primă mărime. Aceasta se datorește, în fiecare caz, unei combinări de întindere și poziție geografică și unui vast potențial de rezerve de război" *[citat după istoricul militar oficial american M. Matloff — Strategic Planning for Coalition Warfare, 1943—1944,* Washington, 1959, pp. 522—524 ; *în fapt, pasajul aparține unui memorandum adresat, la începutul lunii august 1944, secretarului Departamentului de Stat, de către șefii de state majore americane, în perspectiva discuțiilor cu U.R.S.S. și Marea Britanie referitoare la o viitoare „Organizație Generală Internațională"].*

În timp ce istoricii ar putea să se eschiveze de la pretenția că nimic de natură comparabilă nu se petrecuse în timpul ultimilor 1500 de ani, devenea clar că echilibrul global de putere de după război va fi complet diferit de cel care îl precedase. Fostele mari puteri — Franța, Italia — erau eclipsate. Tentativa germană de stăpînire a Europei se prăbușise, ca și cea a Japoniei în Extremul Orient și Pacific. Marea Britanie, în pofida lui (Winston) Churchill *[prim-ministru, 1940—1945],* se ofilea. Lumea bipolară, prevăzută atît de des în secolul XIX și la începutul celui de-al XX-lea, venise în cele din urmă ; ordinea internațională, cum s-a exprimat DePorte *[unul dintre conducătorii Oficiului Serviciilor Strategice — organismul de spionaj și diversiune din timpul războiului diplomat în perioada postbelică, politolog],* înainta acum „de la un sistem *[internațional]* la altul". Părea că numai Statele Unite și U.R.S.S. contau, iar una din cele două, respectiv „superputerea" americană, era categoric superioară. Pur și simplu, fiindcă cea mai mare parte a restului lumii era fie epuizată de război, fie în stadiul „subdezvoltării" coloniale, puterea americană în 1945 ajunsese, folosind un alt termen, *artificial* înălțată, ca și — să spunem — a Marii Britanii în 1815. Nu mai puțin, dimensiunile reale ale puterii S.U.A. erau fără precedent în termeni absoluți. Stimulat de imensul talaz al cheltuielilor de război, Produsul Național Brut al țării, măsurat în dolari 1939, a crescut de la 88,6 miliarde dolari (1939) la 135 miliarde dolari (1945), și mult mai mult (220 miliarde dolari) în valoarea curentă a dolarului. În cele din urmă, „lîncezeala" din economie, pe care New Deal *[politica președintelui F. D. Roosevelt, inaugurată la începutul primului său mandat, în 1933, în vederea refacerii după «marea criză»]* eșuase în a o eradica, a fost pe deplin înlăturată, iar resursele, înainte subutilizate, și forța de muncă erau exploatate corespunzător : în timpul războiului, dimensiunea industriei productive a țării a crescut cu aproape 50 la sută, iar producția fizică de bunuri cu mai mult de 50 la sută. Desigur, în anii 1940—1944, expansiunea industrială în Statele Unite a crescut într-un ritm mai rapid — peste 15 la sută anual —, decît în orice altă perioadă anterioară sau ulterioară. Deși cea mai mare parte a acestei creșteri a fost generată de producția de război (care a țîșnit de la 2 la sută, din totalul producției în 1939, la 40 la sută în 1943), bunurile nemilitare au crescut, de asemenea, astfel că sectorul civil al economiei nu a fost uzurpat ca în alte țări combatante. Nivelul de trai era mai înalt decît în orice altă țară, ca și productivitatea pe cap de locuitor. Printre marile puteri, Statele Unite era singura țară care devenea mai bogată — în fapt, mult mai bogată —, și nu mai săracă, datorită războiului. La încheierea lui, Washingtonul poseda rezerve de aur de 20 miliarde dolari, aproape două treimi din totalul mondial de 33 miliarde dolari. Mai mult de jumătate din producția mondială industrială se afla în Statele Unite, care, în fapt, furnizau o treime din producția mondială de bunuri de toate tipurile. Aceasta le făcea să fie, de departe, cel mai mare exportator de bunuri la sfîrșitul războiului, și, chiar în anii următori, furnizau o treime din exporturile mondiale. Din cauza expansiunii masive a șantierelor navale, ele stăpîneau, acum, jumătate din aprovizionarea navală a lumii. Din punct de vedere economic, lumea era stridia *[Statelor Unite].*

Această putere economică era reflectată în forța militară a Statelor Unite, care, la sfîrșitul războiului, dispuneau de 12,5 milioane militari, inclusiv 7,5 milioane în afara hotarelor lor... În această etapă, Flota Statelor Unite era indiscutabil prima, cuprinzînd 1 200 de nave importante (centrate în jurul a zeci de portavioane), fiind considerabil mai mare decît Flota Regală *[Britanică],* în condițiile în care nu exista o altă forță maritimă semnificativă. Atît prin forțele de urgență îmbarcate, cît și prin diviziile Corpului *[infanteriei]* marine, Statele Unite demonstrează, pe larg, capacitatea de a-și proiecta puterea pe întreg globul, în orice regiune accesibilă de pe apă. Chiar mai impunătoare era „stăpînirea aerului", cele peste două mii de bombardiere grele care „boxaseră" Europa stăpînită de Hitler și o mie de bombardiere cu rază foarte lungă, B-29, care reduseseră multe orașe japoneze la cenușă, aveau să fie suplimentate prin bombardiere strategice cu reacție, mult mai puternice, de tipul B-36. Mai presus de toate, Statele Unite posedau un monopol al bombelor atomice, care promitea să dezlănțuie o devastare asupra oricărui viitor inamic, la fel de îngrozitoare ca și cea petrecută la Hiroshima și Nagasaki (...) Odată cu ofilirea marilor puteri tradiționale, Statele Unite pătrundeau în vidul pe care dispariția lor îl crea ; devenind numărul unu, ele nu mai puteau să se îngrădească între propriile țărmuri, sau chiar în propria emisferă. Era evident că războiul însuși a fost principala cauză a acestei proiecții peste hotare a puterii și influenței americane ; din această cauză, de exemplu, în 1945, S.U.A. dispuneau de 69 divizii în Europa, 26 în Asia și Pacific și nici una în spațiul lor continental. Existau, totuși, mulți americani (mai ales, în rîndul soldaților de trupă) care se așteptau să fie toți acasă într-o scurtă perioadă de timp și — la revenirea desfășurărilor de forțe armate ale Statelor Unite — pe pozițiile lor dinainte de 1941. Dar, dacă o atare idee îi alarma pe unii ca Churchill, și îi ispitea pe republicanii izolaționiști, s-a dovedit imposibil de dat ceasul înapoi. Ca și britanicii după 1815, americanii, la rîndul lor, au găsit influența lor, în diferite țări, întărită în ceva mult mai concret și mult mai încîlcit ; ca și britanicii, ei au găsit „noi frontiere de insecuritate" ori de cîte ori doreau să tragă linia. „Pax American" ajunsese la majorat.

[Aspectele economice ale noii ordini preconizate de Statele Unite includeau presiunea pentru deschiderea de noi piețe în străinătate spre a absorbi produsele americane, ca și pledoariile ierarhiei militare de a se asigura controlul sau accesul fără restricții la materialele strategice, ca petrolul, cauciucul, minereurile].

Toate acestea la un loc se combinau în a angaja Statele Unite în crearea unei noi ordini mondiale de care să beneficieze capitalismul apusean și, bineînțeles, cel mai înfloritor dintre statele capitaliste occidentale, deși, pe termen lung, adepții lui Adam Smith *[economist și filozof englez din secolul XVIII, creator al eco-*

nomiei politice ca știință, pe care a definit-o ca știință a cauzelor avuției — n.n.] asigurau că „distribuirea mai eficientă a resurselor, adusă de comerțul fără restricții, va ridica productivitatea pretutindeni și va spori, astfel, puterea de cumpărare a fiecăruia". De aici, pachetul de aranjamente internaționale forjat între 1942-1946 — făurirea Fondului Monetar Internațional, a Băncii Internaționale de Reconstrucție și Dezvoltare și, ulterior, a Acordului General pentru Tarife și Comerț (GATT). Acele țări care doreau să-și asigure fondurile necesare pentru reconstrucție și dezvoltare, sub acest nou regim economic, s-au văzut obligate să se conformeze cererilor americane privind libera convertibilitate a monedelor și competiția deschisă... Expansiunea influenței economice americane a mers mînă în mînă cu ridicarea unei linii de bătaie de baze militare și tratate de securitate în jurul globului. *[Aici autorul face o trimitere la paginile 389—390, unde menționează crearea N.A.T.O. în 1949, Pactul de la Rio de Janerio, prin care Statele Unite deveneau „răspunzătoare pentru apărarea întregii emisfere occidentale", Pactul ANZUS din 1951, Pactul SEATO din 1954, americanii devenind și principalii sprijinitori ai Pactului de la Bagdad din 1954, transformat, ulterior, în Organizația Tratatului Central sau CENTO. La începutul anilor '70 „Statele Unite aveau mai mult de un milion de soldați în 30 de țări, erau membre a patru alianțe regionale defensive și participante active la un al cincilea, aveau tratate mutuale de apărare cu 42 de țări și erau membre a 53 organizații internaționale, furnizînd ajutor militar sau economic la aproape 100 de țări de pe fața pămîntului"].*

În același timp, dacă creșterea influenței sovietice apărea impunătoare, baza ei economică a fost profund afectată de război, în contrast cu netulburatul avînt al Statelor Unite. Pierderile de populație ale Rusiei au fost înspăimîntătoare : 7,5 milioane în forțele armate ; 6—8 milioane civili uciși de germani ; plus pierderile de război „indirecte", cauzate de rezusele rații alimentare, munca forțată, colosal sporitele ore de muncă, așa că, la un loc, probabil 20—25 de milioane de cetățeni sovietici au murit prematur între 1941 și 1945. Deoarece pierderile au constat mai ales în bărbați, dezechilibrul dintre sexe a afectat mult structura demografică a țării și a provocat o severă cădere a natalității. Distrugerile materiale, pricinuite în părțile ocupate de germani ale Rusiei europene, Ucrainei și Bielorusiei, erau atît de mari, încît depășesc imaginația normală (...) Este adevărat că Uniunea Sovietică depășise Marea Germanie în producția de armament, ca și în luptele de pe front, dar aceasta a fost urmarea unei concentrări unilaterale incredibile asupra producției militar-industriale și a unei drastice descreșteri în toate celelalte producții de bunuri de consum, ca și a comerțului cu amănuntul și produselor agricole (deși declinul în producția agro-alimentară a avut, ca principală cauză, jaful german). În esență, Rusia anului 1945 era un gigant militar și, în același timp, săracă economic, depășită și dezechilibrată. Cu suspendarea *[Legii de]* Împrumut și Închiriere (prin care Administrația americană putea furniza material de război sau în scopuri economice) și respingînd, ulterior, împrumuturile americane, din cauza condițiilor politice care le însoțeau, Uniunea Sovietică a revenit la programul său de după 1928, de forțată creștere economică pe baza propriilor resurse, cu același puternic accent pe producerea bunurilor (industria grea, cărbune, electricitate, ciment) și transport, în detrimentul bunurilor de consum și al agriculturii, și cu o reducere naturală a cheltuielilor militare, față de nivelul din timpul războiului. După dificultăți inițiale, rezultatul a constat într-un „miracol economic parțial", în ceea ce privește industria grea, producția aproape dublîndu-se între 1945 și 1950..., menținîndu-se, însă,un nivel de trai, scăzut... Prin contrast, Stalin avea, în mod clar, intenția de a menține un înalt nivel de securitate militară în lumea postbelică (...).

[Fostele mari puteri, devenite mai curînd țări cu pondere mijlocie, se împărțeau în două categorii după 1945 — Marea Britanie și Franța, pe de o parte, și fostele state fasciste înfrînte, Germania, Japonia și Italia. În ce privește Germania, venitul național și volumul producției erau, în 1946, mai puțin de o treime decît în 1938 ; în Japonia, venitul național, în același an, era de 57 la sută față de anii 1934 — 1936, exportul, în 1948, reprezenta doar 8 la sută, iar importurile 18 la sută, față de cifrele intervalului 1934—1936 ; Produsul Național Brut al Italiei coborîse, în 1945, la nivelul anului 1911. După război, cum constată P. Kennedy „era dificil să se spună în ce constă diferența, din punctul de vedere al termenilor economici, între Franța și Germania". Franța nu dispunea de rezerve de valută, iar francul nu era acceptat în schimburile monetare. Prin participarea la războiul împotriva Germaniei și avînd în vedere confruntările ce se conturau între marile puteri, Franța a căpătat multe din atributele statutului unei mari puteri : o zonă de ocupație în Germania, locul de membru permanent în Consiliul de Securitate al ONU ș.a.m.d. Ea mai poseda al doilea imperiu colonial din lume, ca mărime. Cel mai mare imperiu colonial, imediat după război, continua să-l dețină Marea Britanie, dar ea își epuizase rezervele de aur și dolari, devenise tot mai dependentă de munițiile, transporturile navale; alimentele și alte furnituri americane și, „cînd guvernul laburist a intrat în funcțiune, în iulie 1945, unul dintre primele documente pe care avea să le citească a fost memorandumul de îți făcea părul măciucă al lui [J. M.] Keynes [important teoretician în domeniul economic], *despre «Dunkerque-ul financiar» cu care era confruntată țara : colosala prăpastie în care se afla balanța comercială, baza industrială slăbită, enormul stabiliment de peste mări, ceea ce însemna că ajutorul american era, în mod disperat, necesar pentru a înlocui suspendata Lege de Împrumut și Închiriere"].*

Ivirea armelor atomice a transformat „peisajul strategic", deoarece ele dădeau statului care le poseda capacitatea de distrugere fără discriminare, chiar a omenirii înseși. Mai mult, ajungerea la acest nou nivel în tehnologia armelor însemna o presiune crescîndă asupra puterilor europene tradiționale, de a prinde din urmă (pe cei posedînd armele atomice), sau (în caz contrar) trebuiau să admită că erau categoric expulzați la statutul de clasa a doua. Desigur, în cazul Germaniei și al Japoniei, ca și al Italiei, slăbite din punct de vedere economic și tehnologic, nu exista perspectiva alăturării la clubul nuclear. Dar, pentru guvernul de la Londra, chiar cînd *[Clement]* Attlee *[1883—1967, prim-ministru din 1945 pînă în 1951, cînd W. Churchill a redevenit premier, pînă în 1955]* l-a înlocuit pe Churchill, era de neconceput ca țara să nu posede aceste arme, atît ca factor de descurajare, cît și ca o „manifestare de superioritate științifică și tehnologică pe care forța Marii Britanii, atît de deficientă, dacă e măsurată în numerele precise de oameni, trebuie să se bazeze". Cu alte cuvinte, armele atomice erau privite ca un mijloc relativ *ieftin* de menținere a unei influențe independente de mare putere — un calcul la care, în scurt timp, au făcut apel și francezii. Totuși, oricît de atrăgătoare părea să fie această logică, ea a fost slăbită de factori practici : nici unul dintre cele două state nu va poseda armele și sistemele de transport la țintă pentru un număr de ani, iar arsenalele lor nucleare vor fi minore, comparate cu cele ale superputerilor și puteau deveni, desigur, învechite în cazul unui ulterior salt tehnologic. Cu toate ambițiile Londrei și Parisului (și, apoi ale Chinei) de a se alătura clubului nuclear, aceste străduințe, la începutul deceniilor de după 1945, erau oarecum similare cu eforturile austro-ungare și italiene de a poseda propriul tip de navă de luptă — *Dreadnought [cel mai modern tip de cuirasat construit după 1907]*, anterior anului 1914. Era, cu alte cuvinte, o reflectare a slăbiciunii, mai curînd decît a puterii.

[Ultimul element abordat de autor, în conturarea bipolarismului strategic și politic, este rolul sporit al ideologiei. P. Kennedy se referă, de fapt, la „bătăliile de cuvinte" care se intensificau pe măsură ce lua amploare „războiul rece"].

Nu există îndoială că o mare parte a acestei retorici avea o destinație internă și nu numai în Statele Unite, dar și în Marea Britanie, Italia, Franța și oriunde, era folositoare forțelor conservatoare pentru a invoca un asemenea limbaj menit să-i discrediteze pe rivali ori să atace propriul guvern ca fiind „moale în privința comunismului". Este, de asemenea, adevărat că aceasta trebuie să fi adîncit suspiciunea lui Stalin în privința Occidentului, care, rapid, a fost acuzat (...) că încercuiește Uniunea Sovietică cu noi inamici din toate părțile, stabilind baze înaintate, sprijinind regimuri reacționare împotriva oricăror influențe comuniste și „obținînd deciziile dorite" la Națiunile Unite. „Noul curs al politicii externe americane", afirma Moscova, „înseamnă revenirea la vechiul curs antisovietic menit să desfacă (porțile) războiului și să instituie dominația mondială a Marii Britanii și Statelor Unite". Aceasta oferea regimului sovietic argumente pentru industrializarea forțată, grelele cheltuieli pentru armamente. Astfel, cerințele interne și externe ale războiului rece puteau să sprijine una pe cealaltă dintre superputeri, acoperite mutual prin apelul la principii ideologice. (...) Aceasta permitea fiecărei părți să înțeleagă și să portretizeze întreaga lume ca o arenă în care disputele ideologice nu pot fi separate de avantajul politicii puterii. Erai fie în blocul condus de americani sau în cel de sovietici. Nu exista nici o cale de mijloc și era imprudent să te gîndești că ar putea fi altfel. Aceasta era noua realitate strategică la care nu numai popoarele unei Europe divizate, dar și cele ale Asiei, Orientului Mijlociu, Africii, Americii Latine și de pretutindeni ar fi trebuit să se acomodeze.

(Va urma)

Prezentare în limba română, note și comentarii — Eugen Preda

„C. I. A. — războaiele secrete: 1981 – 1987“

(14)

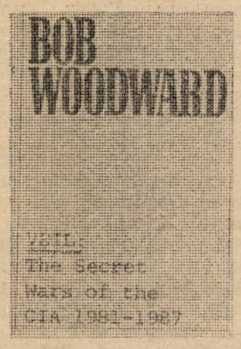

Bob Woodward

Duminică, 21 octombrie, a fost difuzată prima dezbatere televizată *[în cadrul campaniei electorale]* între Reagan și Mondale. Casey, la fel ca zeci de milioane de americani, era în fața televizorului. Prima întrebare pusă lui Reagan a fost o întrebare brutală în legătură cu „manualul pentru asasinat“, cum era numită, acum, cărțulia.

„Nu este vorba, în fapt, de propriul nostru terorism de stat?“, a întrebat editorialistul Georgie Anne Geyer.

„Cîtuși de puțin, a răspuns Reagan. Dar sînt bucuros că mi-ați pus această întrebare, pentru că ea preocupă multă lume“. Apoi, președintele a pretins că doar 12 exemplare din manual au fost tipărite cu termenii ce erau reproșați și că șeful stației C.I.A. din Nicaragua fusese cel ce supervizase imprimarea și fabricarea manualului.

„Domnule președinte, a întrebat Geyer, vreți să spuneți că C.I.A. din Nicaragua îi conduce acolo pe «contras»-i?“

„Cred că m-am exprimat greșit cînd am vorbit despre un șef de stație al C.I.A. în Nicaragua, a reluat Reagan. Nu există careva acolo care să dirijeze toată această activitate“. Apoi, el afirmă că era vorba de agenți ai C.I.A. care lucrau în alte părți din America centrală. *[„Acest manual — afirma atunci Walter Mondale — le spunea oamenilor cărora le era destinat să procedeze la asasinate politice, să recruteze criminali și să recurgă la alte acte ilegale... Cineva trebuie să fie răspunzător de toate acestea“].*

Reagan a sfîrșit foarte prost dezbaterea. Casey era neliniștit. Afacerea aceasta conținea germenii unei catastrofe. Deși Congresul nu era în sesiune *[datorită campaniei electorale generale]*, comisia senatorială pentru informații a cerut insistent explicații pentru membrii săi aflați încă în capitală. Doi ofițeri, oarecum subalterni, în Direcția operațiunilor, care nu participaseră decît aproximativ o lună la operațiunea nicaraguană, au fost trimiși pe colina Capitoliului.

Casey putea fi sigur că anchetele n-aveau să se încheie și nici rezultatele lor să fie făcute publice înainte de alegeri. Pînă atunci, el avea nevoie de cineva care să apere în mod public C.I.A., cineva independent și demn de crezare. Cum relațiile sale cu Goldwater se ameliorașeră întrucîtva, Casey hotărî să încerce să-l recruteze pe senator. Dar președintele comisiei pentru informații se întorsese în statul său, Arizona. Casey hotărî să facă să ajungă la el explicațiile sale. I-a trimis o schiță de comunicat de presă pe care Goldwater să-l facă public, afirmînd că nu exista nimic în manual.

Dar Goldwater răspunse din Arizona că nu putea și nici nu voia să facă vreun comentariu înainte de sfîrșitul anchetelor, adăugînd, cum făcuse de la precedenta lor înfruntare: „M-am săturat să scot castanele din foc pentru Casey“. Acestuia i-a spus să nu trimită pe nimeni în Arizona și s-a dus să se odihnească.

Dar Casey avea nevoie de o lovitură mare. Cu toată bruftuluiala lui Goldwater, a decis să-l trimită în Arizona pe directorul operațiunilor, Clair George în persoană, și pe un alt înalt personaj din această direcție, Vincent Cannistraro. Casey spera ca senatorul să fie impresionat că personaje atît de importante au traversat țara să vină să-l vadă. George și Cannistraro au luat avionul de după-amiază, folosind nume de împrumut, au ajuns în Arizona către orele 4 și, imediat, au luat un taxi spre Goldwater. Acesta era într-o proastă dispoziție. Nu voia să-i asculte și nu voia să facă nici o declarație.

Dar ascultați-mă, a încercat să-i explice George, cu blîndețe.

Nu, a spus fără înconjur Goldwater. Ar face mai bine să plece înapoi amîndoi. Directorul și asistentul său se aflau, la scurt timp după aceea, la bordul unui avion cu destinația Washington.

Cînd C.I.A. avu certitudinea că nici unul dintre principalii săi șefi, incluzîndu-i pe Casey, McMahon, Stein și Clarridge (care nu putuse citi nimic pentru că nu știa spaniolă), nu revăzuse, nici nu aprobase „manualul“, concluzia a fost transmisă Casei Albe. Partea aceasta a anchetei putea fi dată publicității: Casey nu se mai găsea direct pe linia focului.

A doua zi, Casey a scris o scrisoare personală fiecăruia din membrii comisiei senatoriale și comisiei din Camera Reprezentanților pentru a le explica totul. Luat în ansamblu, în contextul său, „manualul“ incita la un comportament moderat, declara el.

Dar directorul era epuizat. Pentru Casey, fondul istoriei îl reprezenta modul cum presa și democrații din Congres operau mînă în mînă. Un reporter de la „Associated Press“ își procurase un exemplar al manualului și îl dusese comisiei pentru informații din Camera Reprezentanților. Comisia îl recunoscuse ca pe un autentic produs al C.I.A.: reporterul își avea subiectul lui, iar comisia nu putea decît să se bucure că dispunea de o dovadă. Purtătorul de cuvînt al lui Casey, George Lauder, amenință să scrie un articol despre scurgerile de informații provenind de la comisiile Congresului. Între timp, Shultz elaborase un plan de pace pentru Nicaragua și voia să-l prezinte președintelui, aflat în campanie electorală la Des Moines. Casey avu o întîlnire cu Weinberger și Kirkpatrik. Au recunoscut toți trei că Shultz trebuia oprit. Casey aproape că s-a aruncat sub roțile avionului prezidențial Air Force One, pentru a explica, pe șleau, președintelui că ar urma un val de demisii în Administrație, dacă secretarul de stat dă curs proiectului său. Shultz renunță.

La 6 noiembrie, Reagan fu reales cu 59 la sută din voturi, cîștigînd în 49 de state, în afară de Minnesota, statul lui Mondale și Districtul Columbia.

[Perioada sfîrșitului acelui an a fost plină de tensiune și, deopotrivă, confuză. În cele două țări aveau să se desfășoare alegeri prezidențiale, la începutul lunii noiembrie. Rundele dialogului direct continuau în portul mexican Manzanillo; dar fără vreun rezultat pozitiv. Secretarul de stat George Shultz declarase, mai înainte, că aceste convorbiri erau „exploratorii“, menite să creeze baza unor negocieri ulterioare. Forțele conservatoare de la Washington se opuneau posibilității ca dialogul să intre în această a doua fază. Tensiunea era dublată de escaladarea actelor de agresiune, ceea ce — după Grenada — sporea starea de neliniște și temere la Managua. Nicaragua a solicitat din nou convocarea de urgență a Consiliului de Securitate, unde ambasadorul acestei țări a condamnat campania lansată în vederea „unei intervenții militare directe“.

La alegerile din noiembrie 1984, din Statele Unite, Ronald Reagan a obținut al doilea mandat; la alegerile din Nicaragua, Daniel Ortega a fost ales primul președinte al revoluției nicaraguane. Instalarea lor în funcții s-a petrecut în ianuarie 1985. Pe agenda noului guvern nicaraguan, prioritatea o deținea apărarea teritoriului național, atacat de forțele antisandiniste. Conform declarațiilor ministrului apărării, Humberto Ortega, „cel puțin 4 600 de persoane au murit în timpul celor 1 500 de confruntări militare înregistrate în anul 1984“. La începutul lunii ianuarie 1985, Managua a acuzat C.I.A. că urmărește o unificare a grupurilor „contras“, din nord și din sud, în vederea lansării unei ample ofensive. „Pentru lunile următoare, rebelii intenționează lansarea unei ofensive ample și crearea unui guvern provizoriu în exil, sau, dacă va fi posibil, chiar pe teritoriul național nicaraguan“, declara ministrul de interne, Tomas Borge. Teama de o invazie sporește. Într-un interviu acordat revistei „Der Spiegel“, președintele Ortega preciza: „Sună de-a dreptul ridicol că tocmai S.U.A. vorbesc de o militarizare (a Nicaraguăi). Toată lumea știe că Statele Unite se înarmează nebunește și nu numai în această regiune. Americanii investesc miliarde. Contest dreptul moral al acestor oameni de a vorbi de o escaladare a înarmării în Nicaragua. S.U.A. finanțează și înarmează mercenari, minează porturile noastre, violează

Trupe sandiniste pregătite de luptă

dreptul internațional. Atunci, însă, cînd noi achiziționăm arme pentru apărarea noastră, se vorbește despre escaladare. Dar pot să vă asigur că Nicaragua nu are pe teritoriul ei rachete atomice sau alte arme de atac". Mai apoi, președintele Ortega spunea : „Nu putem exclude această posibilitate (a invaziei). Informațiile guvernului S.U.A. sînt, uneori, total greșite și, atunci, se comportă și el greșit".

Greșită avea să se arate și tentativa Agenției Centrale de Informații de a obține finanțarea particulară a rebelilor antisandiniști, în perioada în care fondurile ii fuseseră tăiate de Congres.]

Forțele „contras" aveau nevoie de bani. Din 1984, cînd Congresul tăiase, în totalitate, finanțarea americană, Casey fusese obligat să acționeze respectînd o lege ce îi lăsa puțină marjă de manevră. Legea aceasta spunea că fondurile C.I.A. nu puteau fi cheltuite „pentru a sprijini, direct sau indirect, operațiuni militare sau paramilitare în Nicaragua, duse de o națiune, un grup, o organizație, o mișcare sau un individ, oricare ar fi ei".

Casey aprobase o telegramă care spunea : „Stațiile trebuie să înceteze orice acțiune ce poate fi considerată ca aducînd vreun sprijin, direct sau indirect, diverselor entități cu care am avut de a face în cadrul acestui program". Orice contact cu „contras" trebuia „stabilit numai, și repet : numai, în scopul culegerii de informații susceptibile să intereseze Statele Unite".

Cînd John Singlaub, general maior în retragere și fost membru al O.S.S., care strîngea fonduri pentru „contras", abordase subiectul cu Casey, directorul îi replicase : „Jack, o să te dau afară din birou".

Dar, în timpul unei serii de întruniri cu șeful „contras", Calero, care, în particular, îl numea pe Casey „unchiul Bill", directorul ascultă cu atenție rapoartele acestuia asupra progreselor forțelor „contras" și deplînse faptul că Agenția nu putea face nimic în mod direct.

Joseph Coors, un fabricant de bere bogat din Colorado și prieten de demult, i-a făcut o vizită directorului, în vechiul său birou, și i-a propus să-și aducă, și el, contribuția la sprijinirea „contras". Casey i-a declarat direct : „Tipul pe care trebuie să-l vezi este Ollie North". Și Coors, care avusese importante contribuții la cauzele conservatoare, a înțeles să meargă în biroul lui North. *[Locotenent-colonelul Oliver North lucra în cadrul Consiliului Securității Naționale ca adjunct al amiralului John Poindexter, care va deveni consilier pentru problemele securității naționale. Personaj cu vederi de dreapta, North va fi implicat, masiv, în mai multe acțiuni secrete, inclusiv de vînzări de arme și de ajutorare rebelilor „contras", rolul său urmînd să fie descoperit după încă un an, cînd va fi obligat să demisioneze. Actele sale ilegale vor fi analizate într-un proces ce se va deschide după alegerile prezidențiale din acest an.]*

Acesta l-a convins să facă un dar de 65 000 de dolari, pentru cumpărarea unui avion ușor, care putea fi utilizat pe piste mici. Arătîndu-i lui Coors o fotografie a aparatului, North îi vorbea despre „avionul dumneavoastră". Aparatul, un „Maule", a fost înregistrat în activul întreprinderii particulare a generalului Secord *[Richard Secord, general de divizie în retragere, veteran al războiului secret din Laos, se ocupa cu o rețea particulară de transport de arme ; relațiile sale strînse cu C.I.A. și implicarea în sprijinul rebelilor „contras" vor fi pe larg dezvăluite de „afacerea Iran-contras", care va izbucni la sfîrșitul lui 1986.]*, creată de McFarlane și North prin intermediul Consiliului Securității Naționale.

[Rolul lui North și a „rețelei sale secrete" vor reieși extrem de pregnant ceva mai tîrziu, în Raportul Tower, raport al comisiei care a anchetat întreaga afacere. Revista „Newsweek" relata la acea vreme :

Potrivit raportului Comisiei Tower, în mai 1986, North i-a spus lui Poindexter că rebelii „contras" vor lansa o ofensivă vizînd capturarea unui centru populat important din Nicaragua, după care acesta își va declara independența față de guvernul sandinist. El a sugerat ca guvernul S.U.A. să îi ajute, pentru aceasta, pe „contras", și a susținut că ar trebui să fie recunoscut noul „teritoriu". Chiar și Elliott Abrams, asistentul secretarului de stat pentru problemele interamericane a admis că ideea lui North era „cu totul neverosimilă".

Alt amestec al lui North în politica externă a S.U.A. a fost mai aproape de a da roade. Este vorba de încercarea de a-l împiedica pe președintele din Costa Rica, Oscar Arias, să publice știrea despre construirea unei piste aeriene secrete pentru „contras", la Santa Elena, lîngă frontiera cu Nicaragua.

Potrivit raportului Comisiei Tower, numele de cod al rețelei clandestine, pe care North și Secord au construit-o pentru a trimite arme rebelilor „contras", după ce Congresul a oprit ajutoarele militare, în 1984, a fost „Democracy" (Democrație). Proiectul acesta a fost condus în cel mai mare secret, pentru a se evita restricțiile Congresului ; după cum afirmă raportul Comisiei Tower, „Congresul a fost, în mod activ, indus în eroare".

Două documente publicate în raportul Comisiei Tower — continuă revista amintită — sugerează complexitatea rețelei North-Secord, care folosea metode ale C.I.A., foști sau chiar actuali agenți și, desigur, relații ale Agenției. Descoperite de anchetatori în safe-ul lui North de la Casa Albă, aceste documente sînt, în fapt, două schițe cu numele a peste 20 de corporații și organizații diferite. Unele, precum „Lake Resources Inc", sînt descrise drept canale financiare. Un cont bancar din Elveția, al lui „Lake Resources", era controlat de Secord. Alte firme, precum „Udall Research", sînt numite „companii de acțiune" : „Udall Research" a construit aerodromul secret din Costa Rica. Una din diagramele lui North împarte țările pe regiuni — America de Sud, Orientul Mijlociu, Africa. Alta le împarte pe funcții : „resurse de dezvoltare", „conduceri financiare", „operațiuni și arme".

Dar operațiunea a fost mai simplă decît sugerează diagramele. Secord și North controlau totul. De pildă, cînd North a obținut o serie de dispozitive de încifrat — despre care se va vorbi mai tîrziu în cadrul serialului nostru —, Secord a primit unul, iar ofițerul C.I.A. din Costa Rica, de asemenea, unul. Secord îi trimitea mesaje lui North, întrebîndu-l unde și cînd să lanseze încărcăturile pentru „contras", informîndu-l despre nevoile de arme ale rebelilor și despre plăți și deficite.]

Versiune românească și comentarii de Stelian Țurlea și J. Mureșeanu

(Va urma)

Natura cu trăgaci...

În legendele și basmele multor popoare, invocarea forțelor năprasnice ale naturii revine ca un laitmotiv, ca un apel care amestecă puterea omului cu puterile oarbe ale mediului său înconjurător.

Fulgerele din cer sînt acumulate, prinse ghem într-o mînă și aruncate, cu un randament extrem, asupra inamicului, indiferent unde și cum s-ar ascunde. Apele sînt scoase din matca obișnuită și redistribuite, sub formă de inundații catastrofale, în geografia economică a adversarului. Pe scurt, cutremurele, înghețurile fenomenale și arșițele fenomenale, taifunurile și secetele paralizante, tot ce înseamnă exces și forță demolatoare se manipulează în texte concepute cu zeci de veacuri în urmă, avînd, în fond, splendoarea și gratuitatea unei comuniuni metaforice între intențiile omului și intențiile naturii.

Cînd legendele lumii s-au încropit spre fericirea posterității, natura era un spațiu dominator și suveran, care avea, ca și astăzi, trei dimensiuni, minus cea de a patra, și anume agresiva sa umanizare.

Pas cu pas, întîmplător sau premeditat, planificat sau haotic, în interesul sau în dezinteresul său, omul a pus mîna pe natură, stricînd-o sau reparînd-o, fără a-i cere asentimentul. În felul acesta, a produs ogoare și a zdrobit ogoare, a produs păduri și a carbonizat păduri, a secat ape și a inaugurat rețele de canale, a umplut de cenușă cerul sau a pus norii să se scuture. În privința zoologiei, lucrurile au urmat același curs. Însăși specia sa a devenit teren ambiguu și dramatic pentru o temă de cercetare în care ingineria genetică își va demonstra virtuțile în curînd.

Natura a devenit, așadar, o pîrghie, mediu și instrument în același timp, pierzîndu-și caracterul misterios, intangibil și independent. Metaforele din legende au alunecat în realitate, s-au umplut de un conținut nou și au căpătat forme care i-ar lăsa năuci pe străbunii noștri. Mediul înconjurător a devenit o armă.

Pentru a se evita, pe cît posibil, răzbunarea naturii împotriva omului care și-a investit spațiul ambiant cu un trăgaci, s-a instalat, în peisajul juridic internațional, un acord menit să pună punctul pe i în acest complex domeniu.

Ieri s-au împlinit zece ani de la intrarea în vigoare a unei Convenții internaționale privind o fundamentală interdicție. Această interdicție privește „utilizarea tehnicilor de modificare a mediului înconjurător în scopuri militare sau în orice alte scopuri ostile".

De zece ani, omenirea are la îndemînă un document care refuză naturii dreptul de a fi stricată de om. De zece ani, natura are la îndemînă intenția omului de a se opri din opera de a lamina geografia în scopuri dușmănoase. E bine. E suficient ?...

Radu Budeanu

POSTA REDACȚIEI

„Triunghiul cultural"

Constanța Iordan, București. În urmă cu 22 de secole, Sri Lanka era un înfloritor centru budist, cînd așanumitul „Triunghi cultural" (Anuradhapura, Polonnaruwa și Kandy) atrăgea filozofi, pictori, sculptori, arhitecți și artizani.

Stat suveran și independent, poartă a Orientului și punct de intersecție a marilor drumuri comerciale, insula se bucura de o mare prosperitate economică și culturală. Au fost suficiente, însă, patru secole de ocupație străină — care a durat pînă în 1948 —, pentru a trece în uitare tot ce s-a construit în 2 000 de ani. Vastele orașe antice și grădinile de agrement au căzut în ruină și au fost înghițite de junglă.

Astăzi, „Triunghiul cultural" renaște la viață. Experții au ales șase așezări, în jurul a trei vechi capitale, pentru a efectua săpături arheologice și restaurări. Acestei renașteri a trecutului i s-a alăturat cea a economiei srilankeze.

La Jetavana Vihara se ridică unul dintre cele mai mari monumente funerare din lume. Acest edificiu sacru își înalță cupola pînă la 122 m, aproape la fel ca marea piramidă de la Gizeh. Testate în laborator, cărămizile originare, ce datează din secolul al XVI-lea, sînt de trei ori mai solide decît cele mai bune cărămizi fabricate astăzi în lume. Obiectele descoperite în jurul monumentului funerar — fildeșuri, bijuterii, pietre prețioase — ne informează despre vechii locuitori ai așezării. Dar descoperirea cea mai interesantă o constituie o carte de aur, din secolul al IX-lea, ce cîntărește mai mult de 2 kg. Mînăstirea Abhayagiriya, situată în apropierea vechii capitale Anuradhapura, se mîndrește cu un monument funerar aproape tot atît de mare, construit în secolul I î.e.n. În secolul al V-lea, în jur de 5 000 de călugări locuiau în mînăstire. Monezile și alte obiecte ce proveneau de la Roma, din Persia și China, descoperite la Abhayagiriya, confirmă că Sri Lanka era un important punct comercial al Orientului. Inginerii și arheologii au rămas uimiți la vederea canalizării unei piscine din secolul al VIII-lea, de șase ori mai mare decît o piscină olimpică.

La Alahana Parivena (Polonnaruwa), turiștii vor vizita amplasamentul unei universități din secolul al XII-lea. Ceremoniile erau celebrate în 14 edificii din vechi universități; medicii practicau arta lor într-un spital bine echipat, cu termele cele mai mari din lume; pelerinii se odihneau la umbra vegetației luxuriante și se minunau la vederea noilor tehnici ce permiteau construirea unui edificiu de 12 etaje. În timpul săpăturilor arheologice de la Alahana Parivena a fost descoperită și repusă în stare de funcționare o rețea subterană de irigație, incredibil de perfecționată. Curînd, vizitatorii vor putea să profite de răcoarea grădinilor vechi de opt secole.

Grădinile din Sigiriya, construite de regele Kassapa, în secolul al V-lea, sînt un exemplu al celei mai vechi arhitecturi peisagistice din Asia. Șanțurile și meterezele, bazinele și fîntînile, terasele grandioase, toate sînt savant dozate pentru a încînta vizitatorul care, de pe o rampă de 180 m, ajunge, pe o gigantică stîncă plată, la palatul regal înconjurat de un hectar și jumătate de verdeață. Orașul Sigiriya, declarat de UNESCO patrimoniu al umanității, este situat într-o zonă arheologică de 1 400 hectare.

În imagine: Fortăreața de la Sigiriya — „platforma leului". Statuia a fost aproape în întregime distrusă, dar labele din față indică proporțiile sale colosale.

La Dambulla ,arheologii au degajat și restaurat aproape 2 000 de metri pătrați de picturi rupestre, într-un labirint de grote. Potrivit inscripțiilor găsite, aceste peșteri au fost locuite între secolele I și II-lea î.e.n.

Peșterile urmează să fie luminate iar picturile conservate. Obiectele descoperite la Dambulla vor fi expuse într-un muzeu.

Kandy, ultima așezare din proiectul „Triunghiului cultural", era o capitală culturală și religioasă. Săpăturile arheologice și munca de conservare sînt concentrate în jurul palatului regal, la templul Dent și alte reședințe și edificii. Proiectul „Triunghiului cultural" permite — cum este și normal — conservarea acestor elemente esențiale ale patrimoniului istoric srilankez. **(R. I.)**

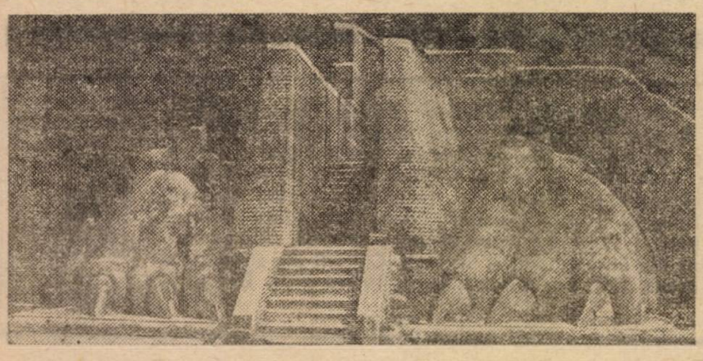

Stimați cititori,

În dorința de a veni în sprijinul celor ce doresc să-și procure, la timp și în mod sigur, săptămînalul nostru, redacția revistei „Lumea", împreună cu Direcția Expedierii Presei vă propun o nouă și facilă modalitate de a vă abona.

Completați talonul de pe verso și prezentați-l factorului poștal ori celui mai apropiat Oficiu P.T.T.R., care, în schimbul achitării costului abonamentului la revistă pe perioada solicitată de dumneavoastră, au obligația să vă elibereze, imediat și pe loc, chitanța respectivă.

Abonamentul se poate face oricînd pe minimum 3 luni și începe din luna următoare achitării costului lui.

Revista „LUMEA"

Problema Saharei occidentale și demersurile O. N. U.

1965. Adunarea Generală a Națiunilor Unite adoptă prima sa rezoluție privind Sahara occidentală, în care se cere decolonizarea acestui teritoriu.

1966. Pentru prima dată, Adunarea Generală se pronunță pentru ca autodeterminarea Saharei occidentale să aibă loc prin intermediul unui referendum.

11 iunie 1983. Reuniunea Organizației Unității Africane (O.U.A.) adoptă rezoluția 104 (XIX), care propune părților în conflict — Regatul Maroc și Frontul POLISARIO (Frontul popular pentru eliberarea Saguiei el-Hambra și Rio de Oro) — să treacă la negocieri directe, care să ducă la o încetare a focului, la crearea premiselor necesare pentru desfășurarea unui referendum just, în condiții pașnice; un referendum fără constrîngeri administrative sau militare sub auspiciile O.U.A. și O.N.U.

2 decembrie 1985. Adunarea Generală adoptă rezoluția 40/50 privind Sahara occidentală, invitîndu-i pe președintele O.U.A. și pe secretarul general al O.N.U. să deschidă calea părților în conflict — Regatul Maroc și Frontul POLISARIO — spre negocieri, conform rezoluției 104 (XIX) și prezentei rezoluții, spre tratative care să stabilească neîntîrziat condițiile unei încetări a focului și modalitățile de organizare a referendumului.

Martie 1986 — mai 1988. Numeroase întrevederi ale secretarului general al O.N.U. cu reprezentanții Marocului și Frontului POLISARIO, precum și cu reprezentanți ai Algeriei și Mauritaniei. El s-a întîlnit cu președintele Chadli Bendjedid al Algeriei, precum și cu regele Hassan II al Marocului. Secretarul general al O.N.U. a avut, totodată, convorbiri cu președinții Abdou Diouf (Senegal), Denis Sassou-Nguesso (Congo), Kenneth Kaunda (Zambia) și Moussa Traore (Mali), președinți ai O.U.A. în ultimii ani.

11 august 1988. La New York, în prezența ministrului afacerilor externe al Republicii Mali, secretarul general al O.N.U. prezintă o propunere de pace ministrului de externe al Marocului și unui reprezentant al Frontului POLISARIO, în virtutea mandatului conferit de Adunarea Generală în. rezoluția 40/50 din 2 decembrie 1985. Propunerea are în vedere încetarea focului și ținerea referendumului. Secretarul general al O.N.U. a definit propunerea ca un „compromis ce va facilita, fără îndoială, o reglementare justă și durabilă a problemei Saharei occidentale". Părțile în conflict au fost invitate să răspundă, pînă la 1 septembrie, dacă sînt sau nu de acord cu planul.

Septembrie 1988. Secretarul general al O.N.U. are, la Geneva, convorbiri separate cu ministrul de externe al Marocului, Abdellatif Filali, și cu șeful Departamentului pentru relațiile externe al Frontului POLISARIO, Bechir Mustafa. La încheierea întrevederilor, A. Filali, a afirmat că țara sa acceptă textul „acordului de principiu" propus de O.N.U. și O.U.A., în vederea organizării unui referendum privind viitorul Saharei occidentale. Ministrul marocan a precizat că modalitățile organizării unui referendum trebuie stabilite cît mai curînd posibil. Totodată, A. Filali a respins categoric ideea unor negocieri directe cu reprezentanți ai Frontului POLISARIO. „Acordul de principiu acceptat este încheiat cu secretarul general al O.N.U. și nu vom negocia decît cu el", a precizat demnitarul marocan. La rîndul său, B. Mustafa a subliniat că Frontul POLISARIO a acceptat „cu unele condiții" planul de pace. **(Șt. C.)**

TALON DE ABONAMENT

NUMELE _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _

PRENUMELE_ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _

Str._ _ _ _ _ _ _ _ Nr._ _ _ _ _ _ _ _

LOCALITATEA_ _ _ _ _ _ _ COD _ _ _

Județul _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _

POSTA REDACȚIEI

Viorel Petrescu, București. Decesul lui Franz Josef Strauss, ministrul prezident al landului Bavaria, președintele Uniunii Creștin-Sociale (partid aflat în componența actualei coaliții guvernamentale a R.F.G.), a intervenit la 3 octombrie, în clinica din Regensburg, datorîndu-se unui accident vascular. Înhumarea a avut loc la 8 octombrie, în localitatea Rott am Inn.

Franz Josef Strauss s-a născut la 6 septembrie 1915, în München. A fost membru fondator al Uniunii Creștin-Sociale, creată în 1945, devenind, în perioada 1949—1952, secretarul general al acestei formațiuni politice, după care, în perioada 1952—1961, deține funcția de vicepreședinte al UCS. Din 1961, ocupă postul de președinte al UCS. Între 1953—1962, deține portofolii ministeriale în cabinetul de la Bonn. Ultimul său post de ministru federal este acela pentru finanțe, în care a funcționat în perioada 1966—1969. Din 1978, s-a aflat în fruntea Bavariei, ca ministru-prezident al landului.

Sava Virginia Sanda, Brașov. În prezent, în lume se manifestă un interes deosebit pentru învățarea limbii chineze. În peste o sută de instituții de învățămînt superior din China au fost admiși aproximativ 13.000 de studenți, veniți din 130 de țări. În ultimii 10 ani, în diverse forme de studiere a limbii chineze au fost cuprinși 27.000 de studenți. Totodată, în mai multe țări au fost organizate diverse forme de învățămînt în care se predă limba chineză. Așa de pildă, — după cum relatează agenția „China Nouă" — în cadrul Departamentului de limbă și civilizație chineze al Universității din Paris sînt cuprinși peste 1300 de studenți, iar, în Statele Unite, numărul persoanelor care învață această limbă a crescut, în perioada 1983—1987, cu 30 la sută.

Vasile Corbu, Timișoara. 1. Știrea a fost confirmată în mai anul trecut de către Laboratorul național aerospațial din Tokio. Este vorba de intenția Japoniei de a construi, la începutul secolului XXI, o platformă spațială, în formă de carusel. Ea va fi locuită de 16 persoane, ce vor putea rămîne pînă la trei luni în spațiu. S-a precizat că platforma, cu un diametru de 200 metri și o greutate de 240 tone, va fi terminată în anul 2015. Costul ei se va ridica la circa 9 miliarde de dolari.

2. Calul era un animal necunoscut pentru populația de pe continentul american de dinainte de „Conquista" spaniolă. Istoria prezenței cailor în America are o dată fixă : 23 mai 1493, cînd regii Spaniei au autorizat trimiterea în Lumea Nouă a 20 de cai originari din regatul Granada.

Coordonatorul rubricii : Aurel Zamfirescu

LUMEA SĂPTĂMÎNAL DE POLITICĂ EXTERNĂ

apare în limbile română, engleză, franceză, rusă, germană, spaniolă

42 (1303) 13 octombrie 1988

ARTICOLE, CORESPONDENȚE

Contribuție de mare importanță la dezvoltarea tradiționalelor relații de colaborare româno-sovietice. Vasile Crișu 1

Poluarea planetei — o realitate dramatică a zilelor noastre. I. Olteanu 2

R.P. Chineză. Dialoguri despre prietenie și colaborare. I. Madoșa, A. Zamfirescu 4

Șapte zile 8

Tel Aviv. Teme prioritare în campania electorală. Crăciun Ionescu 8

Santiago de Chile. Un vot pentru democrație. Anca Voican 10

Blackpool. Laburiștii și dilemele „modernizării". Stelian Turlea 12

Bruxelles. Alegerile municipale au reconfirmat opțiunile electoratului. 13

Rangoon. Evoluția situației. Liana Enescu 14

Stockholm. Opțiuni post-electorale. Adrian Dascălu 15

Islamabad. În perspectiva alegerilor. Liana Nichifor 16

Plenara C.C. al P.C. din Cehoslovacia 23

Un labirint dalmat (I). Cum se construiește o insomnie. Radu Budeanu 26

REPORTAJ PE GLOB

R.P.D. Coreeană. Simboluri ale devenirii socialiste. Constantin Pavel, Adalbert Toth 6

PAGINI DE ISTORIE, PAGINI DE GLORIE

Din cronica Unirii : 1918-1988. De la conștiința unității de neam la conștiința națională. dr. Alexandru Popescu 18

1000 + 1 20-22

PANORAMIC

Reverberațiile Hiroshimei (V). Paul Diaconu 24

PROFIL

Dante Caputo, președintele celei de-a 43-a sesiuni a Adunării Generale a O.N.U. 25

LUMEA ÎN CĂRȚI ȘI REVISTE

Ascensiunea și declinul marilor puteri (3). Paul Kennedy 27

SERIAL

„C.I.A. — războaiele secrete : 1981-1987" (14). Bob Woodward 29

ACCENTE

Natura cu trăgaci... Radu Budeanu 30

POȘTA REDACȚIEI 31-32

Colectivul redacțional : Radu Budeanu — redactor șef-adjunct (ediția internațională), Mihaela Brumă, Ștefan Cârjă, Dumitru Constantin, Vasile Crișu, Adrian Dascălu, Radu Dobre, Rodica Dumitrescu, Liana Enescu, Crăciun Ionescu — șef de secție, Ion Madoșa, Ilie Olteanu, Radu Pascal — redactor șef-adjunct, Ilie Șerbănescu, Doina Topor — șef de secție, Stelian Turlea, Anca Voican, Aurel Zamfirescu — secretar responsabil de redacție. Secretariatul de redacție și tehnic : Anatol Albu, Oana-Daniela Dinulescu, Mircea Dub, Ana Ghinea, Eliza Iliescu, Ad. Ionescu, Tudorina Mavlea, Constantin Mendea, Marin Pieleanu, Maria Simionescu, Ana Maria Tatovici. Revista „Lumea", București, Piața Scînteii nr. 1, sector 1, Oficiul poștal 33, cod 71 341, căsuța poștală 33—29, telefon 17 60 10 ; Internațional : 18 50 81. Abonamentele se fac la oficiile poștale, factorii poștali și difuzorii voluntari din întreprinderi și instituții. Cititorii din străinătate se pot abona prin „ROMPRESFILATELIA" — sectorul export-import presă. P.O. Box 12—201, telex. 10 376 prsfir București, Calea Griviței nr. 64—66.

C.P.C.S. 16

iseh FOCȘANI

ÎNTREPRINDEREA DE SCULE ȘI ELEMENTE HIDRAULICE

B-DUL BUCUREȘTI NR. 16 ; TELEFON 939/1 56 00 ; TELEX 53243; JUD. VRANCEA

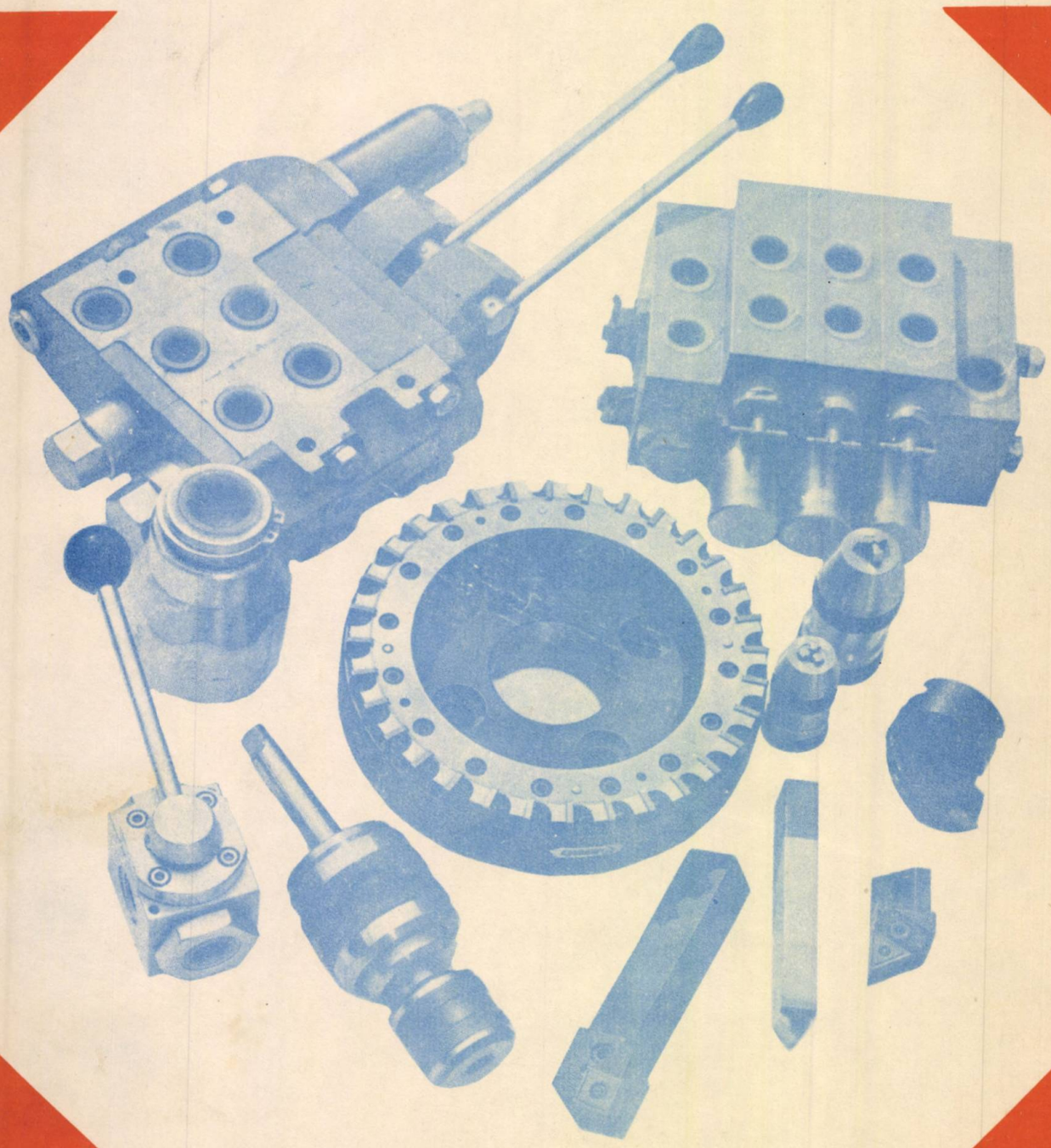

PRODUCE ȘI LIVREAZĂ :
- **scule aşchietoare**
- **ştanţe, dispozitive şi matriţe**
- **accesorii pentru maşini-unelte**
- **elemente hidraulice**
- **echipamente tehnologice**

La solicitarea beneficiarului, întreprinderea execută reparaţii de maşini-unelte.

Prin intermediul unei grupe service, întreprinderea asigură asistenţă tehnică la beneficiari.

Pentru detalii privind produsele executate, modul de întocmire a comenzilor şi alte informaţii, specialiştii noştri, pliantele, cataloagele de produse şi prospectele vă stau la dispoziţie !

Telefoane : 939/15600 sau 939/12714

Lei 5

Nr. 43 20 octombrie 1988

MUZEUL PRESEI SEVER BOCU
JIMBOLIA
NR. C-79

LUMEA

SĂPTĂMÎNAL DE POLITICĂ EXTERNĂ

Vizitele oficiale de prietenie

ale tovarăşului NICOLAE CEAUŞESCU, împreună cu tovarăşa ELENA CEAUŞESCU, în Republica Populară Chineză şi în Republica Populară Democrată Coreeană

Din actualitatea internaţională

NAŢIUNILE UNITE
La încheierea dezbaterilor generale

WASHINGTON
Opţiuni şi departajări în campania prezidenţială

MANILA
Context politic şi economic

POŞTA REDACŢIEI

PANORAMIC

1000+1

SERIAL

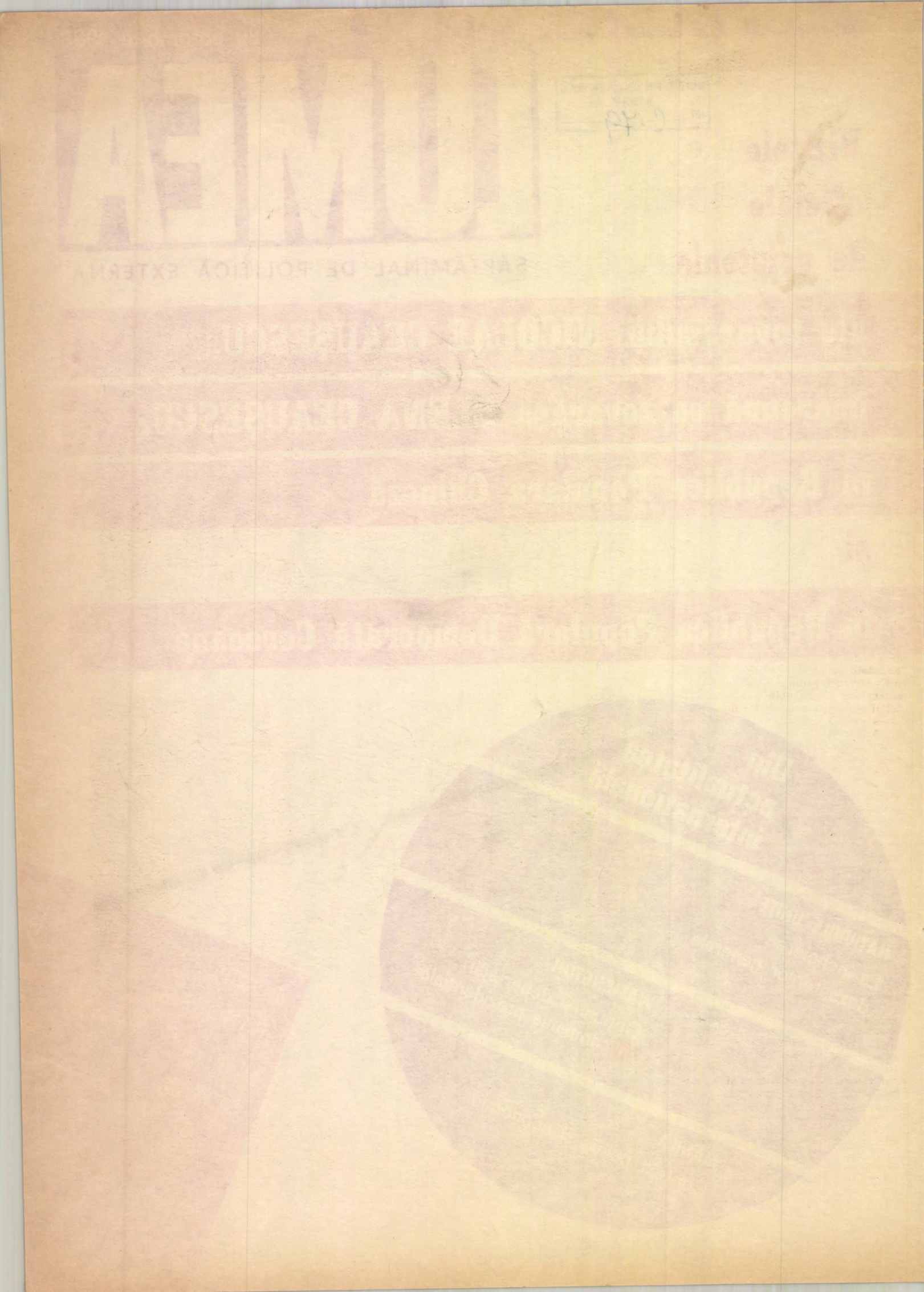

Nou moment important în dezvoltarea tradiţionalelor relaţii româno-chineze de prietenie şi colaborare

Spiritul tradiţionalelor relaţii de prietenie româno-chineze, dorinţa comună de extindere a conlucrării pe multiple planuri, reciproc avantajoase, au caracterizat vizita oficială de prietenie în Republica Populară Chineză a tovarăşului Nicolae Ceauşescu, secretar general al Partidului Comunist Român, preşedintele Republicii Socialiste România, şi a tovarăşei Elena Ceauşescu, la invitaţia tovarăşului Zhao Ziyang, secretar general al Comitetului Central al Partidului Comunist Chinez, şi a tovarăşului Yang Shangkun, preşedintele Republicii Populare Chineze.

Primirea caldă şi ospitalieră de care s-au bucurat înalţii soli ai poporului român este o elocventă mărturie a sentimentelor de trainică prietenie nutrite reciproc de cele două popoare. Profunzimea şi calitatea acestor raporturi au fost, de altfel, puternic reliefate de cei doi preşedinţi în toasturile rostite la dineul oficial oferit de şeful statului chinez în onoarea distinşilor oaspeţi români.

Arătînd că actuala vizită în R.P. Chineză se înscrie în cursul ascendent al bunelor relaţii de prietenie şi colaborare româno-chineze, tovarăşul **Nicolae Ceauşescu** releva : **„În anii construcţiei socialiste, între partidele şi ţările noastre s-au dezvoltat, prin eforturi comune, raporturi largi de colaborare — pe plan politic, economic, tehnico-ştiinţific şi în alte domenii de interes comun, precum şi pe arena mondială. Am situat ferm la baza acestor relaţii principiile nobile ale socialismului, ale deplinei egalităţi, respectului independenţei şi suveranităţii naţionale, neamestecului în treburile interne şi avantajului reciproc — şi se poate spune că tocmai aceasta a făcut ca prietenia şi colaborarea româno-chineză să reziste şi să se dezvolte, chiar şi în unele împrejurări mai grele, să înfrunte, asemeni unui stejar puternic, orice furtuni şi să se înalţe tot mai falnic spre soare, să dea roade tot mai bogate în folosul ambelor ţări şi popoare“.**

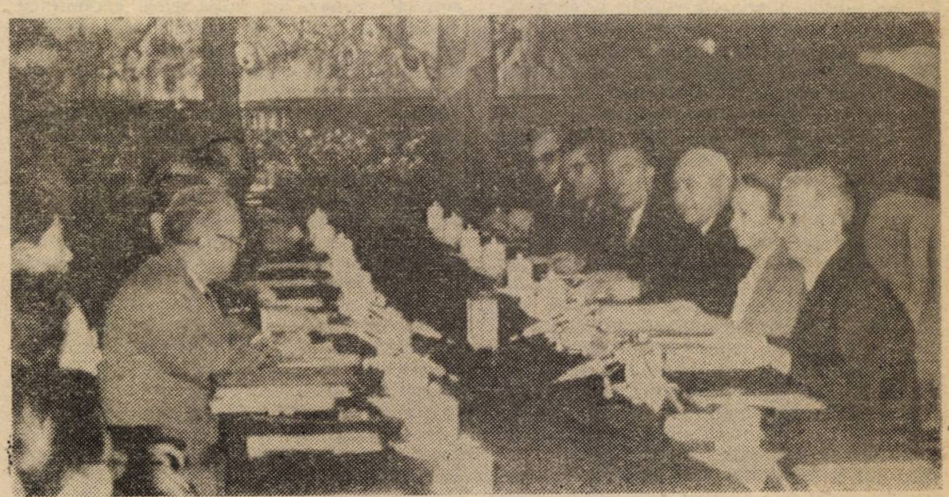

„Între partidele, ţările şi popoarele Chinei şi României — sublinia, la rîndul său, tovarăşul **Yang Shangkun**, preşedintele Republicii Populare Chineze — **există relaţii tradiţionale de prietenie şi colaborare. Un proverb chinez spune : «Iarba tenace se cunoaşte la viscol, iar aurul se încearcă în foc !». Prietenia sinceră dintre China şi România a trecut prin încercări grele ale vîlvorilor istoriei. Astăzi, bradul prieteniei chino-române se dezvoltă robust, înrădăcinîndu-se deja adînc în conştiinţa celor două popoare. Partidul Comunist Chinez, guvernul şi poporul chinez vor acţiona în continuare pentru dezvoltarea constantă, multilaterală, aprofundată şi de lungă durată a relaţiilor de prietenie şi colaborare dintre China şi România“.**

Continuînd întîlnirile ce au avut loc, în ultimii ani, între conducătorii celor două ţări şi partide, la Bucureşti şi Beijing, noul dialog la nivel înalt româno-chinez se înscrie ca un eveniment de cea mai mare însemnătate în cronica relaţiilor bilaterale, de natură să confere dimensiuni tot mai largi şi un conţinut tot mai bogat conlucrării multilaterale între România şi R.P. Chineză, în folosul reciproc, al cauzei generale a socialismului şi păcii. Reprezintă, aceasta, o apreciere comună, ce s-a degajat în cadrul tuturor întîlnirilor şi convorbirilor româno-chineze purtate pe parcursul actualei vizite în R.P. Chineză.

Astfel, în timpul întîlnirii tovarăşului Nicolae Ceauşescu şi a tovarăşei Elena Ceauşescu cu tovarăşul Yang Shangkun, din prima zi a vizitei — relevîndu-se cursul pozitiv al raporturilor româno-chineze, întemeiate, trainic, pe stimă şi respect reciproc, pe principiile deplinei egalităţi în drepturi, respectului independenţei şi suveranităţii naţionale, neamestecului în treburile interne —, s-a exprimat convingerea că, prin eforturi comune, legăturile prieteneşti şi colaborarea româno-chineză vor cunoaşte o dezvoltare continuă în toate domeniile — politic, economic, tehnico-ştiinţific, cultural şi în alte sectoare.

În aceeaşi atmosferă caldă, tovărăşească, de stimă şi înţelegere reciprocă — caracteristică dialogului la nivel înalt româno-chinez — s-au desfăşurat întîlnirea şi convorbirile tovarăşului Nicolae Ceauşescu şi tovarăşei Elena Ceauşescu cu Zhao Ziyang, secretarul general al Comitetului Central al Partidului Comunist Chinez. A fost un prilej de a se proceda la o infor-

mare reciprocă cu privire la preocupările și activitatea Partidului Comunist Român și Partidului Comunist Chinez, la mersul construcției socialiste în cele două țări, precum și la un schimb de păreri în probleme bilaterale și de interes comun.

Tovarășul Nicolae Ceaușescu și tovarășul Zhao Ziyang au subliniat, cu satisfacție, bunele relații dintre cele două partide și popoare, care, în anii construcției socialiste, au cunoscut o dezvoltare continuă, în spiritul înțelegerilor convenite la cel mai înalt nivel. Hotărîrea — exprimată de cei doi conducători de partid — de a se acționa pentru întărirea, în continuare, a tradiționalelor legături de prietenie și colaborare dintre Partidul Comunist Român și Partidul Comunist Chinez, pentru intensificarea contactelor și a schimburilor de experiență între cele două partide, deschi-

de perspective tot mai largi dezvoltării generale a conlucrării dintre România și China, dintre popoarele român și chinez.

Abordarea unor aspecte esențiale ale vieții politice mondiale a pus în lumină — fapt remarcat cu satisfacție de ambele părți și consemnat în Comunicatul comun adoptat la încheierea vizitei — că, în aprecierea și tratarea principalelor fenomene și tendințe ale problematicii internaționale, pozițiile celor două părți sînt identice sau foarte apropiate. O atenție deosebită s-a acordat problemelor privind realizarea dezarmării, în primul rînd a celei nucleare, soluționarea, pe cale pașnică, prin tratative, a tuturor conflictelor existente în diferite regiuni ale globului, lichidarea subdezvoltării și edificarea unei noi ordini economice mondiale, instaurarea unui climat de destindere, securitate, pace, încredere și largă cooperare internațională.

Un rol important în lupta pentru soluționarea constructivă, în interesul popoarelor, a problemelor complexe ce confruntă omenirea, pentru edificarea unei lumi mai bune și mai drepte, fără arme și războaie, o lume a înțelegerii și colaborării pașnice între popoare, revine — în aprecierea tovarășului Nicolae Ceaușescu și a tovarășului Zhao Ziyang — partidelor comuniste și muncitorești, partidelor democratice și mișcărilor de eliberare națională, forțelor progresiste de pretutindeni.

Bogata agendă a vizitei în R.P. Chineză a înaltilor soli ai poporului român a inclus, firește, și examinarea stadiului realizării acordurilor și înțelegerilor convenite în domeniul economic, precum și a posibilităților existente pentru extinderea, în continuare, a acestor raporturi. Schimbul de păreri pe această temă a fost prilejuit de convorbirile dintre tovarășul Nicolae Ceaușescu, tovarășa Elena Ceaușescu și tovarășul Li Peng, premierul Consiliului de Stat al R.P. Chineze. Se cuvine relevat, în acest context, că demnitarul chinez a subliniat importanța convorbirilor și înțelegerilor convenite la nivel înalt, care deschid, ca de fiecare dată, noi și importante perspective dezvoltării relațiilor de prietenie și colaborare, pe multiple planuri, între România și Republica Populară Chineză.

Nivelul atins în dezvoltarea relațiilor bilaterale a fost relevat, de ambele părți, cu satisfacție. În același timp — este o apreciere comună reliefată în cadrul convorbirilor —, potențialul economic și tehnico-științific actual al României și R.P. Chineze oferă condiții pentru intensificarea cooperării în producție, a conlucrării mai active pe tărîm tehnico-științific și în alte sectoare, precum și pentru creșterea și diversificarea schimburilor de mărfuri. Revine Comisiei mixte guvernamentale româno-chineze de colaborare economică și tehnică rolul important de a identifica noi căi și modalități menite să contribuie la amplificarea conlucrării bilaterale. Însemnătate are, desigur, încheierea unor acorduri pe termen lung, care să confere perspectivă și stabilitate relațiilor dintre România și R.P. Chineză.

Noul dialog la nivel înalt româno-chinez deschide orizonturi noi și conlucrării pe tărîmul științei între cele două țări ale noastre, ceea ce servește construcției socialiste din România și China, dezvoltării lor multilaterale. Reprezintă, aceasta, o concluzie ce s-a degajat în cadrul convorbirilor prilejuite de primirea, de către tovarășa academician doctor inginer Elena Ceaușescu, membru al Comitetului Politic Executiv al C.C. al P.C.R., prim viceprim-ministru al guvernului, președintele Consiliului Național al Științei și Învățămîntului, a unui grup de oameni de știință, cercetători și specialiști din R.P. Chineză, condus de tovarășul Zhou Guangzhao, președintele Academiei de Științe, și Zhou Ping, vicepreședinte al Comitetului de Stat pentru Știință și Tehnologie. A fost evidențiată, cu acest prilej, colaborarea dintre oamenii de știință români și chinezi — care se înscrie în ansamblul bunelor raporturi de prietenie și colaborare dintre partidele, țările și popoarele noastre —, subliniindu-se posibilitățile existente pentru amplificarea continuă a acestei conlucrări în diferite domenii de interes comun. În timpul convorbirilor, a fost exprimată hotărîrea de a se acționa susținut pentru înfăptuirea obiectivelor înscrise în planurile și acordurile de colaborare dintre Academia Republicii Socialiste România și Academia de Științe a Chinei, dintre Comitetul Național pentru Știință și Tehnologie din România și Comitetul de Stat pentru Știință și Tehnologie din R.P. Chineză.

Un moment deosebit de important în derularea noului dialog româno-chinez la nivel înalt l-au constituit întîlnirea și convorbirile dintre tovarășul Nicolae Ceaușescu, tovarășa Elena Ceaușescu și tovarășul Deng Xiaoping, președintele Comisiei Militare Centrale a Republicii Populare Chineze. Cu acest prilej, tovarășul Nicolae Ceaușescu a transmis tovarășului Deng Xiaoping un salut din partea tovarășului Mihail Gorbaciov, ca urmare a dorinței secretarului general al C.C. al P.C.U.S., exprimată cu prilejul vizitei pe care secretarul general al Partidului Comunist Român a făcut-o recent în Uniunea Sovietică. Tovarășul Deng Xiaoping a mulțumit și, la rîndul său, a rugat pe tovarășul Nicolae Ceaușescu să transmită salutul său tovarășului Mihail Gorbaciov. Atmosfera de caldă prietenie, de stimă și prețuire reciprocă, în care au avut loc convorbirile, ilustrează pregnant — fapt evidențiat, de altfel, și în Comunicatul comun adoptat la încheierea vizitei — cursul ascendent al relațiilor de prietenie și colaborare ce s-au statornicit și se dezvoltă între România și China, însemnătatea întîlnirilor și convorbirilor la nivel înalt pentru continua dezvoltare a acestor raporturi. Și în acest cadru s-a subliniat că extinderea, în continuare, a legăturilor reciproce pe plan politic, economic, tehnico-științific, cultural, în alte sfere de activitate este în folosul și spre binele ambelor țări și popoare, al cauzei socialismului și păcii.

Abordarea unor aspecte ale actualității politice mondiale, precum și ale mișcării comuniste și muncitorești internaționale a permis evidențierea necesității intensificării eforturilor pentru realizarea dezarmării, a eliminării forței și a amenințării cu forța din viața internațională, a soluționării tuturor conflictelor și problemelor litigioase dintre state pe calea politică, prin tratative, a lichidării subdezvoltării și instaurării unei noi ordini economice mondiale, a respectării dreptului fiecărui popor la dezvoltare liberă, independentă, fără nici un amestec din afară. În cursul convorbirilor a fost subliniat rolul și răspunderea ce revin partidelor comuniste și muncitorești atît în înfăptuirea de transformări democratice socialiste în țările lor, cît și în lupta generală pentru progres social și pace în lume. Este convingerea României și a Chinei — exprimată de tovarășul Nicolae Ceaușescu și tovarășul Deng Xiaoping — că, acționînd unite, popoarele pot determina schimbarea cursului periculos al evenimentelor, afirmarea unei politici noi, democratice, de largă colaborare între națiuni, realizarea unei lumi mai bune și mai drepte pe planeta noastră.

Prin rezultatele sale rodnice, prin marile perspective pe care le deschide dezvoltării, în continuare, a colaborării și prieteniei între partidele, țările și popoarele noastre, vizita în R.P. Chineză a tovarășului Nicolae Ceaușescu și a tovarășei Elena Ceaușescu înscrie o nouă și importantă filă în bogata cronică a raporturilor reciproce, constituind, în același timp, un eveniment important al vieții internaționale. Este convingerea întregului popor român că — pornindu-se de la buna colaborare dintre România și China, de la poziția identică sau apropiată față de principalele probleme ale vieții internaționale actuale, de la dorința comună de a întări, și mai mult, această colaborare în viitor — țările noastre își vor aduce, împreună cu celelalte state, cu forțele progresiste și iubitoare de pace de pretutindeni, o contribuție tot mai importantă la afirmarea viguroasă a politicii de dezarmare, de colaborare, independență și pace.

Ilie Olteanu

Puternică expresie a raporturilor româno-coreene de strînsă prietenie, colaborare și solidaritate

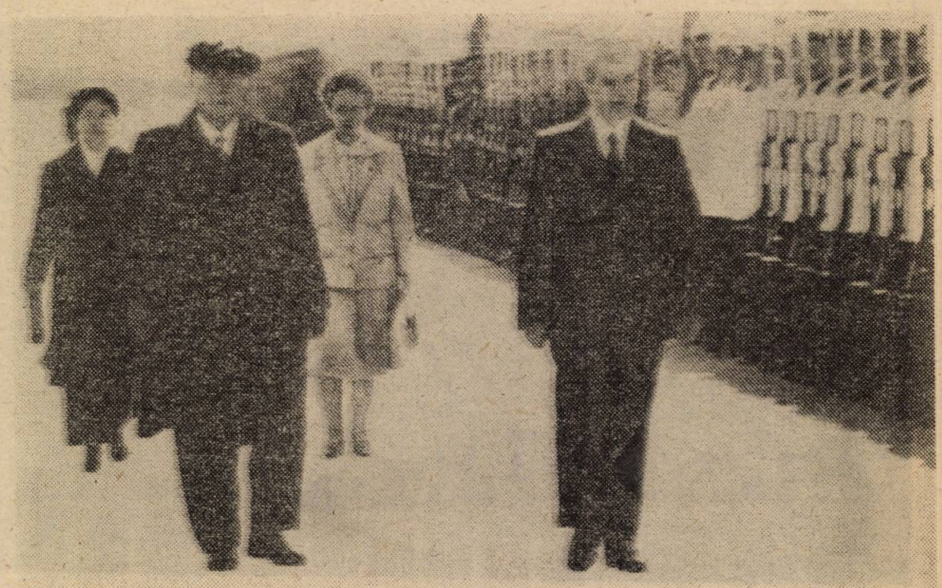

Un nou și important moment în întărirea prieteniei, colaborării și solidarității româno-coreene este înscris, în aceste zile, în bogata cronică a raporturilor tradiționale dintre cele două partide, țări și popoare : vizita oficială de prietenie a tovarășului Nicolae Ceaușescu, secretar general al Partidului Comunist Român, președintele Republicii Socialiste România, împreună cu tovarășa Elena Ceaușescu, în Republica Populară Democrată Coreeană, la invitația tovarășului Kim Ir Sen, secretar general al Comitetului Central al Partidului Muncii din Coreea, președintele Republicii Populare Democrate Coreene. Auspiciile sub care se desfășoară actualul dialog la nivel înalt de la Phenian sînt deosebit de favorabile : cea de a cincea vizită în R.P.D. Coreeană a conducătorului partidului și statului nostru are loc în luna și anul în care se vor împlini patru decenii de la stabilirea relațiilor diplomatice dintre cele două țări.

Actuala vizită în R.P.D. Coreeană a tovarășului Nicolae Ceaușescu și a tovarășei Elena Ceaușescu pune pregnant în lumină evoluția ascendentă a strînselor legături de prietenie, solidaritate militantă și colaborare statornicite între partidele și țările noastre, ca și dorința comună de a extinde și întări, în continuare, aceste raporturi, în folosul celor două popoare, al cauzei păcii și înțelegerii între națiuni.

Atmosfera deosebit de călduroasă, sărbătorească, entuziasmul și bucuria cu care au fost întîmpinați pe pămîntul coreean înalții soli ai poporului român, sentimentele de aleasă stimă și considerație cu care au fost înconjurați tovarășul Nicolae Ceaușescu și tovarășa Elena Ceaușescu dau glas deplinei satisfacții față de noua întîlnire dintre tovarășii Nicolae Ceaușescu și Kim Ir Sen, ceea ce ilustrează, în chip semnificativ, însemnătatea ce i se acordă noului dialog româno-coreean la nivel înalt.

Există, în situarea la cote înalte a raporturilor multilaterale dintre România și Coreea, un fapt cu putere de exemplu : promovarea, cu consecvență, de ambele părți și în beneficiul mutual, a principiilor noi de relații, ale deplinei egalități în drepturi, respectului independenței și suveranității naționale, neamestecului în treburile interne, avantajului reciproc, solidarității și întrajutorării tovărășești. Consfințite în Tratatul de prietenie și colaborare româno-coreeană — semnat, la nivel înalt, în 1975, la București —, ca și în Declarația comună adoptată la Phenian, în 1978, ansamblul acestor principii călăuzește, fertil, practica relațiilor bilaterale atît pe linie de partid, cît și de stat, constituie structura de rezistență pe care aceasta se sprijină. Distingem, în evoluția mereu ascendentă a strînselor legături prietenești dintre popoarele român și coreean, în procesul aprofundării colaborării continue și al extinderii conlucrării pe plan internațional, momente-cheie, determinante, cu o verificată forță dinamizatoare : întîlnirile și convorbirile la cel mai înalt nivel, relațiile personale de prietenie, statornicite între tovarășul Nicolae Ceaușescu și tovarășul Kim Ir Sen. **„Sînt bucuros —** arăta tovarășul **Nicolae Ceaușescu,** în toastul rostit la recepția oferită în onoarea înalților soli ai poporului român — **să mă întîlnesc cu vechiul meu prieten și tovarăș apropiat, tovarășul Kim Ir Sen, și să subliniez, și în acest cadru, rolul deosebit pe care întîlnirile și convorbirile purtate împreună, relațiile personale deosebit de bune dintre noi, l-au avut în dezvoltarea prieteniei, colaborării și solidarității dintre partidele, țările și popoarele noastre".** La rîndul său, tovarășul **Kim Ir Sen** sublinia : **„Pentru noi, revoluționarii, nu există bucurii mai mari decît întîlnirea cu tovarășii lor. În ciuda distanțelor mari, stimatul tovarăș președinte ne vizitează din nou. Aceasta demonstrează în mod grăitor cît de deosebite sînt raporturile frățești de prietenie personală și sentimentele de frăție, tovărășești, nutrite de noi, cît de trainice și sincere sînt prietenia și solidaritatea dintre cele două partide, țări și popoare ale noastre".**

Satisfacției, reciproc împărtășite, că relațiile dintre partidele, țările și popoarele noastre cunosc un curs permanent ascendent i se adaugă convingerea că actualul dialog la nivel înalt — moment de cea mai mare însemnătate în dezvoltarea legăturilor româno-coreene — va da un puternic impuls conlucrării pe plan politic, economic, tehnico-științific și în alte domenii de activitate, va duce la întărirea, pe mai departe, a solidarității și prieteniei dintre România și R.P.D. Coreeană.

Noul dialog româno-coreean la nivel înalt a pus, astfel, cu strălucire în evidență, încă din primele momente ale desfășurării sale, trăinicia și profunzimea raporturilor de prietenie, solidaritate revoluționară și colaborare multilaterală dintre cele două popoare, ilustrînd convingător dorința comună de a impulsiona și mai puternic dezvoltarea acestor legături, în interesul construcției socialiste în cele două țări, al progresului și păcii în lume.

În acest sens, tovarășul **Nicolae Ceaușescu** sublinia : **„Vizita pe care o facem în Republica Populară Democrată Coreeană constituie o expresie a bunelor relații de prietenie, solidaritate și colaborare, statornicite între partidele și țările noastre încă din anii grei ai luptei poporului coreean împotriva agresiunii imperialiste, pentru apărarea independenței și libertății patriei sale, o ilustrare a dorinței comune de a întări și mai mult aceste raporturi prietenești, în folosul ambelor țări și popoare.**

Se împlinesc zilele acestea patru decenii de cînd între țările noastre s-au stabilit relații diplomatice, România numărîndu-se printre primele state care au stabilit asemenea legături cu Republica Populară Democrată Coreeană.

De fiecare dată, vizitele reciproce la nivel înalt, întîlnirile și convorbirile purtate cu aceste prilejuri s-au înscris ca momente de cea mai mare importanță în cronica tradiționalelor relații româno-coreene. Sînt convins că și actuala vizită, înțelegerile la care vom ajunge vor deschide noi perspective dezvoltării relațiilor noastre — pe tărîm economic, tehnico-științific, cultural și în alte domenii de interes comun —, vor întări și mai mult

prietenia și colaborarea româno-coreeană".

Abordînd, de asemenea, evoluția mereu ascendentă a legăturilor dintre țările noastre, tovarășul **Kim Ir Sen** arăta: **„Actuala dumneavoastră vizită în țara noastră se desfășoară într-o perioadă cu adînci semnificații, cînd are loc marcarea celei de-a 40-a aniversări a stabilirii relațiilor diplomatice dintre cele două țări ale noastre, prilej de deosebită bucurie pentru poporul nostru. În cei 40 de ani care au trecut, popoarele celor două țări ale noastre s-au sprijinit și au colaborat strîns ca frați de clasă și tovarăși de luptă revoluționară, în lupta comună pentru victoria cauzei păcii, socialismului și comunismului, împotriva imperialismului.**

Constatăm cu mîndrie că raporturile de prietenie frățească ce leagă poporul coreean și poporul român se dezvoltă și se întăresc necontenit, chiar și în condițiile complexe în care evoluează actuala situație.

Partidele și țările noastre promovează cu fermitate suveranitatea și soluționează în mod original, în conformitate cu realitățile concrete din fiecare țară, toate problemele ce se ridică în revoluție și construcție, înaintînd astfel pe drumul drept al socialismului".

Noul dialog româno-coreean la nivelul cel mai înalt va impulsiona hotărîtor raporturile pe multiple planuri — politic, economic, tehnico-științific, cultural — dintre Republica Socialistă România și Republica Populară Democrată Coreeană. Perspectivele dezvoltării și mai largi a acestor legături sînt asigurate de posibilitățile mari de care dispun economiile naționale ale celor două țări, temeiul acestora, fiind dat de amplele programe de dezvoltare economico-socială ale celor două țări socialiste prietene.

O dimensiune importantă a relațiilor româno-coreene, evidențiind profunzimea sentimentelor de solidaritate militantă ce animă poporul român, o constituie problema unificării Coreei.

Așa cum se știe, România sprijină cu fermitate propunerile și inițiativele Republicii Populare Democrate Coreene privind soluționarea pe cale politică, prin tratative, a problemei reunificării țării, cu convingerea că, numai pe calea negocierilor, sînt posibile împlinirea acestei năzuințe fierbinți și legitime a poporului coreean, asigurarea dezvoltării sale independente. În acest spirit, România susține recentele inițiative ale tovarășului Kim Ir Sen, precum și orice alte inițiative și acțiuni menite să asigure reunificarea pașnică și democratică a Coreei, ceea ce corespunde pe deplin intereselor poporului coreean, ca și cauzei păcii în această regiune, în întreaga lume. **„În spiritul politicii sale consecvente de solidaritate internațională, Partidul Comunist Român, România socialistă și întregul nostru popor** — sublinia tovarășul **Nicolae Ceaușescu — sprijină activ lupta dreaptă pe care o desfășurați pentru realizarea deziderатului legitim al poporului coreean — reunificarea pașnică și independentă a patriei, fără nici un amestec din afară. Sprijinim în modul cel mai ferm propunerile și inițiativele dumneavoastră, tovarășe Kim Ir Sen, îndreptate spre reducerea tensiunii în Peninsula Coreeană și începerea unui larg dialog între cele două părți ale Coreei, care să deschidă calea spre unificarea țării și dezvoltarea liberă și independentă a națiunii coreene. Noi considerăm că politica de colaborare internațională nu trebuie să slăbească în nici un fel solidaritatea față de cauza reunificării Coreei, ci, dimpotrivă, să ducă la întărirea și mai puternică a acestei solidarități în lupta pentru realizarea cît mai curînd a idealului poporului coreean de a trăi într-o patrie unită, independentă și prosperă".**

Solidaritatea României socialiste cu poporul coreean, sprijinul acordat cauzei sale drepte se bucură de înaltă apreciere și considerație. În acest sens, tovarășul **Kim Ir Sen** sublinia: **„România acordă constant sprijinul și solidaritatea sa activă cauzei drepte a poporului nostru pentru reducerea tensiunii în Peninsula Coreeană, pentru soluționarea pașnică a problemei unificării Coreei.**

Exprim recunoștința tovarășului președinte, partidului și guvernului român, poporului român pentru acest sprijin.

Numai strîns unite și întărindu-și relațiile de solidaritate internațională, țările socialiste pot obține victoria finală în înfăptuirea cauzei comune, dedicată păcii, socialismului și comunismului, împotriva imperialismului și războiului".

Convorbirile prilejuite de noua vizită în R.P.D. Coreeană a tovarășului Nicolae Ceaușescu și a tovarășei Elena Ceaușescu se vor referi, firește, la ansamblul raporturilor de fructuoasă conlucrare româno-coreeană, inclusiv la colaborarea pe plan internațional.

La ora închiderii ediției revistei noastre, vizita în R.P.D. Coreeană a distinșilor soli ai poporului român se afla în plină desfășurare. Este îndreptățită convingerea fermă a întregului nostru popor că rezultatele noului dialog româno-coreean vor fi rodnice, că reîntîlnirea și convorbirile dintre conducătorii de partid și de stat ai țărilor noastre vor impulsiona hotărîtor dezvoltarea și mai puternică a relațiilor de prietenie, solidaritate și colaborare multilaterală româno-coreene, spre binele și avantajul ambelor popoare, în interesul cauzei generale a socialismului, păcii, independenței și progresului în întreaga lume.

Octavian Munteanu

Tîrgul Internațional București

„Comerț – cooperare – dezvoltare – pace"

Grăitoare expresie a potențialului economic al României, a politicii sale de largă colaborare

Săptămîna trecută s-a deschis, în Capitală, o nouă ediție a Tîrgului Internațional București, eveniment important al vieții economice românești, care se bucură, totodată, de un larg ecou internațional.

Și la actuala ediție, Tîrgul a fost inaugurat de secretarul general al partidului, președintele Republicii, tovarășul Nicolae Ceaușescu, împreună cu tovarășa Elena Ceaușescu, expresie a atenției deosebite acordate acestei importante manifestări economice și comerciale, care reprezintă o imagine grăitoare a dezvoltării economiei naționale și, în același timp, o mărturie a angajamentului României de a participa activ la schimburile mondiale, în interesul progresului general, al destinderii și păcii în lume.

Participarea intensă la schimburile mondiale constituie o dimensiune fundamentală a dezvoltării economico-sociale multilaterale a țării. Acordînd atenție deosebită dezvoltării relațiilor economice externe cu țările C.A.E.R., în primul rînd cu Uniunea Sovietică, în general cu țările socialiste, România amplifică și diversifică schimburile și cooperarea economică cu toate statele lumii, fără deosebire de mărime, potențial, nivel de dezvoltare, situare geografică sau sistem politico-social, înțelegînd să așeze la baza raporturilor sale economice cu toate acestea respectarea strictă a principiilor independenței și suveranității naționale, egalității depline în drepturi, neamestecului în afacerile interne și avantajului reciproc.

Organizat la inițiativa tovarășului Nicolae Ceaușescu, Tîrgul Internațional București se află acum la a XIV-a ediție, devenind o manifestare tradițională. Inițierea și desfășurarea sa cu regularitate se racordează strîns strategiei românești de dezvoltare economico-socială, elaborată de tovarășul Nicolae Ceaușescu, a cărei trăsătură de esență este conjugarea eforturilor proprii sporite cu o intensă, fructuoasă și echitabilă colaborare internațională, derivînd din necesara participare la diviziunea mondială a muncii, în condițiile interdependențelor economice crescînde din lumea contemporană. Noi dimensiuni cantitative și, mai ales, calitative capătă aceste coordonate fundamentale ale strategiei românești de dezvoltare în etapa superioară în care a intrat patria noastră și care — în conformitate cu hotărîrile istorice ale Congresului al XIII-lea — urmează să marcheze trecerea, în actualul cincinal, de la stadiul de țară în curs de dezvoltare la cel de țară socialistă mediu dezvoltată, ca pas hotărîtor spre ridicarea, pînă la sfîrșitul secolului, la stadiul economic superior, de țară socialistă multilateral dezvoltată, atît din punctul de vedere al industriei, agriculturii, învățămîntului, științei și culturii, cît și din punctul de vedere al nivelului general de viață și civilizație al poporului.

Actuala ediție a Tîrgului pune pregnant în evidență realizările remarcabile obținute de România îndeosebi în perioada inaugurată de Congresul al IX-lea al partidului, perioadă de mare avînt și dinamism, legată indisolubil de numele, gîndirea și fapta revoluționară a celui ce s-a identificat cu devenirea socialistă și comunistă a patriei, perioada pe drept cuvînt denumită: **Epoca Nicolae Ceaușescu.** Această ediție a Tîrgului reflectă, deopotrivă, succesele dobîndite de oamenii muncii din țara noastră în ampla acțiune, organizată din inițiativa tovarășului Nicolae Ceaușescu, vizînd modernizarea proceselor de producție din toate sectoarele de activitate, ale cărei efecte concrete se regăsesc atît în planul sporirii productivității muncii și eficienței economice, cît și în cel al ridicării nivelului tehnic și calitativ al produselor, al competitivității lor. Ilustrativă în acest sens este prezența largă a țării noastre în cadrul Tîrgului, exponatele românești relevînd, în mod elocvent, dezvoltarea intensivă, modernă, de înaltă productivitate și competitivitate a economiei naționale — suport solid al participării intense la diviziunea internațională a muncii, participare care, în concordanță cu mutațiile actuale moderne din întreaga economie, trebuie să marcheze o îmbunătățire continuă atît sub raportul structurii, cît și sub raportul eficienței.

Reflectînd aceste mutații, oferta românească la Tîrgul Internațional București constă, în majoritate, din produse noi și reproiectate, comparabile, prin parametrii tehnici și calitativi, cu realizările avansate pe plan mondial, care sînt în măsură să răspundă exigențelor partenerilor externi. La cunoașterea mai bună și aprecierea în lume a acestor cuceriri tehnice, tehnologice și de producție românești vine să contribuie, în mod direct, prestigioasa manifestare economică și comercială pe care o constituie Tîrgul Internațional București.

Expresie a prestigiului pe care Tîrgul Internațional București l-a dobîndit de-a lungul anilor, a interesului major cu care această manifestare este întîmpinată în cercurile de afaceri de pretutindeni o reprezintă faptul că actuala ediție reunește peste 1 250 întreprinderi românești și firme străine din 45 de țări de pe toate continentele.

În condițiile unei asemenea participări, ale ofertelor, de o largă și diversificată paletă, prezentate, Tîrgul își poate realiza pe deplin menirea concretă de a mijloci încheierea unor numeroase și importante tranzacții și, astfel, de a impulsiona dezvoltarea relațiilor economice între România și alte țări, conform dorinței și interesului reciproc, extinderea schimburilor internaționale în general, în folosul progresului global și al păcii pe arena mondială. Ca modalitate practică de studiere a ofertelor de mărfuri, de perfectare de tranzacții și, deci, de promovare a schimburilor, Tîrgul Internațional București are, și la actuala ediție, toate condițiile de a facilita o intensă și rodnică activitate comercială, în beneficiul mutual al partenerilor și de a aduce, totodată, o nouă și însemnată contribuție la mai buna cunoaștere și apropiere între participanți, la cauza destinderii și înțelegerii internaționale, în spiritul marilor comandamente ale epocii noastre, pentru a căror realizare în viață România acționează cu consecvență și hotărîre.

Desfășurată sub deviza, devenită tradițională **„Comerț — cooperare — dezvoltare — pace !"**, ediția a XIV-a a Tîrgului evidențiază pregnant dorința statornică a României de a-și extinde conlucrarea pe tărîm economic cu alte țări, de a întări legăturile de prietenie ce o leagă de toate popoarele, componente importante ale politicii sale puse consecvent în slujba progresului general, păcii și securității internaționale, înțelegerii și colaborării între națiuni.

dr. Ilie Șerbănescu

NAȚIUNILE UNITE

Propuneri constructive pe teme majore

— La încheierea dezbaterilor de politică generală —

În cadrul actualei sesiuni a Adunării Generale a O.N.U., vinerea trecută s-au încheiat dezbaterile de politică generală. Timp de trei săptămîni, reprezentanți ai peste 150 țări membre ale Organizației mondiale — între care numeroși șefi de stat și de guvern, miniștri de externe — au prezentat poziția țărilor lor asupra temelor ce se află înscrise pe agenda de lucru a sesiunii. O atenție deosebită a fost acordată problemelor majore ce confruntă, în prezent, omenirea ; preîntîmpinarea unui război nuclear și oprirea cursei înarmărilor, rezolvarea, pe cale pașnică, a focarelor de tensiune și conflict, eliminarea subdezvoltării, lichidarea poverii datoriilor externe, ocrotirea mediului înconjurător, democratizarea vieții politice internaționale.

Pornind de la realitățile existente pe plan mondial, de la pericolul care continuă să amenințe însăși existența omenirii — declanșarea unui război nuclear —, majoritatea covîrșitoare a vorbitorilor au subliniat că **problema fundamentală a lumii contemporane o constituie oprirea cursei înarmărilor și trecerea la dezarmare.** Înlăturarea definitivă a războiului din viața societății și salvgardarea păcii trebuie să constituie imperativul oricărui demers politic. S-a evidențiat faptul că, deși au fost făcuți unii pași în direcția dezarmării, în lume nu s-a realizat încă o cotitură radicală spre pace, securitate și colaborare. Înfăptuirea dezarmării și, în primul rînd, a dezarmării nucleare, au arătat o serie de vorbitori, se impune cu atît mai mult, cu cît consecințele actualei curse a înarmărilor sînt nu numai politico-militare, ci și social-economice. Înarmările, care absorb uriașe resurse financiare, materiale și umane, au devenit o povară extrem de grea pentru toate statele lumii.

În context, unii delegați au apreciat că este necesar ca Organizația mondială să adreseze Uniunii Sovietice și Statelor Unite chemarea să-și intensifice eforturile în vederea încheierii, în cel mai scurt timp, a tratatului privind reducerea cu 50 la sută a armamentelor strategice, măsură ce ar putea avea o importanță deosebită în procesul realizării unei dezarmări reale și globale. Totodată, s-a atras atenția asupra faptului că dezarmarea nucleară și controlul armamentelor nu trebuie să constituie o problemă exclusivă a marilor puteri, că în înfăptuirea deziderateului dezarmării sînt vital interesate toate popoarele. Respingînd „bilateralismul care domnește suveran", unii vorbitori au adresat un apel comunității statelor de a-și juca fiecare rolul său, „dacă se dorește, într-adevăr, ca acordurile bilaterale să se extindă treptat și să cuprindă toate categoriile de armamente existente pe Terra". Dezarmarea, s-a arătat de către alți vorbitori, privește interesele de securitate ale tuturor statelor ; de aceea, țările mari sau mici, puternice ori slabe, toate au dreptul să participe, în condiții de deplină egalitate, la dezbaterea și reglementarea problemei dezarmării.

Alți reprezentanți au propus, în intervențiile lor, interzicerea experiențelor nucleare, oprirea procesului de perfecționare a armamentelor nucleare, încetarea producerii de noi asemenea arme, renunțarea la militarizarea spațiului cosmic și folosirea lui exclusiv în scopuri pașnice.

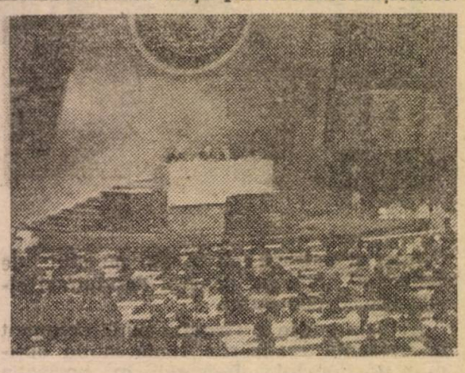

Unii dintre ei au relevat faptul că eforturile în direcția dezarmării nu trebuie să se limiteze la planeta Pămînt. Este necesar ca ele să vizeze și Cosmosul, care constituie patrimoniul comun al omenirii.

Numeroși delegați au evidențiat necesitatea interzicerii tuturor tipurilor de arme chimice. În acest sens, s-a adresat statelor participante la Conferința O.N.U. pentru dezarmare de la Geneva apelul de a încheia, cît mai curînd posibil, negocierile privind elaborarea unui acord cuprinzător și verificabil asupra încetării producției, depozitării și utilizării armelor chimice.

În fine, în cadrul acestei teme vitale pentru viitorul omenirii, s-a relevat necesitatea reducerii de către toate statele a cheltuielilor militare, a efectivelor și armamentelor, sumele și resursele astfel economisite urmînd să fie folosite în scopul dezvoltării economice și sociale a tuturor țărilor.

Se poate afirma că dezbaterile din plenul sesiunii Adunării Generale în legătură cu această temă au fost comparabile cu cele din cadrul celei de-a 3-a sesiuni speciale a O.N.U., din luna iunie a.c., consacrate dezarmării, care, după cum se știe, nu a reușit să adopte un document final prin consens. Aceasta demonstrează cerința acută a unor măsuri concrete în direcția înfăptuirii deziderateului fundamental al tuturor popoarelor.

O altă temă prioritară înscrisă pe agenda sesiunii și căreia vorbitorii i-au consacrat o parte importantă a intervențiilor lor a constituit-o **situația economică și financiară a țărilor în curs de dezvoltare, necesitatea instaurării unei noi ordini economice internaționale și soluționării problemei datoriilor externe.** În acest sens, s-a atras atenția asupra reculului înregistrat de ritmul de creștere economică a țărilor în curs de dezvoltare, care s-a redus de la 5,5 la sută, în anii '70, la mai puțin de 3 la sută în actualul deceniu. Capacitatea de penetrație economică a acestui grup de state pe piețele țărilor dezvoltate s-a redus de la 28 la sută, în 1980, la 19 la sută, în 1987. În schimb, indicele de penetrație al țărilor dezvoltate pe piețele „lumii a treia" a crescut, în aceeași perioadă, cu 71 la sută. În ultimul sfert de veac, țările în curs de dezvoltare au pierdut aproximativ 25 la sută din volumul pe care îl ocupau în exporturile mondiale, iar, în prezent, sînt obligate să vîndă în exterior resurse indispensabile propriei lor dezvoltări. Totodată, datoria acestor state a crescut de la 100 miliarde dolari, în 1970, la peste 1 000 miliarde dolari, în prezent.

Pornind de la această stare de fapt, numeroși conducători de delegații au subliniat necesitatea instaurării unei noi ordini economice internaționale, apreciind că, fără întronarea unor relații economice sănătoase, nu pot exista nici pace și nici securitate, iar problema datoriei externe se transformă, pe zi ce trece, într-o sursă tot mai gravă de îngrijorare și conflicte. Reprezentanți ai unor țări în curs de dezvoltare — dar și ai unor state industrializate — au evidențiat că omenirea nu se poate bucura de stabilitate, în timp ce țările sărace devin și mai sărace. Cei mai mulți dintre vorbitori au opinat că, pentru rezolvarea problemelor dificile legate de situația economică a țărilor în curs de dezvoltare, în special de datoria lor externă, nu sînt posibile soluții unilaterale, ci globale, ceea ce impune angajarea unui dialog internațional, la care O.N.U. să-și aducă o contribuție sporită. Considerînd că o datorie externă nu se va putea achita niciodată prin contractarea altor datorii, ei s-au pronunțat pentru încheierea unor acorduri internaționale, care să permită debitorilor să obțină condiții rezonabile pentru rambursare, precum și termene și tipuri de dobînzi care să le asigure, pe de o parte, achitarea datoriilor, iar, pe de altă parte, dezvoltarea economiilor țărilor lor.

Deși, în prezent, se manifestă tendința ca dialogul să ia locul confruntării, lumea se află încă departe de o pace globală, autentică și durabilă. Așa-zisele „conflicte locale" din numeroasele regiuni ale globului constituie o permanentă amenințare la adresa păcii mondiale. Este rațiunea pentru care, în dezbaterile generale, o serie de vorbitori, în special din țări marcate de conflicte regionale, s-au pronunțat pentru **soluționarea tuturor problemelor litigioase pe cale negociată.** Relevîndu-se necesitatea unei „ere noi în care armele să tacă și pacea să domnească", numeroși șefi de delegații s-au pronunțat pentru convocarea unei conferințe internaționale pe problemele Orientului Mijlociu, sub egida O.N.U., cu participarea tuturor părților interesate, inclusiv a Organizației pentru Eliberarea Palestinei și Israelului, a membrilor permanenți ai Consiliului de Securitate, pentru materializarea integrală a Rezoluției 598 a Consiliului de Securitate privind conflictul iraniano-irakian, pentru relansarea procesului de pace în America Centrală, pentru reglementarea pe cale negociată a situațiilor din sud-estul Asiei, din Africa. A fost, totodată, subliniat rolul ce revine Națiunilor Unite în consolidarea păcii și securității generale, în găsirea de modalități adecvate, trainice și viabile, pentru reglementarea, pe cale politică, prin tratative, a tuturor stărilor conflictuale.

Pentru prima dată în istoria O.N.U., „frontului primejdiei nuclearo-cosmice i s-a alăturat, în modul cel mai alarmant și clar, un alt front — cel ecologic", numeroși vorbitori subliniind necesitatea creării unui **sistem internațional de secu-**

24 octombrie — Ziua Națiunilor Unite
24-31 octombrie — Săptămîna dezarmării

Marcăm, an de an, la 24 octombrie, cu reînnoite speranțe, fondarea Organizației Națiunilor Unite, *cel mai reprezentativ for de dezbatere a problemelor de interes general din viața internațională. Apărută pe ruinele ultimei mari conflagrații, Organizația mondială — de-a lungul anilor, centrul unui real interes din partea statelor membre și, deopotrivă, țintă unor critici aspre, adesea îndreptățite — vădește astăzi, la 43 de ani de la semnarea Cartei, o tinerețe nouă, resurse mari în abordarea și — prin capacitarea părților implicate ori direct interesate — soluționarea unora din stările negative care au însoțit atîta vreme evoluțiile pe plan internațional. Creșterea rolului și eficacității Națiunilor Unite în afacerile omenirii — deziderat continuu, posibil de atins numai prin voința politică a membrilor săi — ar da forumului mondial o binemeritată strălucire și ar face din 24 octombrie o mare sărbătoare a umanității.*

Adunarea Generală a O.N.U. — marele sfat al națiunilor planetei, de atîtea ori divizat de interese mărunte — a hotărît ca ziua de naștere a Organizației să fie și prima zi dintr-o întreagă săptămînă a dezarmării. Alegerea nu este un rod al întîmplării. Să ne reamintim că prima rezoluție adoptată la O.N.U. a vizat domeniul dezarmării și să reținem că, de 43 de ani, Națiunile Unite abordează, fără succes, această gravă tematică. Săptămîna dezarmării își identifică rațiunea tocmai în nevoia, resimțită tot mai acut, de a avertiza asupra celei mai mari primejdii care apasă existența umanității și de a sublinia, în același timp, necesitatea imperioasă a unor măsuri hotărîte și efective de dezarmare. Despre acest imperativ vital nu s-a vorbit și nu se va vorbi niciodată prea mult, de vreme ce au trebuit să treacă 42 de ani pentru a se reuși primul — și încă singurul — acord de eliminare a unei întregi categorii de arme nucleare. O „întreagă categorie" care reprezintă abia 4—5 la sută din uriașele arsenale nucleare ale marilor puteri. Poate că mai important decît acordul însuși este faptul că, la nivelul marilor competitori și posesori de armament distructiv, a fost recunoscut un adevăr incontestabil : un război termonuclear este, rațional, inadmisibil, el n-ar face decît o singură victimă : civilizația umană. Întemeiată pe o astfel de bază lucidă, gîndirea politică — ea însăși necesar de a se înnoi — poate și trebuie să determine pași cu adevărat semnificativi pe calea dezarmării, în special a dezarmării nucleare. Idei există. Dacă „marii înarmați" sînt numai cîteva state, problema supraviețuirii este a tuturor. Iată de ce, ultima sesiune specială a Adunării Generale a O.N.U. consacrată dezarmării — în lipsa unor rezultate concrete — rămîne importantă prin uriașul tezaur de idei în materie de dezarmare. Răspunderea marilor posesori de armament este uriașă, dar nu e numai a lor. Toate statele — indiferent de mărime sau putere, sau culoare politică — au datoria de a pune umărul la construirea singurului viitor posibil : o lume a păcii și colaborării, ferită pentru totdeauna de spectrul dispariției termonucleare.

I. Olteanu

ritate ecologică. Pe această linie, a fost relevată importanța unor acțiuni comune pe plan mondial în vederea ocrotirii mediului înconjurător, apreciindu-se, între altele, că, la actuala sesiune, ar trebui să fie soluționată problema organizării, în 1992, sub egida O.N.U., a unei conferințe mondiale consacrate mediului ambiant. S-a apreciat că, astăzi, O.N.U. este chemată să desfășoare o susținută activitate nu numai pentru apărarea păcii și securității internaționale, ci și împotriva flagelurilor care amenință viața pe planeta noastră, ca, de pildă, degradarea mediului ambiant, poluarea atmosferei și a mărilor, depozitarea reziduurilor industriale toxice, folosirea drogurilor etc.

Alte intervenții din dezbaterile în plen au afirmat necesitatea unor măsuri ferme din partea tuturor statelor, a forumului mondial și a altor organisme din sistemul O.N.U., pentru **eliminarea oricăror forme de colonialism, pentru a se pune capăt sistemului de apartheid și segregație rasială.** În acest sens, au fost denunțate actele de agresiune ale Africii de Sud împotriva statelor „din prima linie", politica regimului rasist de la Pretoria de destabilizare a situației interne din aceste țări, exprimîndu-se solidaritatea cu lupta de eliberare națională și socială a popoarelor din Namibia și R.S.A. S-a cerut, totodată, aplicarea imediată a rezoluțiilor O.N.U. privind accesul Namibiei la independență.

Evidențiind succesul Națiunilor Unite în soluționarea unor probleme fundamentale ce confruntă omenirea, în instaurarea păcii în unele „puncte fierbinți" ale lumii, numeroși vorbitori s-au pronunțat pentru **creșterea rolului O.N.U. în arena mondială, pentru democratizarea vieții politice internaționale,** ceea ce ar permite Organizației mondiale să-și realizeze mai bine nobilele sale obiective — pacea, securitatea, prietenia și colaborarea.

Spiritul realist și profund umanist al politicii externe românești, înalta răspundere față de destinele umanității și-au găsit o puternică expresie în **„Considerentele și propunerile României, concepția și inițiativele tovarășului Nicolae Ceaușescu cu privire la dezarmare, la celelalte probleme ale vieții internaționale",** prezentate celei de a 43-a sesiuni a Adunării Generale a O.N.U. Fiind în consens cu interesele fundamentale ale tuturor popoarelor, documentul românesc — amplu program de acțiune pentru asigurarea păcii și securității în lume, pentru eliminarea subdezvoltării și progresul economico-social al tuturor națiunilor, pentru soluționarea pe cale politică a oricăror stări de tensiune și conflict, pentru o largă colaborare între state, pentru sănătatea planetei Pămînt — s-a bucurat de o înaltă apreciere.

Mandatul delegației noastre la actuala sesiune evidențiază, o dată mai mult, viziunea României, concepția președintelui Nicolae Ceaușescu privind pacea și colaborarea în lume, întemeiate pe noile principii de relații între state, pe respectarea dreptului fiecărui popor de a-și hotărî, în mod liber, calea dezvoltării sale, al fiecărui stat de a-și aduce contribuția la rezolvarea marilor probleme ce confruntă omenirea.

Dezbaterile forumului mondial au pus în lumină caracterul constructiv al propunerilor românești, fiind apreciate ca o însemnată contribuție la asigurarea păcii și securității internaționale, la instaurarea unei atmosfere de destindere și înțelegere, la făurirea unei lumi fără arme și fără războaie.

dr. Aurel Zamfirescu

În această săptămînă...

Vizita președintelui Ghiorghios Vassiliou în Franța

Președintele Republicii Cipru, Ghiorghios Vassiliou, a efectuat o vizită de două zile în Franța, în cursul căreia a conferit cu președintele François Mitterrand și cu o serie de membri ai guvernului francez. Principala temă a convorbirilor a constituit-o problema cipriotă, problemă în care guvernul de la Nicosia dorește un sprijin mai mare din partea Parisului și a C.E.E. Vassiliou, însoțit de miniștrii de externe, industriei și comerțului, a examinat, de asemenea, cu interlocutorii francezi, evoluția relațiilor bilaterale, în special în domeniul economic.

În cadrul unei întîlniri cu reprezentanții presei, desfășurată după convorbiri, președintele François Mitterrand a declarat că Franța susține orice soluționare politică a situației din Cipru, care este în conformitate cu normele dreptului internațional. Ghiorghios Vassiliou s-a declarat satisfăcut de eforturile diplomatice ce se depun pentru soluționarea problemei cipriote.

În cea de-a doua zi a vizitei sale oficiale în Franța, președintele Ciprului, Ghiorghios Vassiliou, a avut convorbiri cu primul ministru francez, Michel Rocard, cu care a discutat probleme privind relațiile dintre cele două țări, precum și ultimele evoluții politice pe arena internațională. Un loc aparte l-au ocupat, în cadrul convorbirii, situația din Cipru și eforturile vizînd soluționarea divizării insulei.

Guvernul francez dorește să aibă un rol mai activ și creator în eforturile vizînd soluționarea problemei cipriote — a declarat primul ministru al Franței, Michel Rocard, în cursul întîlnirii. La rîndul său, președintele cipriot s-a pronunțat în favoarea unei conferințe internaționale vizînd soluționarea situației din Cipru.

PARIS

Înaintea unei noi săptămîni greviste?

Primul ministru, Michel Rocard, s-a pronunțat în favoarea unui nou dialog cu muncitorii din sectorul public pentru a preîntîmpina „riscul creșterii inflației". Intervenția premierului a avut loc în seara de 13 octombrie, în timpul telejurnalului difuzat pe primul canal al televiziunii franceze. Motivul l-a reprezentat mișcarea revendicativă a infirmierelor ale căror cereri sînt „întru totul legitime" — a apreciat Michel Rocard. „Ministrul însărcinat cu afacerile sociale, Claude Evin, negociază, chiar în aceste clipe, cu responsabilii lucrătorilor din spitale și sperăm să se ajungă la un acord", a făcut cunoscut șeful guvernului, subliniind, totodată, că este vorba de „un caz special", că „nu se pot rezolva, imediat, revendicările cerute de întregul sector public". Michel Rocard a afirmat, în același timp, că principala prioritate este șomajul, dar a recunoscut că „este necesară modernizarea sectorului public". Potrivit unor știri reluate de agențiile internaționale de presă, care citează „Agenția France Presse", ministrul însărcinat cu problemele sociale, Claude Evin, a propus deblocarea a 1,4 miliarde de franci în vederea majorării salariilor personalului din sectorul sanitar, majorare considerată, însă, de lucrătorii din acest sector ca insuficientă.

170 000 de infirmiere se află în grevă în sprijinul revendicărilor lor profesionale și salariale. Sursele pariziene vorbesc despre o „manifestație gigantică": după estimările poliției, circa 100 000 de persoane au luat parte la aceasta, în după amiaza zilei de 13 octombrie, ceea ce a și determinat apariția televizată a premierului Michel Rocard. Timp de mai multe zile, demonstrațiile s-au ținut lanț, lucrătoarele din acest domeniu cerînd un nou statut profesional și majorări salariale. Ministrul de resort, Evin, negociază de pe o bază mult îngustată față de revendicări. El le-a comunicat interlocutorilor săi că „guvernul nu poate oferi mai mult, date fiind existența unei situații conflictuale în întreg sectorul public și un echilibru bugetar delicat".

Două zile mai tîrziu, la 15 octombrie, președintele François Mitterrand i-a chemat pe francezi la reînnoirea dialogului social în vederea reducerii instituțiilor sociale. Președintele francez se afla într-o vizită în regiunea Lyon. În așezarea Oullins (din apropiere de Lyon), unde a fost primit de un grup de manifestanți care protestau din cauza închiderii unui centru al căilor ferate din localitate, F. Mitterrand a spus: „Aud mai puține elogii decît critici, dar e normal. Mă aflu aici pentru acest lucru. Trebuie să ascult cererile francezilor cînd lucrurile nu merg bine", a comentat președintele. „Îmi mențin încrederea în guvernul care are responsabilități imense, care muncește cu bună credință, cu dorința de a înălța opera noastră comună", a spus șeful statului, reînnoindu-și apelul în favoarea dialogului social adresat francezilor.

Apelul era necesar, deoarece guvernul socialist se confruntă, de mai multe zile, cu o stare de tensiune socială care a iradiat de la sectorul sanitar spre altele din sfera serviciilor publice. Numai că apelul președintelui a fost înțeles în sensul continuării acțiunilor greviste. Astfel, imediat după apelul șefului statului, infirmierele au hotărît să-și continue greva începută la 5 octombrie. Adunarea lor generală, convocată la 15 octombrie, a considerat drept „scandaloase" cele mai recente propuneri guvernamentale referitoare la majorările salariale.

Cazul infirmierelor pare a fi doar un episod dintr-o mai fierbinte toamnă revendicativă în Franța. Știrile vorbesc despre personalul metroului din Paris, care și-a încetat, la 11 octombrie, lucrul pentru 48 de ore, greviștii cerînd îmbunătățirea condițiilor de muncă și viață. La chemarea Confederației Generale a Muncii (CGT), la 18 octombrie, cinci milioane de funcționari au demonstrat în sprijinul unor revendicări, printre care asigurarea locurilor de muncă și adoptarea de măsuri în domeniul securității sociale și îmbunătățirea nivelului de trai. Astăzi, 20 octombrie, sînt programate a se desfășura acțiunile revendicative ale funcționarilor aparținînd altor șase organizații sindicale, anunță ziarul „Le Monde".

Doina Topor

Oameni ai muncii francezi au demonstrat, zilele acestea, la Paris, în sprijinul revendicărilor lor profesionale și salariale, pentru asigurarea locurilor de muncă

MIȘCĂRI REVENDICATIVE, rapoarte și statistici pun în evidență preocupări sociale alimentate de o bază materială precară. Astfel:

● *La Amsterdam s-a desfășurat, la 10 octombrie, o amplă demonstrație în semn de protest împotriva șomajului, flagel care afectează peste 700 000 de olandezi. La demonstrație au luat parte peste 100 000 de persoane, cerînd guvernului să întreprindă măsuri efective împotriva șomajului. Acțiunea de protest s-a desfășurat în preajma începerii, în parlament, a dezbaterilor pe marginea proiectului de buget al țării pe anul 1989.*

● *Potrivit unui raport al Oficiului federal pentru forța de muncă de la Nürnberg, numărul șomerilor înregistrați oficial, în luna septembrie, în R.F.G., a fost de 2,1 milioane, reprezentînd 8,1 la sută din totalul populației apte de muncă. În aceeași perioadă, totalul șomerilor parțiali a crescut cu 21 000, ajungînd la 155 000. Potrivit sindicatelor, la statistica oficială trebuie adăugați încă 1,5 milioane de șomeri care au renunțat să mai caute în zadar un loc de muncă.*

● *Numărul șomerilor înregistrați oficial în țările Pieței comune a fost de 15,6 milioane în luna august, ceea ce reprezintă 10,4 la sută persoane aflate în căutare de lucru din totalul populației apte de muncă. Fenomenul a afectat îndeosebi femeile, procentul celor lipsite de un loc de muncă fiind, în țările C.E.E., de 13,8 față de 8,2 cît reprezintă bărbații.*

● *Din totalul celor 15,6 milioane de șomeri din țările Pieței comune, 5,3 milioane sînt tineri sub 25 de ani. Dintre tinerii lipsiți de un loc de muncă în cele 12 țări ale C.E.E., femeile sînt în număr de 2,8 milioane.*

● *În Italia — precizează o serie de surse — 1,6 milioane de tineri se află în căutarea unui loc de muncă, între aceștia 854 000 fiind femei.*

● *Rengo, cea mai mare organizație sindicală din Japonia, a elaborat și publicat un studiu referitor la situația muncitorilor niponi cu angajament parțial. În document se arată, între altele, că, deși în multe cazuri aceștia lucrează tot atîtea ore ca și cei cu angajament integral, salariile și condițiile lor de muncă sînt mult inferioare. Studiul relevă, totodată, că numai 16,6 la sută dintre ei beneficiază de ajutoare sociale după ieșirea la pensie, deși 71 la sută lucrează, practic, cu program complet.*

WASHINGTON

Opțiuni și departajări în campania prezidențială

Mai sînt trei săptămîni de campanie electorală și lucrurile încep să se precipite, deși încă nu s-a decis un învingător.

Dacă alegerile prezidențiale n-ar fi fost programate pentru începutul lui noiembrie, ci s-ar fi desfășurat la începutul acestei luni, probabil candidatul republican ar fi fost, acum, sigur că va urma actualului președinte. Peste 35 de sondaje de opinie i-au acordat, de șase săptămîni, întîietate, dar, pe măsură ce se apropie scrutinul, diferența se reduce și pare aproape cert că rezulatul va fi foarte strîns. Un cunoscut analist al sondajelor de opinie (din echipa Casei Albe), Richard Wirthlin, explica, într-un interviu acordat lui „Woldnet", de ce republicanul George Bush s-a aflat în frunte: pentru că a știut să-l determine pe oponentul său democrat la o cvasipermanentă defensivă; pentru că, în acest an, procentul celor încă nedecișI este surprinzător de mare — aproximativ 43 la sută ; și pentru că „sudul, elementul-cheie în strategia ambilor candidați", înclină, în mod evident, spre Bush (chiar și Texas-ul, statul senatorului Bentsen, candidat democrat la vicepreședinție).

Alegătorii ar trebui să fie, însă, nemulțumiți de ceea ce se întîmplă în acest an — sînt de părere aceiași observatori — și aceasta explică procentul mare al celor încă nedecișI. Se dorește — și faptul a fost înregistrat de multă vreme — altceva decît a oferit actuala Administrație, dar menținîndu-se și cele cîteva reușite ale ei. Or, Bush n-a convins pe deplin că, pe lîngă continuitate, va promova, în măsura dorită, și unele schimbări; iar Dukakis, deși este sigur că ar duce la schimbări, nu pare dispus să mențină suficiente elemente de continuitate.

În al doilea rînd, dacă se are în vedere situația economică a momentului, în funcție de care alegătorul american decide în ultimă instanță, republicanii par favorizați. Șomajul se află la cel mai scăzut nivel din ultimele 14 luni, inflația se menține relativ redusă, rata dobînzii este jumătate din ce era în urmă cu opt ani, șocul căderii la bursă în octombrie 1987 este, mai mult sau mai puțin, uitat — toate determinîndu-i pe cei care se temeau de o recesiune să crediteze, acum, guvernul, deci pe republicani. Dar, pe de o parte, datele acestea pot fi înșelătoare, cum s-a întîmplat înaintea ultimelor alegeri similare ; iar, pe de altă parte, este limpede pentru toată lumea că marile probleme ale țării, și îndeosebi uriașele deficite bugetare și comerciale, vor reclama măsuri concrete grabnice. Or, nici unul dintre candidați nu este foarte precis în legătură cu ce anume intenționează în acest domeniu. Mai mult, săptămîna trecută, după ce s-a anunțat că deficitul comercial a atins iarăși un record în luna august, o organizație particulară de prognoze era de părere că viitorul președinte al țării va avea de înfruntat grave decizii economice.

În al treilea rînd, etichetările și duritățile cu care a început campania au continuat, chiar în ritm sporit, nemulțumind, și ele, o parte din alegători. „Campania electorală — constata «Newsweek» — devine tot mai murdară". Iar Margaret Carlson scria în „Time" că, pînă acum, au dominat „sloganurile goale".

În al patrulea rînd, echipele fiecăruia dintre cei doi candidați au impus o prudență excesivă, pentru a se evita orice fel de eroare electorală, chiar dacă aceasta s-a tradus prin faptul că, chiar și acum, cu trei săptămîni înaintea alegerilor, se știu destul de puține despre intențiile detaliate ale pretendenților la Casa Albă. Abia după prima dezbatere televizată, din Carolina de Nord, cei doi au depășit întrucîtva rigorile autoimpuse, dar tot în cadrul caracteristicilor de ansamblu. De pildă, Bush a continuat să insiste pe ceea ce îl deosebește de Dukakis : acesta — spune el — „ar fi prea lipsit de experiență și prea liberal"; „voi continua politica de pace prin forță, stabilită de Administrația Reagan"; „nici un fel de noi impozite ; noi taxe ar însemna să oferi Congresului „ un cec în alb" pentru programe costisitoare, or, „doar prin controlul cheltuielilor federale se va putea reduce deficitul ;" Bush, în sfîrșit, insistă pentru o lege federală impunînd un buget echilibrat și pentru dreptul prezidențial de veto la fiecare din punctele bugetului. În ce îl privește, Dukakis a precizat (într-o întrevedere cu ministrul de externe sovietic) că va continua politica externă a actualei Administrații în relațiile cu U.R.S.S.; s-a exersat în a răspunde prompt la atacurile republicanilor ; a făcut cîteva precizări privind unele programe sociale ; și a început să descrie „o Americă cu noi orizonturi de atins și noi frontiere de cucerit" (se recunoaște tenta kennedystă, adusă prin alăturarea la echipă a fostului consilier al lui Kennedy, Th. Sorensen).

Dar toate acestea nu sînt suficiente într-o campanie în care cea mai mare parte a timpului e acaparată de inutile incriminări. Dezbaterile televizate au, în principiu, drept scop, tocmai lămurirea unor aspecte încă neclare și atragerea de noi sprijinitori. Dar, și cu aceste dezbateri s-a petrecut în fenomen nedorit, urmare tot a prudenței excesive. Cele două echipe și-am impus punctele de vedere în ce privește felul întrebărilor, cine să le pună, locul camerelor TV, aducerea sprijinitorilor în sală ș.a., încît scopul dezbaterilor a fost, în mare măsură, eludat. Aceasta a stîrnit, de pildă, nemulțumirea Ligii alegătoarelor, care a refuzat să mai finanțeze și a doua dezbatere, de la Los Angeles. Iar un vechi observator și analist al societății americane, britanicul Alistair Cooke, deplîngea schimbarea accentului, în aceste dezbateri, de pe substanță pe imagine : important este acum ca X **să arate** ca avînd statură prezidențială, **să arate** (să pară) că poate ține în frîu problemele.

Cu aceste considerente, s-a trecut la a doua dezbatere televizată (și ultima), desfășurată la 13 octombrie, la Los Angeles. Pentru a reveni în fruntea sondajelor, Michael Dukakis trebuia să cîștige în mod detașat, punîndu-și oponentul în defensivă. S-a discutat, și de această dată, despre economie și apărare „Securitatea militară și securitatea economică merg mînă în mînă", afirma Dukakis. Pacea și prospritatea sînt problemele ce vor determina victoria în 1988, replica, încrezător în șansele sale, Bush. Pentru simplul fapt că n-a fost pus în situații fără ieșire, Bush a fost considerat victorios, încît va rămîne mai departe preferatul sondajelor de opinie. Dukakis a demonstrat, în mod convingător, că este un bun administrator, dar alegătorii remarcă, în poziția sa, o anume „răceală". Dukakis insistă pe faptul că relativa prosperitate actuală — pe care se sprijină campania republicanilor — este o iluzie, întrucît este construită pe un munte de datorii, iar America „a fost cumpărată" de întreprinzător străini. Dar observatorii remarcă un aspect esențial pentru alegătorul american : anume că acestuia nu-i place să i se aducă vești proaste și nici să i se anunțe o medicamentație amară. Drept rezultat : Bush rămîne preferatul. Și cu toate acestea, este încă prematur să se vorbească despre altceva decît un rezultat strîns, cu un rol major al unor state mari, precum California, Pentru victorie sînt necesari 270 electori — iar California, stat încă nedecis, are 47 de electori. În peste două săptămîni, mulți din cei nedecișI își pot forma o idee. Deocamdată, primul rezultat al ultimei dezbateri televizate este că M. Dukakis a decis să lase Sudul și Vestul Mijlociu în seama lui Bush, concentrîndu-și campania în 18 state industriale, inclusiv California.

S. T.

În această săptămînă...

Alger. Proiect de modificare a Constituției

Într-un comunicat dat publicității la Alger și reluat de agenția spaniolă „EFE", președintele Algeriei, Chadli Bendjedid, a anunțat o serie de modificări ale Constituției țării, între care desemnarea unui șef de guvern subordonat parlamentului, precum și o serie de amendamente la Carta națională — documentul ideologic de bază al regimului algerian.

Prima reformă se referă la o nouă organizare a puterii executive, supusă aprobării unui referendum care va avea loc la 3 noiembrie. Se propune ca șefului statului să-i revină, în continuare, responsabilitatea apărării naționale și politicii externe, iar primul ministru să exercite responsabilități executive depline sub autoritatea parlamentului.

Celelalte reforme vor fi dezbătute, se arată în comunicat, în cadrul viitorului congres al Frontului de Eliberare Națională (FNL) — partid unic de guvernămînt. Aceste reforme se referă la aspecte nereglementate de Constituție și de Carta națională.

VARȘOVIA

Programul noului guvern

După demisia premierului Zbigniew Mesner, la sfîrșitul lunii septembrie, la propunerea plenarei C.C. al P.M.U.P., Seimul R. P. Polone l-a ales, cu o mare majoritate de voturi, pe Mieczyslaw Rakowski, membru al Biroului Politic, secretar al C.C. al P.M.U.P., în funcția de președinte al Consiliului de Miniștri. Acesta a solicitat parlamentului un interval de două săptămîni pentru a reflecta asupra componenței viitorului guvern și a elaborat programul de activitate. În ședința din 13-14 octombrie a Seimului polonez, noul premier a prezentat propunerile pentru componența noului guvern, precum și programul de activitate al acestuia. Pentru noul cabinet au votat 363 din cei 364 de deputați.

Desemnînd noul guvern în componența propusă de premier și aprobînd programul de activitate prezentat de acesta, Seimul R. P. Polone își exprima convingerea — relatează agenția „P.A.P." — că politica de continuare a reformelor și de înnoiri socialiste profunde, pe baza înțelegerii naționale largi, va asigura sprijinul crescînd al societății față de activitatea cabinetului. La rîndul său, primul secretar al C.C. al P.M.U.P., președinte al Consiliului de Stat al R. P. Polone, Wojciech Jaruzelski, declara — într-un interviu acordat televiziunii, cu prilejul ceremoniei de învestitură a cabinetului condus de M. Rakowski — că „noului guvern îi va fi mai ușor să-și desfășoare activitatea, deoarece situația în Polonia nu mai este atît de grea și dramatică". Anii care au trecut, independent de condițiile complexe, — a spus W. Jaruzelski — „au creat o continuitate pe care ne putem baza în prezent".

Mieczyslaw Rakowski, noul președinte al Consiliului de Miniștri al R. P. Polone

Prezentînd programul guvernului pe care îl conduce, premierul Rakowski arăta că Polonia este țara a milioane de oameni care doresc să muncească bine și productiv. Sarcina guvernului este de a crea condiții care să contribuie la accea ca nici un efort fizic și intelectual să nu se piardă. Eu văd misiunea noastră în ruperea cu perseverență a barierelor, în lichidarea dificultăților, a stavilelor birocratice, în crearea eforturilor pentru inițiativă și spirit întreprinzător. Propun — adăuga premierul Rakowski — o alianță a guvernului cu toți compatrioții care nu mai vor să se mulțumească cu puțin, nu vor ca inițiativa să fie înăbușită. Precizînd că o asemenea alianță este necesară, noul premier arăta că va conta pe ajutorul și sprijinul tuturor compatrioților, pe bunăvoință și cooperare din partea activiștilor de frunte de pe tărîmul politicii, din industrie și comerț, de pe terenul științei și culturii. „Contez — a subliniat M. Rakowski — pe sprijinul politic nesecat al partidului meu, al Comitetului său Central".

Direcția profundelor schimbări sociale și economice este determinată de reforma economică. Esența ei trebuie s-o constituie căutarea unor soluții normale, simple, logice și eficiente — a subliniat premierul polonez.

Abordînd problema priorităților stringente din fața guvernului, a căror listă „este extrem de lungă", M. Rakowski enumera, între altele, prețurile, salariul, procentul îngrijorător de mare al inflației, locuințele, serviciile, poluarea rîurilor, lacurilor, a atmosferei etc. Aceasta este una din listele priorităților. Există și alta, în care includem sarcinile de importanță strategică pentru prezentul și viitorul țării — a spus premierul polonez.

Potrivit programului de activități prezentat Seimului, noul guvern polonez situează pe prim plan dezvoltarea agriculturii și a industriei agroalimentare. Politica economică a statului — a spus premierul — trebuie să creeze asemenea condiții pentru producătorul de resurse agricole, încît țara să poată nu numai să se alimenteze singură, ci să sporească exportul de produse agricole. Pe locul al doilea — a arătat M. Rakowski — situăm construcția de locuințe. Locul al treilea îl ocupă ocrotirea mediului înconjurător. Asupra omenirii — arăta, în acest sens, demnitarul polonez — planează pericolul autodistrugerii în condiții de pace, ca urmare a nimicirii fără milă a mediului natural, încălcării fără precedent a legilor naturii. Iată de ce, pe lista priorităților de importanță strategică, înscriem ocrotirea mediului în care trăiește omul. În industrie vor căpăta prioritate producția care asigură cerințele fundamentale ale familiilor, precum și producția anumitor ramuri care apropie nivelul de trai de standardele mondiale. Mijloacele de investiție vor fi destinate, de asemenea, modernizării care servește la economisirea de cărbune, combustibil și agenți termici, a subliniat premierul, adăugînd că succesul tuturor intențiilor economice depinde de dezvoltarea exportului rentabil. Aceasta este o condiție a creșterii importului și, totodată, a plății datoriei externe.

În ceea ce privește politica externă, potrivit premierului, un scop primordial al guvernului îl vor constitui „consolidarea poziției internaționale a Poloniei socialiste și asigurarea unor asemenea relații politice și economice ale ei, care să ne faciliteze lichidarea greutăților și accelerarea reformei".

În relațiile cu toate țările socialiste, guvernul va urmări extinderea colaborării în toate domeniile vieții social-economice. Nu va slăbi, de asemenea, colaborarea economică, politică și culturală cu țările neutre și cele în curs de dezvoltare. În tradiția gîndirii politice poloneze — a arătat, în aceeași ordine de idei, M. Rakowski — un loc substanțial l-au ocupat, timp de veacuri, relațiile cu Occidentul. Actualul stadiu al relațiilor, îndeosebi al celor economice, cu cîteva state care joacă un rol de frunte în lumea occidentală nu poate fi considerat ca normal și satisfăcător — a precizat premierul, care a adăugat: aceste state, și, îndeosebi, Statele Unite ale Americii, au adoptat față de autoritățile poloneze o politică de expectativă. „Manifestăm deschidere pentru îmbunătățirea, în continuare, a relațiilor noastre cu S.U.A.".

Abordînd alte aspecte ale vieții interne poloneze, M. Rakowski a subliniat că guvernul nu va permite subminarea socialismului, ci dorește să-l înnoiască și să-l consolideze. „Ca șef al guvernului unui stat socialist — a spus premierul —, eu consider oportun ca, de la această înaltă tribună, să avertizez asupra urmărilor dăunătoare ale acțiunilor iresponsabile, ale creării de fapte împlinite, destabilizării vieții țării".

I. Olteanu

În această săptămînă...

Dezbatere în legătură cu politica S.U.A. față de Nicaragua

„Indiferent dacă ajutorul acordat de Statele Unite forțelor «contras» este deschis sau camuflat, umanitar sau ucigaș, rezultatul este același". „Politica bitei folosită de Statele Unite în Nicaragua, de-a lungul acestui secol, este menită să intimideze și să abrutizeze poporul nicaraguan", se afirmă într-o scrisoare adresată ziarului „New York Times", semnată de Donna Vukelich din Madison, statul Wisconsin.

Această scrisoare, publicată recent alături de altele asemănătoare, face parte dintr-o dezbatere în legătură cu relațiile S.U.A. cu Nicaragua — problemă de multă vreme controversată. Agenția „ADN" transmite că, în timp ce disputa între Administrație și majoritatea din Congres este concentrată mai ales asupra problemei formei „ajutorului" pentru forțele „contras" și opoziția civilă din Nicaragua, oameni cu vederi democratice pun din ce în ce mai mult sub semnul întrebării întreaga politică americană față de America Centrală. Donna Vukelich afirmă, în scrisoarea ei, că, începînd cu 1981, „politica S.U.A. în Nicaragua a fost ilegală, imorală și deosebit de distructivă, atît în termeni umani, cît și economici".

Obiectînd față de prezentarea în Statele Unite a sandiniștilor drept „dictatori", Blase Bonpane, din California, a afirmat, în scrisoarea trimisă, că aceștia au fost „un far călăuzitor pentru țările lumii a treia și un model de autodeterminare". Multe grupuri de observatori independenți au confirmat că nici o altă țară din America Centrală nu a făcut atît de mult pentru aplicarea planului de pace semnat în urmă cu un an. Referitor la unele afirmații recente ale lui Jim Wright, purtător de cuvînt al Camerei Reprezentanților, care a acuzat C.I.A. că încearcă să perturbe climatul convorbirilor de pace, prin promovarea opoziției nicaraguane, Bonpane afirmă în scrisoarea sa: „Jim Wright a făcut americanilor un mare serviciu... Problema reală este denaturarea și manipularea de

SANTIAGO DE CHILE

În căutarea unui „consens național"

După victoria forțelor democratice în cadrul referendumului de la 5 octombrie, partidele de opoziție față de regimul militar evoluează spre consolidarea unității lor de acțiune, factor determinant pentru cursul evenimentelor politice din Chile. În acest context, au fost elaborate propuneri pentru „un consens național" în direcția democratizării țării.

Odată epuizate momentele de euforie ale forțelor democratice angajate în campania pentru „nu" la recentul referendum și cele de decepție pentru regimul militar și adepții săi, principala întrebare — în rîndul observatorilor — a fost cea privind capacitatea opoziției de a-și menține și — mai mult — de a-și consolida unitatea de acțiune. Aceasta a apărut, de la bun început, ca indispensabilă, în condițiile în care, după victoria lui „nu", lupta pentru democrație în Chile a făcut abia primul pas, anunțîndu-se, de pe acum, dificilă și de durată.

După o săptămînă, marcată de precizări de poziții, cînd lucrurile păreau încă neclare, cele 16 partide chiliene reunite în cadrul „Comandamentului pentru nu" au făcut public, vinerea trecută, documentul lor programatic de acțiune. Acesta stabilește opțiunile politice comune și, în primul rînd, lansează, în mod oficial, chemarea la dialog adresată forțelor armate, în vederea realizării, în Chile, a unei „tranziții rapide, pașnice și ordonate spre democrație". Documentul este intitulat sugestiv „Propuneri pentru un consens național"; același text anunță că fostul „Comandament pentru nu", care a funcționat în perspectiva referendumului de la 5 octombrie, devine, în prezent „Concertarea partidelor politice pentru democrație" (C.P.P.D.). Comentînd acordul la care s-a ajuns, purtătorul de cuvînt al coaliției și președintele democrației creștine, Patricio Aylwin, a declarat că, „dincolo de partidele angajate în campania pentru «nu», în țară există o opinie generală în favoarea unor schimbări, un larg consens în sprijinul unor reforme constituționale".

Pe această bază, forțele armate sînt chemate la dialog, apelul fiind lansat în primul rînd juntei militare, în calitatea sa de organ legislativ (îndeplinește, de la lovitura de stat din 1973, funcțiile parlamentului). Temele ce ar urma a fi discutatea de opoziția civilă și regimul militar privesc, în principal, modificarea unor prevederi ale Constituției din 1980. Aceasta a fost elaborată de junta la putere și adoptată printr-un referendum, respins unanim de opoziție (consultarea a avut loc fără întocmirea de registre electorale și în condițiile restricțiilor impuse de starea de urgență). În consecință, se propune modificarea sistemului prin care poate fi schimbată Constituția; alegerea tuturor membrilor viitorului Congres Național (parlamentul) pe baza votului direct (prevederile în vigoare stabilesc desemnarea unei părți dintre senatori); anularea articolului nr. 8 (care menține în ilegalitate partidele de orientare marxistă); schimbări în componența și atribuțiile acordate Consiliului Securității Naționale.

„Propunem un dialog care să ducă, în cel mai scurt timp, la un acord național în favoarea democrației în Chile și la un consens în sprijinul modificărilor constituționale", relevă documentul comun al partidelor opoziției. Semnificativ este faptul că se pune insistent accentul pe necesitatea „reconcilierii naționale" și a consensului, pe calea dialogului. De asemenea, de remarcat că toate modificările la Constituția în vigoare urmăresc o democratizare a legii fundamentale a țării, în măsură să asigure viitorului guvern civil prerogative depline. (Textul actual acordă, între altele, forțelor armate, prin Consiliul Securității Naționale, un rol tutelar asupra președintelui civil și a cabinetului său. De asemenea, Constituția în vigoare stabilește rămînerea în funcție a comandanților șefi ai armatei de uscat, marinei, aviației și forțelor de ordine — respectiv actualii membri ai juntei militare —, care nu pot fi schimbați în următorii patru ani). Alte revendicări democratice privesc punerea în libertate a lui Clodomiro Almeyda, secretar general al Partidului Socialist din Chile, fost ministru de externe în guvernul președintelui Salvador Allende, și a lui Oscar Garreton, fost ministru adjunct al economiei în același guvern, ca și ridicarea „exilului intern", impus unor lideri sindicali, între care Manuel Bustos, președintele Centralei Unitare a Muncitorilor.

Ansamblul acestor propuneri a fost sprijinit de totalitatea celor 16 partide membre ale coaliției C.P.P.D., care reprezintă un spectru politic larg, de la forțe ale dreptei, ce se situează în opoziție față de regim (Partidul Național), la cele de centru (democrația creștină) și cele ale stîngii așa-numit „moderate" (unele curente socialiste, social-democrații etc). Alianța „Stînga Unită" — ce reunește un număr de șapte partide, între care cel comunist și Mișcarea Stîngii Revoluționare, ambele în ilegalitate în baza articolului 8 al Constituției actuale — și-a exprimat, de asemenea, sprijinul față de ideea dialogului și față de propunerile pentru „un consens național", arătînd că, pentru atingerea obiectivelor democratizării, se impune, în continuare, mobilizarea socială a marilor mase de chilieni. În același timp, a subliniat Volodia Teitelboim, membru al Comisiei Politice a Partidului Comunist din Chile, va fi studiată și posibilitatea de a se acorda sprijin unui candidat unic al opoziției la viitoarele alegeri prezidențiale, conform propunerii conținute în documentul de acord amintit, care precizează că aceasta se va realiza „pe o bază programatică de amplu consens".

Documentul elaborat de partidele de opoziție relevă că „Chile este o altă țară" după 5 octombrie, cînd populația chemată la urne a respins voința de continuitate a regimului militar. În consecință, apreciază Patricio Aylwin, „va fi greu pentru comandanții șefi ai armatei să refuze a lua în considerare propunerile făcute, care exprimă o largă opinie favorabilă unor schimbări". În legătură cu aceasta, observatorii au reținut declarațiile unuia dintre membrii juntei, Fernando Matthei (comandantul șef al aviației), care a arătat că unele dintre posibilele modificări ale Constituției au fost „deja discutate" de respectiva juntă. „Nu dorim să schimbăm aspectele fundamentale", a spus generalul, care s-a declarat totuși, în ceea ce îl privește, adeptul unora dintre propunerile făcute. De asemenea, ministrul apărării, vice-amiralul Patricio Carvajal, a declarat că guvernul și opoziția civilă „ar putea dialoga în momentul cînd ideile vor fi suficient decantate". Aceste declarații sînt apreciate de observatori ca prime indicii ale unor eventuale „fisuri", sugerînd posibile schimbări de poziție din partea juntei și a guvernului, ancorate, deocamdată, într-o atitudine de netă respingere a oricărui dialog cu partidele opoziției. De asemenea, se remarcă o oarecare distanțare de autoritățile militare a unor reprezentanți ai partidelor de dreapta, ai cercurilor patronale și financiare, care le-au susținut. „Documentul opoziției este demn de luat în considerație, ceea ce nu înseamnă că trebuie acceptat în totalitate", a declarat unul din liderii „Partidului renovării naționale". „O primire moderat pozitivă", comentează agenția „EFE", amintind, în context, criticile aduse de generalul Augusto Pinochet, ulterior referendumului, celor care „se îndreaptă, după un eșec, spre partea învingătoare". În aceeași ordine de idei, observatorii menționează că se așteaptă, pentru zilele următoare, o remaniere a guvernului, după ce demisia colectivă a acestuia, produsă imediat după referendum, fusese respinsă de președintele Pinochet. Încercarea autorităților de a da impresia că „în Chile nu s-a schimbat nimic" după consultarea electorală de la 5 octombrie apare, astfel, din ce în ce mai contrazisă de o realitate în plină evoluție. Semnificativ este și faptul că acele forțe ale dreptei, care au susținut regimul, exclud, acum, o posibilă nouă candidatură a actualului șef al statului la viitoarele alegeri prezidențiale, din decembrie 1989, propunîndu-și căutarea altei opțiuni în fața celei pe care o va prezenta, pe baza unui amplu consens, opoziția democratică.

Anca Voican

---

către Administrația americană a opiniei publice cu privire la America Centrală".

Referindu-se la faptul că, în prezent, Comitetul de etică al Congresului investighează — la cererea deputaților republicani — dacă Wright a violat prevederile privind menținerea secretului, Peter Nemenyi, din Durham, Carolina de Nord, afirmă: „Nu este lipsit de etică să spui adevărul. Este lipsit de etică să impui un embargou comercial asupra statului Nicaragua și să plătești ucigași pentru a încălca tratatul de pace Arias".

„Purtătorul de cuvînt al Camerei Reprezentanților nu a dezvăluit nici un secret: de cîțiva ani, în lucrarea «Operațiuni psihologice în războiul de gherilă», care se vinde în librării, poate fi găsit planul C.I.A. de îndrumare a sandiniștilor. Sînt prezentate instrucțiuni detaliate în vederea unor provocări deliberate", a mai afirmat Nemenyi în scrisoarea sa către „New York Times".

Săptămîna trecută, președintele Ronald Reagan a anunțat că, în următoarele trei luni, nu va mai încerca să obțină din partea Congresului ajutor militar pentru „contras". El a precizat, însă, că politica Administrației față de Nicaragua nu s-a schimbat.

MANILA

Acorduri și dezacorduri

Filipinele și Statele Unite au ajuns la un acord în ce privește menținerea, în următorii doi ani, a bazelor militare americane din arhipelag. Subliniind limitele înțelegerii convenite, comentatori din Manila amintesc, totodată, contorsionatul drum străbătut de tratativele americano-filipineze, în atmosfera unui crescînd curent de opinie împotriva prezențelor militare străine și în favoarea intereselor naționale.

Președintele Corazon Aquino: „schimbările nu trebuie să divizeze forțele democratice“

Negocierile filipinezo-americane, care au condus la recentul acord, au început în urmă cu șase luni, la 5 aprilie, anul acesta. Discuțiile — concepute, inițial, ca un dialog de rutină, destinat prelungirii facilităților de care dispun forțele militare americane, în cadrul bazelor deținute pe solul filipinez, pînă în septembrie 1991, cînd expiră acordul încheiat în 1947 — s-au dovedit, însă, mult mai complicate, în noul context politic creat, în ultimii ani, în arhipelag și în situația sporirii considerabile a opoziției opiniei publice din această țară față de prezențele militare străine. La sfîrșitul lunii iulie se ajungea, practic, la un impas, pozițiile celor două părți părînd ireconciliabile. La 26 iulie, negocierile au fost suspendate și un comunicat comun americano-filipinez consemna: „Sîntem confruntați cu un dezacord considerabil în problema compensațiilor financiare, delegația filipineză hotărînd, în consecință, să suspende discuțiile“. După șase zile, acestea erau reluate, șeful diplomației filipineze, Raul Manglapus, precizînd că Washingtonul și-a modificat poziția, și negocierile pot continua. Ele au păstrat, însă, același curs sinuos și complicat, marcat de declarații contradictorii, de numeroase schimburi de vizite sau dialoguri adiacente.

Deși tratativele s-au referit la condițiile de folosire a bazelor militare americane pe o perioadă de numai doi ani (pînă în 1991), lor li s-a conferit și caracterul unui test asupra posibilității prelungirii existenței instalațiilor militare americane în Filipine, și, în special, a celor două mari baze de la Clark și Subic Bay — de aici, complexitatea procesului negocierii. Baza aeriană Clark și baza navală Subic Bay sînt cele mai mari instalații militare americane din afara S.U.A., permițînd controlul asupra unei mari părți din regiunea Pacificului și Oceanului Indian. Orice altă soluție în afară de cea a păstrării acestor baze pe teritoriul filipinez ar fi prea scumpă pentru Pentagon, iar, din punct de vedere strategic, cu eficiență diminuată — a fost opinia pe care și-au exprimat-o specialiștii americani atunci cînd intransigența partenerului filipinez de discuții a făcut să fie evocată posibilitatea transferării bazelor.

Statutul și perspectiva bazelor militare americane din arhipelag au fost, în toate lunile din urmă, subiecte de vie dezbatere în cercurile politice, ca și ale opiniei publice filipineze. S-a conturat, astfel, ideea organizării unui referendum în legătură cu statutul bazelor după 1991. Un proiect prezentat în parlamentul de la Manila avea în vedere organizarea unei asemenea consultări simultan cu alegerile locale. Prevăzute pentru luna noiembrie, anul acesta, alegerile locale au fost amînate pentru primăvara anului următor. Oricum, în cercurile guvernamentale și parlamentare, opiniile exprimate față de un astfel de referendum au fost diferite. În bună măsură, opoziția față de baze a fost un efect al curentului antinuclear, tot mai influent și care a impus, de altfel, formularea unei declarații constituționale, potrivit căreia se are în vedere ca Filipinele să adopte o politică antinucleară.

Pe acest complicat fundal s-a ajuns, după luni de negocieri dificile, deseori încordate, la recentul acord ce prevede compensații economice mai mari în schimbul folosirii, de către forțele americane, a bazelor strategice din Filipine. Ministrul de externe filipinez, aflat de cinci săptămîni în S.U.A., și-a prelungit șederea la Washington, pentru a se ajunge la un acord final. Acord ce urmează a fi aprobat de președinții Ronald Reagan și Corazon Aquino.

Potrivit înțelegerii convenite, S.U.A. își mențin dreptul de folosire „liberă“ a bazelor Clark și Subic Bay, dar este vorba numai de ultimii doi ani, 1990 și 1991, ai actualului contract de închiriere. Cele două state urmează să angajeze discuții referitoare la reînnoirea acestui contract, care constituie elementul cel mai important al acordului de apărare dintre Statele Unite și Filipine și una din verigile cele mai însemnate ale prezenței americane în Pacific.

În ceea ce privește acordul recent anunțat, s-a precizat că detaliile nu au fost definitivate. Citînd surse guvernamentale americane, o serie de organe și agenții de presă au relevat că Washingtonul s-a angajat să ofere Mani-

În această săptămînă...

Convorbiri franco-sovietice

Ministrul sovietic al afacerilor externe, Eduard Șevardnadze, a efectuat o vizită de trei zile în capitala Franței. În cursul primirii lui Eduard Șevardnadze de către președintele Franței, François Mitterrand, s-a efectuat un amplu schimb de vederi privind problemele-cheie ale politicii internaționale. Au fost examinate, în special, aspecte legate de securitatea internațională, întărirea stabilității în Europa și progresul procesului general-european. S-a apreciat că viitorul Europei trebuie edificat ca rezultat al eforturilor creatoare ale tuturor statelor continentului. A fost subliniată importanța încheierii cît mai grabnice, de către U.R.S.S. și S.U.A., a unui tratat privind reducerea cu 50 la sută a armamentelor lor strategice ofensive, precum și a respectării tratatului ABM. Discuțiile au relevat existența unei baze de cooperare sovieto-franceză, în perspectiva tratativelor privind reducerea forțelor armate și armamentelor convenționale în Europa. S-a ajuns la un acord final privind schimbul de vizite la nivel înalt între U.R.S.S. și Franța.

Eduard Șevardnadze s-a întîlnit, de asemenea, cu premierul Michel Rocard, cu ministrul de externe, Roland Dumas, și cu președintele Adunării Naționale a Franței, Laurent Fabius.

De asemenea, ministrul sovietic al afacerilor externe a avut o întîlnire cu secretarul general al P.C. Francez. În cursul convorbirii, care s-a desfășurat într-o atmosferă caldă, tovărășească, E. Șevardnadze a relatat despre întrevederile sale cu conducătorii francezi. Georges Marchais s-a pronunțat în sprijinul eforturilor Uniunii Sovietice vizînd dezvoltarea, în continuare, a relațiilor cu Franța, în interesul însănătoșirii generale a situației internaționale, pentru binele popoarelor celor două țări.

În cursul întîlnirii finale dintre miniștrii de externe ai U.R.S.S. și Franței, au fost prezentate rapoartele grupurilor de lucru și a fost făcut bilanțul convorbirilor sovieto-franceze, Eduard Șevardnadze și Roland Dumas și-au exprimat convingerea că schimbul de păreri dintre U.R.S.S. și Franța, privind o gamă largă de probleme internaționale și ale relațiilor bilaterale, a fost util și încununat de succes. Convorbirile au constituit o importantă etapă în pregătirea viitoarelor întîlniri sovieto-franceze la nivel înalt.

În cadrul unei conferințe de presă, E. Șevardnadze a spus: „Sîntem îndreptățiți să afirmăm, cu toată certitudinea, că vizita a fost cu adevărat reușită. A fost stabilită înțelegerea privind vizita președintelui Franței, F. Mitterrand, în Uniunea Sovietică la sfîrșitul lunii noiembrie a acestui an și vizita în Franța a lui M. Gorbaciov, în prima jumătate a anului viitor“.

Răspunzînd la o întrebare privind relațiile între U.R.S.S. și Israel, E. Șevardnadze a menționat — relatează agenția „TASS“ — că au avut loc întîlniri la nivelul miniștrilor de externe și o întîlnire cu primul ministru al Israelului. Există contacte pe linie consulară. Dacă va începe Conferința internațională privind Orientul Mijlociu — adică procesul real de reglementare —, vor putea fi restabilite relații diplomatice între cele două țări, a subliniat, în capitala Franței, ministrul sovietic.

lei un ajutor financiar, militar și de dezvoltare, de 456 milioane dolari, anual, în 1990 și 1991. Pînă acum, asistența americană se cifra la o sumă anuală de 180 milioane dolari. De asemenea — potrivit agențiilor internaționale de presă — partea filipineză, care a renunțat la o cerere inițială de 1,2 miliarde dolari, pe care SUA au respins-o, invocînd propriile dificultăți financiare, obține, în schimb, concesii ce prevăd o refinanțare parțială a datoriei externe de 29 miliarde dolari, cote garantate la exportul de produse textile filipineze în SUA și altele. În sfîrșit, compromisul realizat — notează aceleași agenții — se concretizează sub forma unui acord între președinții celor două țări, prin care șeful Executivului american garantează că va face totul pentru a obține, în fiecare an, aprobări definitive din partea Congresului.

Sintetizînd condițiile în care s-a ajuns la încheierea acordului, comentatorii s-au referit, între altele, la momentele politice importante pe care le traversează, în prezent, atît Statele Unite, cît și Filipinele. A reținut, astfel, atenția faptul că prezența la Washington a ministrului filipinez de externe a coincis cu intensificarea campaniei prezidențiale americane, analiștii politici apreciind, și în acest context, semnificația înțelegerii convenite pentru viitorul, în genere, al realităților americano-filipineze. Dincolo de aspectul financiar — considerau acești analiști — absența unor rezultate rapide ale negocierilor angajate risca să agraveze climatul dintre cele două țări. Or, Manila și Washingtonul vor trebui să hotărască, în următorii doi ani, asupra viitorului alianței lor politico-militare.

În cercurile politice de la Manila, recentul acord a stîrnit reacții diferite. O serie dintre oamenii politici filipinezi au declarat că așteaptă revenirea în țară a ministrului de externe, pentru amănunte. Senatorul Wigberto Tanada, de pildă, era de părere că Raul Manglapus va trebui să explice dacă Washingtonul va respecta sau nu prevederile constituționale în legătură cu interzicerea armelor nucleare pe teritoriul filipinez. „Nici un avantaj material sau financiar nu ar fi suficient pentru a compensa prezența armelor nucleare în țară" — considera senatorul.

Pe de altă parte, situația politică din Filipine se relevă ca deosebit de complexă, în momentul actual, asistîndu-se la însemnate realinieri de forțe, la apariția — atît în cadrul forțelor guvernamentale, cît și ale opoziției — a unor noi formațiuni și grupări, a unor noi organisme, concepute în perspectiva completării și consolidării procesului de schimbare a structurilor politice ale țării.

La 27 august, liderii opoziției au anunțat, oficial, formarea unei noi coaliții, Uniunea de acțiune națională (UAN). Vicepreședintele țării, Salvador Laurel, a fost ales drept președinte al UAN, iar senatorul Juan Ponce Enrile a devenit vicepreședintele noii grupări, care și-a precizat programul, inclusiv un punct propriu de vedere în legătură cu problema definitivării statutului bazelor militare americane.

Cîteva săptămîni mai tîrziu, adepții președintelui filipinez, Corazon Aquino, au creat un nou partid, cu orientare prioritar de centru, Lupta pentru democrație. Exprimîndu-și satisfacția pentru „renașterea partidelor", Corazon Aquino a declarat că nu va adera la nici o formațiune, se va concentra asupra „mandatului" său și a negat că își pregătește succesiunea, în perspectiva prezidențialelor din 1992. Președintele filipinez a afirmat că „a sosit momentul schimbării", dar a insistat asupra faptului că „schimbarea nu trebuie să aibă tendința de a diviza forțele democratice" ale țării.

Liana Enescu

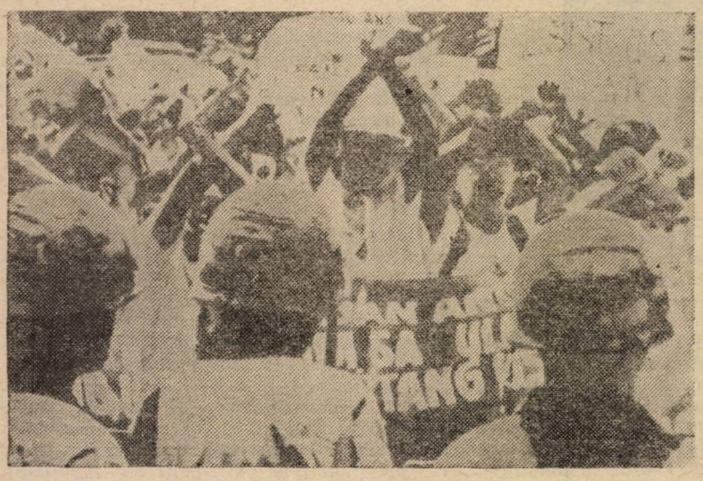

Protest împotriva bazelor militare americane din Filipine

În această săptămînă...

Africa australă. Activitate diplomatică în vederea reglementării situației

Cinci președinți africani au participat, de curînd, la două reuniuni paralele în vederea examinării posibilităților de încetare a conflictului din regiunea australă. Președinții Angolei, Congo și Gabonului au luat parte la o întîlnire în orașul Franceville, din Gabon, care a coincis cu convorbirile dintre președintele sud-african, Pieter W. Botha, și președintele Zairului, Mobutu Sese Seko, la Gbadolite, în nordul Zairului. Deși, în general, la cele două reuniuni au fost discutate aceleași probleme, este de la sine înțeles că modul de abordare a acestora a fost diferit.

Reuniunea tripartită de la Franceville a oferit prilejul unui nou schimb de păreri cu privire la situația din Africa australă, în lumina convorbirilor cvadripartite pentru asigurarea securității Angolei și independenței Namibiei. Adresîndu-se participanților la reuniune, președintele țării gazdă, Omar Bongo, a dezmințit zvonurile potrivit cărora convorbirile de la Franceville au drept scop exercitarea de presiuni asupra Angolei pentru a o determina să accepte soluții care ar pune în pericol revoluția din această țară.

Președintele sud-african, Pieter W Botha, a examinat cu președintele Zairului, Mobutu Sese Seko, probleme legate de ultimele evoluții din regiunea australă, precum și probleme bilaterale, îndeosebi economice. Botha a urmărit, de asemenea, să tatoneze terenul în vederea participării țării sale la o proiectată conferință la Lusaka, la care ar urma să fie prezenți șefii de stat din Angola, Congo, Gabon, Mozambic, Zair și Zambia, precum și un grup de observatori condus de Côte d'Ivoire, Mali și Nigeria.

Deși nu a fost menționată, oficial, nici la Francevile și nici la Gbadolite, una din problemele fundamentale înscrise pe agenda de lucru se referă la soarta mișcării UNITA, sprijinită de Africa de Sud, S.U.A. și alte țări. În pofida insistenței Pretoriei, UNITA nu a fost inclusă într-un recent acord de încetare a focului, în baza căruia Africa de Sud și-a retras la începutul lunii trecute trupele din zonele ocupate din Angola. Batalioane ale armatei regulate sud-africane au fost desfășurate în sudul Angolei, în urmă cu un an, pentru a salva UNITA de la o înfrîngere militară în fața înaintării trupelor armatei angoleze.

De notat că, ulterior, la finele săptămînii trecute, Pieter W. Botha s-a mai întîlnit și cu președintele Republicii Côte d'Ivoire, Félix Houphouet Boigny, în centrul atenției aflîndu-se, evident, tot problemele Africii australe.

Informîndu-și omologii africani asupra evoluției convorbirilor cvadripartite, îndeosebi a ultimei runde de la Brazzaville, președintele Jose Eduardo dos Santos a prezentat, la Franceville, în detaliu, programul de „ajustare națională", termen folosit în Angola pentru a desemna politica de amnistie lansată de guvern. Guvernul angolez consideră amnistia drept singurul cadru realist în care poate fi reglementată problema UNITA și a altor mișcări disidente derutate de o „propagandă străină poporului angolez", mișcări care, după reabilitare, pot participa la reconstrucția națională — a subliniat președintele dos Santos.

Pînă în prezent, guvernul angolez a refuzat să angajeze discuții cu liderul UNITA, Jonas Savimbi, deși au fost făcute cîteva propuneri, în acest sens, din partea S.U.A. și a unor țări africane vecine, în principal Zair. Pe de altă parte, Luanda —s-a precizat — nu a respins niciodată a priori o propunere de căutare, în paralel, a unor soluții la aspectele interne și externe ale problemelor Angolei.

În sfîrșit, în legătură cu unele știri referitoare la un impas în convorbirile cvadripartite privind, în principal, declanșarea procesului de acordare a independenței Namibiei (care ar trebui să debuteze la 1 noiembrie a.c.), un purtător de cuvînt oficial american arăta că ele sînt lipsite de temei și că, dimpotrivă, existau certe elemente care indică, în mod clar, că nu se va periclita procesul respectiv.

BRIGHTON

Conservatorii în confruntare cu realitățile economice

Răspunzînd sprijinului remarcat în sondajele de opinie, Partidul Conservator și-a reafirmat, la conferința anuală, politica dusă pînă acum, cu puține noutăți. Dar pe un fond de incertitudine economică, nemulțumirile persistă.

Săptămînă trecută, Brighton arăta ca o fortăreață : peste 1 500 de polițiști au împînzit orașul, deasupra căruia au fost interzise zborurile și în jurul căruia s-a declarat o zonă de exclusivitate de cîteva mile, în cadrul celei mai mari operațiuni polițienești văzute în Marea Britanie pe timp de pace, costînd peste 1,5 milioane lire sterline. Motivul : organizarea conferinței anuale a Partidului Conservator, în același loc în care, în urmă cu patru ani, I.R.A. a recurs la un atentat încheiat cu mari daune și cu cinci victime. Dincolo de aceste elemente exterioare, conferința partidului de guvernămînt ar fi trebuit să fie, spre deosebire de cele ale altor partide, mai „relaxată" și fără surprize. Desfășurată sub tema : „Să conducem Marea Britanie spre deceniul '90", observatorii se așteptau la eventual cîteva mici anunțuri, neafectînd deloc programul și strategia guvernului, și la multe cuvîntări care să evidențieze ceea ce s-a obținut pînă acum, în spiritul celor proclamate recent de lord Whitelaw : „Partidul Conservator este partidul natural de guvernămînt". De altfel, de regulă, aceste întruniri anuale ale conservatorilor au evitat dosarele cu probleme, conducerea dorind să înfățișeze imaginea unui partid chiar mai unit decît este în realitate. Anul acesta, de pildă, din cele peste o mie de rezoluții propuse de circumscripții, au fost selectate doar cîteva zeci, majoritatea în domeniile ordinii și mediului înconjurător, deși fără probleme. Se aștepta, astfel, discursul de încheiere al premierului, ideilor noi pe care acesta intenționa să le susțină făcîndu-li-se reclamă încă din timpul verii.

Premierul Margaret Thatcher a cerut conferinței „alți zece ani de guvernare conservatoare"

Dar conferința de la Brighton n-a fost lipsită cu totul de controverse și de aspecte noi, chiar și în condițiile menținerii acestui cadru tradițional și, oarecum, patriarhal. În primul rînd, trebuie remarcate criticile la adresa politicii economice, din partea unor membri de frunte ai partidului sau chiar membri ai guvernului, critici exprimate fie în plenul conferinței, fie în întruniri adiacente. De cîteva luni există o îngrijorare deosebită în ce privește perspectivele economiei. În timp ce șomajul se menține ridicat (anul acesta, el s-ar fi redus cu cîteva sute de mii de persoane, potrivit statisticilor oficiale, dar opoziția și sindicatele susțin că, în realitate, nu s-a constatat nici o îmbunătățire, cifra depășind trei milioane), se remarcă tendințe de reaprindere a inflației. Chiar și ultimele date oficiale, de săptămîna trecută, indică un nou spor al inflației, la 5,9 la sută, cel mai mare procent din ultimii trei ani. Replica ministrului finanțelor la această situație este, constant, ridicarea ratei dobînzilor. Din luna iunie a.c., Nigel Lawson a recurs de opt ori la sporirea ratei dobînzilor ; pe de o parte, scumpirea împrumuturilor limitează investițiile, deci și apariția de noi locuri de muncă ; pe de altă parte, ratele ridicate ale dobînzilor mențin un nivel înalt al lirei sterline, comparativ cu alte monede, ceea ce se reflectă în mai redusa competitivitate a produselor britanice, în condițiile în care, oricum, s-a atins un record al deficitului comercial. Dar, într-un interviu televizat, Nigel Lawson declara că, întrucît „controlul inflației continuă să rămînă prioritatea numărul unu", va recurge la aceeași tactică de cîte ori va fi necesar. Mai mult, ministrul a negat faptul că bugetul prezentat de el în martie, cu previziuni optimiste, ar fi fost un „joc de noroc". Este imposibil, susține el, să faci preziceri pe termen scurt într-o societate complexă ; ceea ce contează e strategia pe termen lung, urmată fără oscilații, potrivit ministrului. În discursul rostit la Brighton, Nigel Lawson a susținut, din nou, strategia sa, a afirmat că economia se află pe calea cea bună și că inflația va coborî din nou anul viitor.

Dar argumentele lui Nigel Lawson n-au convins. John Biffen, fost ministru (inclusiv finanțe), i-a cerut lui Lawson să acționeze în alt mod, afirmînd că guvernul trebuie să fie preocupat, în mod real, de ceea ce se întîmplă în economie. Alt fost ministru, Michael Heseltine, a criticat guvernul pentru că promovează inegalitățile : datoria guvernului nu este doar să creeze bunăstare, a spus el, ci și să asigure o mai echitabilă distribuire a acesteia între cei privilegiați și cei lipsiți de privilegii. Peter Walker, secretarul pentru Țara Galilor, deci membru al guvernului, a fost și mai incisiv în criticarea politicii economice. O prăpastie economică — a spus Walker — s-a adîncit între nordul și sudul țării, sub conducerea conservatoare, cînd cea mai gravă depresiune economică din acest secol a lovit nordul Angliei, Scoția și Țara Galilor : sînt necesare mai multe cheltuieli publice pentru a reduce șomajul în aceste regiuni și este nevoie de

---

În această săptămînă...

Bonn — Paris. A șaptea întîlnire la nivel înalt

În localitatea franceză Vezelay, departamentul Yenne, au avut loc convorbiri între președintele Franței, François Mitterrand, și cancelarul federal vest-german, Helmut Kohl. Locul principal pe agenda discuțiilor l-au ocupat relațiile Est-Vest, în privința cărora — a relevat președintele Mitterrand — se observă o coincidență a opiniilor franceze și vest-germane.

Au fost examinate, de asemenea, evoluțiile din cadrul C.E.E., în special cele referitoare la crearea „pieței vest-europene unice". În acest domeniu „mai avem multe de făcut, dar avem motive să fim optimiști" — a declarat, după convorbiri, cancelarul Kohl. Interlocutorul său francez s-a dovedit, însă, mai rezervat pe această temă, subliniind că este dificil să fie armonizate acțiunile celor 12 țări membre ale C.E.E.

Este a șaptea întîlnire din acest an dintre cei doi oameni de stat. Precedenta întrevedere Mitterrand — Kohl a avut loc la 28 iunie la Hanovra (R.F.G.).

Belgrad. Plenara C. C. al U. C. I.

La Belgrad s-au desfășurat lucrările celei de-a 17-a Plenare a C.C. al U.C.I. În raportul introductiv prezentat cu acest prilej — relevă agenția „Taniug" —, Stipe Șuvar, președintele Prezidiului C.C. al U.C.I., a apreciat că actuala criză, deosebit de gravă, din societatea iugoslavă este expresia sintetică a tuturor contradicțiilor și crizelor de pînă acum și, de aceea, ea zdruncină atît de puternic Iugoslavia. El a arătat, totodată, că socialismul și autoconducerea nu numai că au perspective bune, dar U.C.I. este hotărîtă și capabilă să orienteze toate forțele progresiste ale societății iugoslave spre deschiderea de noi drumuri pe planul dezvoltării sale. Societatea socialistă din Iugoslavia trebuie nu numai revitalizată, ci în multe privințe schimbată radical. Președintele Prezidiului C.C. al U.C.I. a subliniat că noua etapă a socialismului trebuie să se caracterizeze printr-o creștere a influenței clasei muncitoare și a oamenilor muncii asupra proceselor sociale. Apreciind, în continuare, că societatea iugoslavă se află în fața celei mai complexe sarcini — proiectul de reformă economică — de realizarea căreia depinde, în cea mai mare măsură, și soarta socialismului însuși, Stipe Șuvar a subliniat că trebuie găsite soluții pentru ca proprietatea socială, în condițiile producției-marfă, să stea la baza dezvoltării autoconducerii socialiste.

Referindu-se la necesitatea unei transformări mai profunde a U.C.I., sarcină trasată și de recenta conferință a partidului, raportul a arătat că, deseori, U.C. acționează față de clasa muncitoare ca o forță din afară. Frecventele greve muncitorești și mesajele lor arată clar că, în pofida Constituției și actelor noastre norma-

o politică regională dinamică, în stare să creeze creştere economică şi în afara sud-estului Angliei, zonă relativ mai prosperă.

Controverse s-au constatat, într-o măsură, şi în noile măsuri şi direcţii anunţate de mai mulţi miniştri în cuvîntările lor. Paul Channon, ministrul transporturilor, a declarat că va cere companiilor particulare să construiască şi chiar să fie proprietarii unei căi ferate între Londra şi viitorul tunel pe sub Canalul Mînecii ; şi că, în general, firmele particulare vor avea un rol mai mare în administrarea drumurilor şi căilor ferate britanice. (Este evident, susţin oponenţii, că asemenea firme vor fi interesate doar de drumurile sau căile ferate cele mai profitabile). Ministrul energiei, Cecil Parkinson, a anunţat privatizarea industriei cărbunelui, nu înainte de următoarele alegeri generale. (Venit după ştirea vinderii lui „British Steel", anunţul a stîrnit deja controverse, iar laburiştii au declarat că un viitor guvern format de ei va renaţionaliza industria cărbunelui). Ministrul de interne, Douglas Hurd, s-a opus reintroducerii pedepsei capitale, dar a anunţat sporirea fondurilor pentru poliţie, precum şi alte măsuri.

Însă discursul major al conferinţei, rostit la încheiere de premierul Margaret Thatcher, indică puţine schimbări în perspectiva imediată. Reafirmîndu-şi, în general, poziţiile exprimate în ultimul timp, premierul a ţinut să insiste pe o seamă de elemente : a respins ideea că politica sa ar încuraja avariţia ; a reafirmat strategia economică ; a promis o preocupare mai mare faţă de mediul înconjurător ; a susţinut continuarea politicii de apărare şi relaţiile „vitale" cu Statele Unite ; a insistat din nou asupra angajamentului faţă de C.E.E. dar în condiţiile menţinerii prerogativelor suveranităţii naţionale ; a statuat iarăşi angajamentul de a nu ceda presiunilor teroriştilor. Noul slogan cu care au încheiat premierul şi conservatorii conferinţa anuală este „Alţi zece ani de guvernare conservatoare". Dar multe par să se schimbe, totuşi, în aceşti următori zece ani.

Stelian Ţurlea

tive, clasa muncitoare continuă să se simtă blocată de diferite presiuni şi manevre birocratice. Tocmai de aceea, organizaţiile U.C., împreună cu organizaţiile sindicale, trebuie să se situeze alături de muncitori în cazuri concrete, cînd aceştia se împotrivesc încălcării principiilor de autoconducere, organizării necorespunzătoare a muncii, ineficienţei organelor de conducere, încălcării principiilor de retribuire după rezultatele muncii, metodelor birocratice etc. Dar U.C. trebuie să aibă capacitatea şi forţa necesare pentru a respinge cererile anarhice şi nejustificate care se exprimă, de asemenea, în timpul grevelor, a spus Stipe Şuvar. El a criticat şi alte tendinţe negative care se manifestă în cadrul U.C. şi la nivelul conducerii — birocratismul, pragmatismul, practicismul, empirismul, încălcarea centralismului democratic, criticile neprincipiale —, tendinţe care slăbesc încrederea faţă de U.C. şi unitatea ei de acţiune. Transformarea U.C.I. trebuie reflectată şi în noul statut, care urmează să fie adoptat la al XIV-lea Congres, a spus Stipe Şuvar.

COPENHAGA

Noi măsuri de austeritate

Prima jumătate a lunii octombrie a coincis cu deschiderea sesiunilor parlamentare din ţările scandinave. Şi în Danemarca, după o „pauză parlamentară" de aproape cinci luni, la palatul Christiansborg a avut loc deschiderea oficială a noului an de activitate a adunării legislative.

Noul an parlamentar a debutat cu prezentarea, de către premierul conservator Poul Schlueter, a unui raport guvernamental, considerat de publicaţia britanică „The Financial Times" ca „prima declaraţie politică majoră a guvernului, după alegerile generale din luna mai". Subiectul principal al acestui raport l-au constituit, desigur, problemele economice şi financiare.

Actualul cabinet, format dintr-o coaliţie minoritară, care reuneşte reprezentanţi ai partidelor conservator, liberal şi liberal-radical, se confruntă, în prezent, cu o situaţie economică complexă. O rată ridicată a şomajului — 8,7 la sută în anul acesta, estimîndu-se o creştere pînă la 9,2 la sută pentru anul viitor —, precum şi un deficit al balanţei de plăţi de 16,5 miliarde coroane, constituie, într-adevăr, teste dificile pentru strategii economiei daneze. Ziarul elveţian „Neue Zürcher Zeitung" aprecia raportul anual al secretariatului economic danez drept „pesimist" ; potrivit opiniei experţilor acestui organism, „şomajul, care se va amplifica, şi rambursarea modestă a datoriilor sînt considerate, în prezent, cele mai vulnerabile puncte ale structurii economice daneze".

Raportul programatic, prezentat parlamentului de primul ministru Poul Schlueter, îşi propune să atenueze efectele birocraţiei din sectorul public, să introducă noi impozite în sectorul serviciilor publice şi să reducă fondurile destinate sistemului de asistenţă socială. „Societatea noastră are nevoie de schimbări radicale", a declarat primul ministru. Măsurile de austeritate economică vor continua şi în viitor. Se prevede o sporire a acumulărilor din domeniul particular, precum şi o creştere a competitivităţii industriei. „Schimbările sînt esenţiale", comentează observatorii politici, „pentru contracararea efectelor negative din economia Danemarcei".

Premierul danez a recunoscut că punerea în practică a măsurilor preconizate de guvern „nu va fi lipsită de dificultăţi". Astfel, pentru o perioadă de cîţiva ani, nu va fi posibilă mărirea nominală sau reală a salariilor, aceasta în condiţiile în care preţurile vor creşte, în viitor, cu aproximativ 3,7 la sută. În acest context, trebuie menţionat şi faptul că impozitele pe venituri — un subiect care suscită multe comentarii în Danemarca — se situează la unul din nivelurile cele mai ridicate din lume. Conform unui raport al ministerului contribuţiilor publice, citat de agenţiile de presă, impozitele reprezintă 52,7 la sută din venitul naţional brut. Potrivit estimărilor aceluiaşi minister, un cetăţean danez plăteşte statului, sub forma impozitelor, 59 la sută din veniturile sale — de la impozitele directe, la taxa pe valoarea adăugată (TVA), asupra automobilului, alcoolului, tutunului, articolelor de lux etc.

În raportul prezentat de premierul Poul Schlueter s-au promis reduceri semnificative ale impozitelor asupra profiturilor obţinute din afaceri, ale impozitelor pe avere şi dubla impunere a dividendelor. În acelaşi timp, însă, s-au prevăzut noi reforme în sistemul educaţional, în piaţa forţei de muncă, în acordarea ajutoarelor de şomaj şi a celor sociale, toate acestea în ideea de a „face societatea mai flexibilă", după cum se formulează în raport.

Mulţi experţi se declară, însă, sceptici, în privinţa unei redresări economice rapide. Potrivit concluziilor unui studiu, recent elaborat de specialiştii Institutului de cercetări din ţările scandinave, rezolvarea problemelor economice şi sociale din Danemarca, „va fi, cu siguranţă, dificilă". Concluziile studiului arată că, în Danemarca, creşterea produsului naţional brut se va situa sub media pe ansamblul ţărilor din O.E.C.D. ; va continua, de asemenea, politica de reducere a activităţii economice, pe măsura descreşterii cererii interne. Totodată, dezechilibrul balanţei de plăţi se va accentua simţitor, astfel că, la începutul anului viitor, datoria externă a Danemarcei se va ridica la 45 la sută din produsul naţional brut. Desigur, aceasta va avea repercusiuni asupra folosirii forţei de muncă, în prezent rata şomajului în Danemarca înregistrînd o cifră record, pe ansamblul ţărilor nordice.

Această situaţie va genera — consideră Kjell Anderson, expert al Organizaţiei pentru cooperare şi dezvoltare economică — o reducere a salariilor, programe de lucru prelungite şi o scădere masivă a sectorului public. Unul din obiectivele guvernului vizează reducerea forţei de muncă din sectorul public (reprezentînd 31,8 la sută din totalul forţei de muncă). Guvernul a propus, de asemenea, o reducere de doi la sută a fondului de salarii, pentru acest an, şi de unu la sută, pentru 1989. Întrucît guvernul nu consideră oportună o devalorizare a coroanei (experienţa a demonstrat că, în condiţiile economiei daneze, devalorizarea a provocat o creştere a ratei inflaţiei), singura posibilitate de a ridica gradul de competitivitate industrială rămîne, consideră observatorii, convingerea pieţei forţei de muncă asupra necesităţii îngheţării şi reducerii salariilor. Acesta a fost contextul economic care a generat o politică fiscală mai strictă, în ciuda reducerii consumului particular şi a creşterii ratei şomajului.

Desigur, nu toate măsurile conţinute în programul premierului danez au fost primite, cu entuziasm, de membrii parlamentului. Primele critici aprinse au fost aduse la adresa schimbărilor programate a avea loc în domeniul sănătăţii publice. Numai ameninţarea unei demisii imediate a coaliţiei minoritare tripartite a împiedicat celelalte cinci partide să adopte o rezoluţie prin care se interzice guvernului luarea în consideraţie a măririi taxelor pentru reţetele medicale sau introducerea unor taxe suplimentare pentru cei care apelează la serviciile medicilor.

Este din ce în ce mai clar, notează observatorii politici, că premierul Schlueter va fi nevoit să treacă, pînă la sfîrşitul acestui an, toate propunerile sale prin „filtrul parlamentar".

Adrian Dascălu

PROTEST. „Protestăm împotriva ancorării în Yokosuka a două nave purtătoare de arme nucleare!" stă scris pe una din pancartele purtate de participanții la un amplu marș pentru pace și dezarmare, desfășurat, recent, la baza navală din Yokosuka (Japonia). Totodată, cetățenii au cerut ca acest oraș-port să nu mai primească nave militare purtătoare de rachete sau alte arme nucleare, atrăgînd atenția că asemenea acte contravin celor trei principii non-nucleare ale Japoniei

1000+1

Condiții

R.P.D. Coreeană salută dorința exprimată de șeful regimului din Coreea de Sud de a veni la Phenian pentru a participa la convorbiri la cel mai înalt nivel, între Nordul și Sudul Coreei — se afirmă într-o declarație dată publicității de Comitetul pentru Reunificare Pașnică a Patriei și transmisă de „A.C.T.C.". Apreciind acest demers ca pozitiv, documentul subliniază, însă, că inițierea convorbirilor trebuie precedată de crearea unor condiții corespunzătoare și a unui climat favorabil. Astfel, este necesară înlăturarea factorilor instituționali care subminează atmosfera de reconciliere națională și de încredere. Autoritățile sud-coreene trebuie să procedeze, totodată, la abrogarea așa-numitei legi a securității naționale, incompatibilă cu desfășurarea unui dialog Nord-Sud. În declarație se acordă o semnificație deosebită realizării, la o dată cît mai apropiată, a unei conferințe interparlamentare Nord-Sud, de natură să contribuie la pregătirea negocierilor la nivel înalt.

Deficit

Ca urmare a faptului că Statele Unite nu au reușit să-și reducă deficitul comercial, cifrat la 171 miliarde dolari în 1987, anul trecut au fost desființate peste 5,1 milioane locuri de muncă — se afirmă într-un raport al Institutului de economie politică din New York. Desființarea locurilor de muncă — dintre care 60 la sută numai în sectorul siderurgic — a afectat toate regiunile țării, nord-vestul (cu 1,3 milioane de locuri de muncă mai puțin) și sudul (cu circa un milion) fiind cele mai greu încercate.

„Alegeri"

Deși s-a anunțat oficial că „alegerile" municipale din Republica Sud-Africană vor începe la 26 octombrie, într-o serie de regiuni și localități ale populației de culoare s-au deschis, de pe acum, centrele de votare. Începerea cu două săptămîni înainte a operațiunilor de vot — relevă săptămînalul „New Nation" — este destinată să lase impresia unei participări active la vot a populației de culoare și să asigure o mai mare marjă de manevră în falsificarea rezultatelor acestora. De altfel, militanții antiapartheid au chemat la boicotarea acestor „alegeri", menite în fapt să permanentizeze politica de apartheid. Potrivit presei sud-africane, în 22 de localități din estul provinciei Cape, populația refuză să ia parte la scrutin, iar, în unele localități, acesta nu poate avea loc, întrucît nimeni nu a acceptat să-și depună candidatura. „Alegerile nu pot fi corecte dacă însuși sistemul nu este corect" — se spune într-o declarație a unei organizații ecleziastice antiapartheid. În R.S.A. nu va exista pace atîta vreme cît nu vor fi adoptate măsuri eficiente pentru lichidarea sistemului de apartheid — se arată în document.

Ozon

Stratul de ozon care protejează Pămîntul de radiațiile solare directe este afectat, potrivit opiniei unor oameni de știință, și de gazele evacuate la mare altitudine de avioanele cu reacție.

Denuclearizare

În localitatea italiană Reggio Calabria s-a desfășurat, între 14 și 16 octombrie, prima conferință internațională pentru denuclearizarea Mării Mediterane. Obiectivul principal al reuniunii l-a constituit elaborarea unei hărți cuprinzînd arsenalele nucleare existente în zona mediteraneană, ce subliniază pericolul pe care îl reprezintă acestea pentru populație. Potrivit organizatorilor acestei conferințe, Mediterana și sudul Italiei sînt saturate de zecile de submarine cu propulsie nucleară care circulă în aceste ape, în timp ce 48 din cele 76 de bombardiere F-16 ale N.A.T.O., care vor fi amplasate în Calabria, urmează să fie dotate cu focoase nucleare, informează agenția „ANSA".

Amînare

Din cauza stării sănătății împăratului Hirohito, s-a convenit ca vizita în Japonia a ministrului de externe chinez, Qian Qichen, să fie amînată pentru o dată care va fi stabilită prin canale diplomatice. Programată pentru perioada 20—25 octombrie, vizita urma să marcheze împlinirea a 10 ani de la încheierea Tratatului de pace și prietenie chino-japonez.

Pericol

Explozia înregistrată în noaptea de 6 spre 7 iulie la platforma petrolieră „Piper Alpha", din Marea Nordului, soldată cu moartea a 167 persoane, poate deveni una dintre cele mai grave catastrofe ecologice. Potrivit unor cercetări recente, efectuate în apele din jurul platformei, s-au descoperit substanțe chimice cu un grad mare de toxicitate, care ar putea să dăuneze florei și faunei din regiune. Firma „Occidental Petroleum" a admis, pe de altă parte, că mai există încă alte cinci tone de substanțe toxice pe resturile platformei, care — odată deversate în mare — ar mări gradul de poluare a apei, și, implicit, ar spori pericolul deteriorării echilibrului ecologic.

Scrutin

Alegerile generale din Birmania — promise de guvernul militar al generalului Saw Maung — nu vor avea loc decît la începutul anului viitor, a informat comisia electorală însărcinată cu organizarea scrutinului. Comisia a anunțat că nu își va încheia pregătirile decît la începutul anului 1989, după care îi va convoca pe reprezentanții partidelor politice pentru a se consulta în legătură cu data alegerilor — transmite agenția „Kyodo".

Revizuire

Primul ministru al Portugaliei, Cavaco Silva, liderul Partidului Social Democrat (P.S.D., de guvernămînt) și Vitor Constancio, liderul Partidului Socialist Portughez (P.S.P., de opoziție), au semnat un acord între cele două formațiuni politice referitoare la revizuirea Constituției țării, care datează din 1974. Acordul, care urmează să fie supus aprobării parlamentului, prevede, între altele, instituirea în Portugalia a procedurii referendumului și abrogarea mai multor legi.

Achiziții

Complexe comerciale, clădiri, depozite de mărfuri aflate pe teritoriul S.U.A. au devenit obiecte de achiziție pentru investitorii japonezi. După cum arată un studiu al companiei „Kenneth Tevental" din Chicago, în perioada ianuarie-august a.c., achizițiile japonezilor în S.U.A. s-au ridicat la 7,04 miliarde de dolari. Totodată, se prevede ca, pînă la sfîrșitul anului, ele să sporească cu alți 8,96 miliarde de dolari. În prezent, o treime din centrul orașului Los Angeles aparține... Japoniei — a arătat Lloyd Bentsen, candidatul democrat la vicepreședința S.U.A. S-a calculat că, în momentul de față, investițiile japoneze în S.U.A. se cifrează la 35,2 miliarde de dolari.

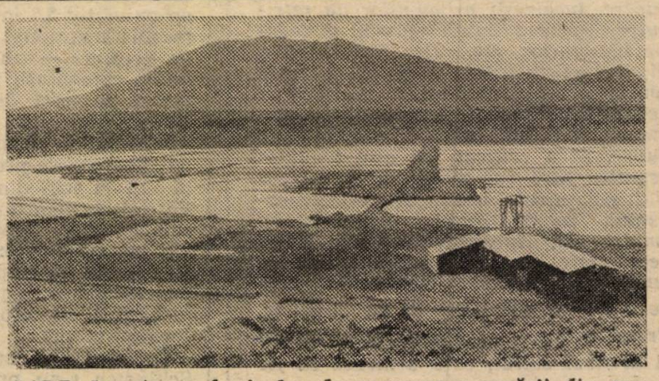

SARE. Imagine a bazinelor de recuperare a sării din apa marină din insula Sal (Insulele Capului Verde)

Victime

De la data declarării stării de urgență în Africa de Sud — în 1986 —, peste 30 000 persoane au fost aruncate în închisorile regimului de la Pretoria — se arată într-un document al Congresului Național African. O mare parte a celor arestați au fost învinuiți că au încălcat reglementările în vigoare ale sistemului de apartheid, iar în cursul interogatoriilor au fost supuși la torturi. Oficialitățile păstrează, însă, secretul cu privire la numărul celor care au murit în astfel de situații. Raportul amintit precizează, pe de altă parte, că peste 100 persoane de culoare au fost condamnate la moarte din 1984 pînă în toamna anului acesta.

Abolire

Începînd de la 12 octombrie, în capitala Algeriei a fost abolită starea de urgență decretată la 6 octombrie de președintele Chadli Bendjedid, s-a anunțat oficial la Alger. Hotărîrea — transmite agenția „Taniug" — a fost adoptată ca urmare a reacțiilor deosebit de favorabile la cuvîntarea adresată națiunii de președintele țării, cuvîntare în care au fost anunțate profunde reforme politice.

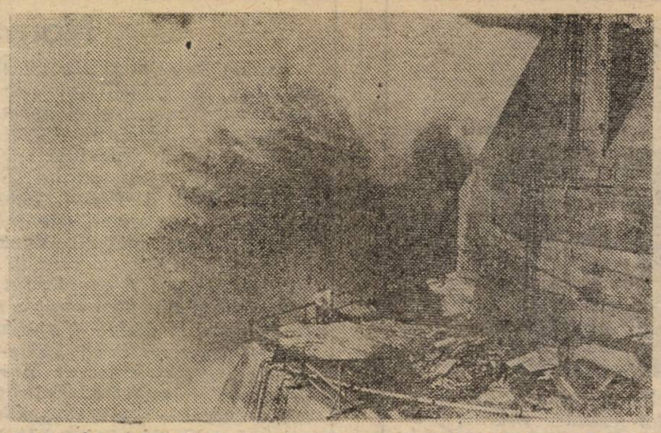

DIG. Se află încă în stadiu de construcție Centrala hidroenergetică Itaupu, la frontiera dintre Brazilia și Paraguay, considerată drept una dintre cele mai mari centrale din lume. În imagine — digul de la Itaupu

Spațială

Punînd în aplicare un program complex de cercetări, Italia va putea plasa pe orbită, în următorii cinci-șase ani, un satelit de mari dimensiuni, a anunțat Agenția spațială italiană. În prezent, Italia se situează pe locul al treilea în rîndul statelor vest-europene (în urma Franței și R.F.G.) în domeniul cercetării spațiale, transmite agenția „ANSA".

Sentință

Tribunalul din Roma a pronunțat sentința în procesul intentat răpitorilor și asasinilor fostului prim-ministru al Italiei, Aldo Moro. Procesul a durat trei ani, fiind deschis abia după șapte ani de la asasinarea lui Moro, în primăvara anului 1978. Tribunalul a condamnat 173 de teroriști la pedepse cu închisoare însumînd 1 800 de ani. 26 dintre acuzați au fost condamnați la închisoare pe viață — informează agenția „ANSA". Majoritatea condamnaților au făcut parte din organizația teroristă autointitulată „Brigăzile roșii".

Inundații

În capitala Bangladeshului s-au desfășurat lucrările unei sesiuni speciale a parlamentului, dedicată examinării situației create în țară, ca urmare a inundațiilor catastrofale ce au avut loc în ultimele luni. Au fost stabilite o serie de măsuri concrete pentru depășirea actualei situații. După cum se apreciază, ca urmare a inundațiilor fără precedent în istoria țării, au avut de suferit peste 50 milioane de persoane. Apele au acoperit circa 122 000 kilometri pătrați de terenuri agricole. Pagube materiale au fost provocate tuturor sectoarelor economiei.

Antarctica

În imensul strat de gheață ce acoperă Antarctica au fost descoperite forme noi de viață animală și vegetală. Fundația națională pentru știință din Statele Unite a informat că un grup de cercetători a descoperit o algă necunoscută pînă în prezent, precum și varietăți de crustacee, bacterii și protozoare care trăiesc sub stratul gros de gheață ce acoperă această regiune în cea mai mare parte a anului. Concluzia cercetătorilor este că, sub stratul de apă înghețată, există zone avînd propriile lor ecosisteme care, în multe cazuri, comunică prin tunele lungi cu oceanul și ecosistemul lui.

Ecologie

Săptămîna trecută, la Bonn, s-au reunit miniștrii ecologiei din țările riverane Rhinului, pentru a examina căile de restabilire a echilibrului ecologic al fluviului. Este cea de-a noua reuniune a miniștrilor de resort din Elveția, Franța, R.F.G., Belgia și Olanda, pe agenda dezbaterilor aflîndu-se măsurile de protejare a fluviului împotriva accidentelor chimice, cum a fost cel petrecut, în anul 1986, la complexul chimic elvețian „Sandoz". Măsurile de protecție luate din anul 1970, cînd Rhinul era pe cale de a se transforma într-o apă lipsită de viață, au permis creșterea conținutului de oxigen și scăderea concentrației de materii toxice, precum mercurul și cadmiul.

Incident

Agenția „Taniug" transmite că guvernul iugoslav l-a informat pe ambasadorul Italiei la Belgrad că un vas pescăresc italian a fost surprins pescuind în apele teritoriale iugoslave. În urma focurilor trase în semn de avertizare, a fost rănit căpitanul vasului. Exprimîndu-și regretul în legătură cu incidentul produs, partea iugoslavă a subliniat necesitatea ca, în spiritul colaborării și bunei vecinătăți, organele italiene să adopte măsuri energice și eficiente în vederea preîntîmpinării repetării unor asemenea incidente.

Hartă

Societatea americană de geografie (National Geographic Society) a anunțat realizarea unei noi hărți a lumii, bazată pe proiecția Robinson, care oferă o panoramă a globului terestru mai apropiată de realitate. Noua hartă este o configurație mai rotundă decît cea utilizată timp de peste o jumătate de secol (proiecția Van der Gritten), reducînd la minimum distorsionările de la latitudinile extreme nord și sud. Proiecția cea mai cunoscută este cea concepută în 1569 de cartograful olandez Gerardus Mercator pentru navigație, dar distorsiunile la latitudinile septentrionale și australe erau, în cazul ei, atît de mari, încît insula Groenlanda, de exemplu, apărea de aceeași dimensiune cu America de Sud, în realitate ea reprezentînd doar a opta parte din continent.

Întrevederi

Recentele întrevederi ale președintelui sud-african, P. Botha, cu conducători din țări africane au fost determinate de faptul că regimul de la Pretoria a înțeles izolarea sa politică și diplomatică — a declarat secretarul general al Organizației Unității Africane (O.U.A.), Ide Oumarou, într-un interviu acordat la Niamey postului de radio „Vocea Sahelului" din Niger.

R.D. Germană. Fabricarea „cip"-ului de 1-megabit

Prin fabricarea primei mostre funcționale a unui „cip" din clasa megabit, R.D. Germană a ajuns, în microelectronică, la un nivel pe care puține state au putut să-l atingă prin forțe proprii. În afara S.U.A. și Japoniei, celelalte țări capitaliste, care fabrică această generație de microprocesoare, au obținut tehnologia „mega" prin licență niponă și produc, aproape exclusiv, cu utilaje japoneze și americane. Între furnizorii de „cip"-uri de 1-megabit se află, după firmele „Toshiba", „Siemens" și „IB.M.", aproape numai întreprinderi japoneze.

Experții afirmă că, la fiecare doi ani, gradul de integrare a elementelor microelectronice se multiplică cu 4. Astfel, dacă 1984 a fost anul microprocesoarelor de 256-kilobiți (acestea sînt, și în prezent, cele mai folosite „cip"-uri pentru computere, cererea mondială anuală fiind estimată la 430 milioane bucăți), 1988 devine anul „cip"-urilor de clasă megabit. Faptul că cei 400 de membri ai colectivului de cercetare de la Combinatul „Carl Zeiss Jena" au avut nevoie de numai doi ani pentru a realiza „cip"-ul de 1-megabit vorbește de la sine despre dinamica dezvoltării în R.D.G. a acestui proces. Eforturile au fost, însă, susținute, pentru perfecționarea microelectronicii fiind investite, pînă în prezent, 14 miliarde mărci.

Pe piața mondială a „cip"-urilor, concurența este mare. Cererea întrece, la ora actuală, oferta, fapt ce face ca prețurile pentru microprocesoare să crească, într-o perioadă de timp scurtă, de trei pînă la cinci ori. Această situație, subliniază presa din R.D. Germană, arată cît de importantă este, în domeniul economic, orientarea stabilită de P.S.U.G. spre dezvoltarea unei industrii proprii de microelectronică de performanță. Ziarele berlineze, vorbind despre însemnătatea realizării colectivului de la „Car Zeiss Jena", relatează, totodată, că, în R.F. Germania, 80 la sută din necesitățile de microprocesoare sînt acoperite prin import (există perspectiva ca proporția să ajungă la 90 la sută), oamenii de știință vest-germani manifestîndu-și îngrijorarea serioasă față de dependența, pe acest plan, de tehnologiile de nivel înalt din S.U.A. și Japonia.

Realizarea cercetătorilor din R.D.G. trebuie apreciată și prin prisma embargourilor impuse de către țările și monopolurile occidentale, îndeosebi în domeniul tehnologiilor înalte, țărilor socialiste.

În R.D.G. se pregătește, intens, trecerea la producția de serie a „cip"-ului de 1-megabit.

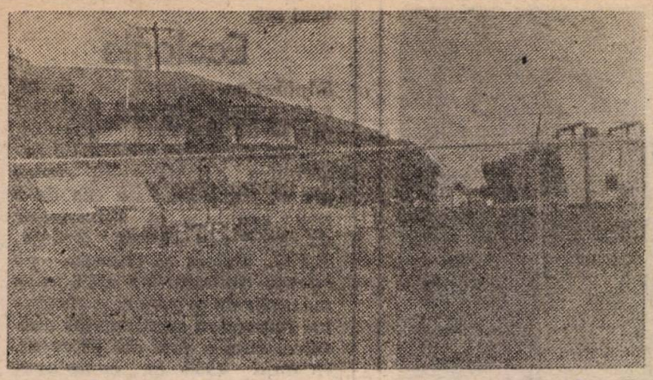

BAZE. În ciuda apelurilor populației panameze vizînd înlăturarea de pe teritoriul țării a bazelor militare străine, prezența militară americană este menținută. La numai 5 kilometri de capitala țării, Ciudad de Panama, se află un uriaș complex militar, Fort Albrook, care face parte din baza aeriană Howard, iar, de-a lungul Canalului Panama (străbătut, în mare parte, de nave americane), se află Fort Clayton (în imagine), la care este staționată brigada de marină 193. Totalul numărului de soldați americani staționați în Panama este de 13 000

Apreciere

Marrack Goulding, adjunct al secretarului general al O.N.U. pentru operațiunile de menținere a păcii în Orientul Mijlociu, a apreciat, într-o conferință de presă la Bagdad, că, de la intrarea în vigoare a încetării focului între Iran și Irak, situația de-a lungul frontierei dintre cele două țări este „încurajatoare". Iranul și Irakul au cooperat pozitiv cu grupul de observatori militari al O.N.U. staționat în zonă, a arătat el. „Se poate aprecia că situația este satisfăcătoare", a spus Goulding. (Recent, el a făcut o vizită în zonă, prilej cu care a discutat cu oficialitățile iraniene și irakiene).

Reducere

Un contingent de 400 de parașutiști francezi a părăsit Noua Caledonie, revenind la baza din sudul Franței — au anunțat surse militare din acest teritoriu francez din Pacificul de Sud. Rămîn încă 3 150 militari și 1 600 jandarmi. În ultimii patru ani, efectivele militare franceze din Noua Caledonie (8 000 oameni) au fost reduse treptat.

Pedeapsă

Senatul Congresului S.U.A. a aprobat un proiect de lege care permite aplicarea pedepsei cu moartea împotriva traficanților de droguri care comit asasinate. Documentul prevede, totodată, pedepse foarte severe față de cei ce se fac vinovați de trafic sau consum de stupefiante.

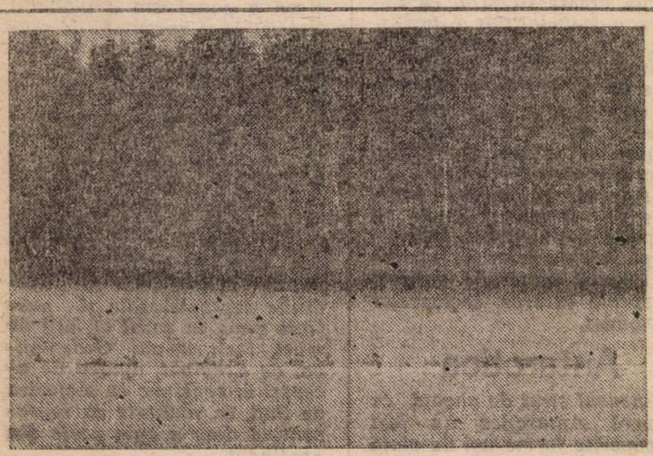

CANOE. Trei frați — Bengt, Björn și Anders Ahlzen — au construit cea mai lungă canoe din Suedia (24 de metri). Ea măsoară cu 12 metri mai puțin față de cea mai lungă canoe din lume. Inovația fraților suedezi constă în faptul că ambarcațiunea construită de ei este pliabilă

Normalizare

Arabia Saudită și Kuweitul — două dintre cele șase țări membre ale Consiliului de Cooperare al Golfului — au anunțat că doresc să-și normalizeze relațiile cu Iranul.

„Arabia Saudită nu dorește să cimenteze ostilitatea față de Iran, ci să întrețină relații normale", a declarat agenției naționale saudite „SPA" șeful diplomației saudite, prințul Saud Al-Faisal. Relațiile dintre cele două țări — amintesc, în context, agențiile internaționale de presă — s-au deteriorat mai ales după marile incidente care au avut loc în iulie 1987, cu prilejul pelerinajului de la Mecca, incidente în care și-au pierdut viața peste 400 de oameni.

La rîndul său, Kuweitul a trimis la Teheran doi diplomați în vederea deschiderii ambasadei, iar miniștrii afacerilor externe ai celor două țări s-au întîlnit la New York, confirmînd, astfel, trecerea la relații normale de comunicare. Kuweitul — la fel ca Emiratele Arabe Unite, Bahrein, Qatar și Oman — nu a suspendat niciodată relațiile diplomatice cu Iranul, dar, în august 1987, după atacul asupra ambasadei kuweitiene, și-a retras ambasadorul și personalul ambasadei.

Operă

A fost inaugurat noul edificiu al Operei din Cairo. Ea face parte dintr-un complex de artă, care va fi un adevărat centru național de cultură și educație, cuprinzînd, pe lîngă sala principală de 1 300 locuri, o alta de 500 locuri — ambele dotate cu instalații ultramoderne —, un teatru în aer liber, un muzeu, o bibliotecă muzicală, un studio radio și T.V., săli de lectură, ateliere, o galerie de artă. Arcadele și decorațiunile interioare reflectă stiluri arhitectonice arabe și islamice. Prima Operă din Egipt a fost construită cu peste un secol în urmă, dar a ars în timpul unui incendiu din 1971.

Lăcuste

Organizația Națiunilor Unite pentru Alimentație și Agricultură (F.A.O.) a informat că noi generații de lăcuste se formează în nordul Africii, ca urmare a ploilor căzute recent în Sahel și a umidității. Edouard Saouma, directorul general al F.A.O., a arătat că lăcustele, care au invadat încă din luna aprilie zone întregi din Africa, reprezintă din nou un real pericol pentru țări ca Senegal, Mauritania, Sudan, Mali, Burkina Faso, Nigeria, pentru sudul Nigerului și o parte din Algeria, ca și pentru centrul și sudul Ciadului.

Statistică

Numărul palestinienilor din întreaga lume totalizează 5 068 000 față de 4 390 000 în 1983 — relevă un buletin publicat recent la Amman de Comitetul mixt iordaniano-palestinian. Dintre aceștia, 961 000 trăiesc în Cisiordania și 445 000 în teritoriul Gaza.

Cerință

Cunoscutul expert în problemele dezarmării Egon Bahr, membru al Prezidiului Partidului Social-Democrat din R.F. Germania, a cerut guvernului vest-german să nu procedeze la modernizarea armelor nucleare cu rază scurtă de acțiune, întrucît aceasta ar afecta preconizatele negocieri privind realizarea stabilității în domeniul armelor convenționale din Europa. Potrivit agenției „A.D.N.", el a apreciat că, în problemele dezarmării, interesele R.F.G. ar putea să fie mai apropiate de cele ale R.D.G., decît de cele ale S.U.A.

Geamantane

Specialiștii unei corporații pentru cercetări astrofizice, cu sediul în localitatea Long Beach din California, au pus la punct un nou sistem de verificare a bagajelor pasagerilor de avion. Noul aparat recurge la iradierea genților și geamantanelor cu raze de înaltă sau joasă energie. Rezultatele sînt prelucrate de un computer, care stabilește masa medie atomică a obiectelor iradiate. Astfel, pe ecranul aparatului apar contururile tuturor obiectelor aflate în respectivul bagaj, chiar și ale obiectelor din plastic sau din materiale organice. Diferitele culori, prin care sînt redate pe display obiectele, indică dacă materialul din care sînt confecționate este de origine metalică, plastică sau organică. Printre avantajele noului sistem se numără faptul că el permite depistarea cu ușurință a explozibililor plastici sau a altor arme confecționate din materiale netradiționale, care „scăpau" pînă în prezent „ochiului electronic".

Rubrică realizată de Rodica Dumitrescu

DIN CRONICA UNIRII: 1918 — 1988

Permanența unui ideal

Alături de suveranitate, unitatea a constituit, încă de la începuturile istoriei românești și de-a lungul întregii sale desfășurări, un nucleu al tradițiilor, o stare și, în același timp, o perspectivă a creației materiale și spirituale a poporului nostru, a luptelor și a eforturilor sale de progres.

Născut din acțiunea unor condiții și legi istorice obiective, idealul unității a devenit, astfel, o permanență a conștiinței de neam românești și o orientare a vieții sale politice, care s-a cristalizat și îmbogățit de-a lungul secolelor, ajungînd, în mod necesar, la împlinirea sa deplină și definitivă prin realizarea statului național unitar în 1918.

Desigur, maturizarea și afirmarea acestui ideal a fost în funcție, în primul rînd, de evoluția internă a societății românești, de dezvoltarea forțelor convergente de natură economică, politică și culturală, care au făcut posibilă și necesară crearea unui cadru, a unui organism statal unic, în stare să permită emanciparea, progresul poporului nostru în toate domeniile. Această devenire a avut un caracter procesual, condițiile pentru o mai strînsă apropiere și colaborare politică între țările române fiind create de însăși consolidarea lor pe acest plan.

Asemenea tendințe interne spre unitate au fost stînjenite, în dezvoltarea lor, de o serie de factori externi, concretizați în acțiunea unor mari puteri din preajmă, care, în numele pretențiilor lor teritoriale și hegemoniste, au făcut eforturi, folosind adesea forța, de a împiedica crearea unui stat unic românesc, ce s-ar fi opus, cu forțe sporite, acestor interese, contrare însuși cursului firesc al istoriei. Într-o asemenea perspectivă, idealul unității, al conjugării tuturor forțelor politice românești, s-a împletit dintotdeauna cu acela al independenței, al dreptului de a hotărî asupra propriului destin. Forțele unității erau aceleași cu cele ale independenței, ele constituind o permanență a întregii istorii a poporului nostru, fapt relevat de tovarășul **Nicolae Ceaușescu** care arată că : **„ideea unirii țărilor românești, idealurile formării unui stat puternic pe meleagurile Daciei nu au fost ucise niciodată, pentru că ele sînt adînc implîntate în însuși sîngele, în conștiința și spiritul întregului nostru popor"**. În aceeași perspectivă, secretarul general al partidului consideră unirea ca o **„aspirație seculară a românilor, cauză înălțătoare pentru care au luptat nenumărate generații de înaintași"**.

Temelii comune

Unitatea românească are la bază comunitatea de origine a strămoșilor poporului nostru, eforturile lor de a-și desfășura existența într-un cadru politic propriu. Se poate spune că, încă de la începuturile istoriei lor, geto-dacii au manifestat o puternică vocație pentru unitate, afirmată în condițiile specifice, interne și externe, ale epocii. O manifestare a acestei tendințe a fost primul stat dac centralizat și independent, condus de marele rege Burebista (82-44 î.e.n.), cel care, așa cum consemnează istoricul Strabon, *„a făurit o stăpînire puternică"*, încît *„a ajuns să fie temut și de romani"*.

Caracterul său unitar a conferit statului condus de Burebista o deosebită putere politică, astfel încît, cum se arată în decretul orașului Dionysopolis (48 î.e.n.), el a devenit *„cel dintîi și cel mai mare dintre regii din Tracia și stăpînitor al tuturor ținuturilor de dincoace de fluviu"*.

Deși, în condițiile perioadei care a urmat, statul întemeiat de Burebista nu a putut fi menținut, exemplul său a rămas și, apoi, a fost reactualizat, în condițiile în care asupra poporului dac plana pericolul stăpînirii romane, de către Decebal, devenit conducătorul unei formațiuni politice similare (87-106), a cărei coeziune a fost în stare să se opună, o bună perioadă, cuceririi. Deși înfrînt, statul unitar dac din vremea lui Decebal a oferit și el un exemplu, creînd tradiția concentrării tuturor forțelor interne în fața unui pericol extern, căci, așa cum subliniază V. Pârvan, *„apărarea pămîntului Daciei de către poporul său a fost un imn de iubire cum rar le-a fost dat popoarelor să-l adreseze patriei lor în primejdie"*.

Exercitîndu-se asupra celei mai mari părți a teritoriului carpato-danubiano-pontic, procesul de romanizare a creat un cadru unitar pentru formarea poporului român, ceea ce a făcut ca — în perioada de după părăsirea teritoriului Daciei de către armata romană și în secolele următoare, chiar în absența unui organism statal unic — existența sa să se desfășoare în forme similare, în împrejurări în care, așa cum arată reputatul istoric britanic R. W. Seaton-Watson, *„masa populației a rămas pe loc și și-a păstrat identitatea de neam"*.

Statele feudale românești

În condiții externe defavorabile, procesul de concentrare politică a românilor și-a urmat cursul, el dînd naștere, așa cum o demonstrează o serie de izvoare ale vremii, la o serie de formațiuni, de tipul cnezatelor și voievodatelor, suficient de stabile și organizate încît, la venirea ungurilor, în secolul al IX-lea, să poată să se opună penetrației acestora. Conducătorii acestor formațiuni politice, care, practic, acopereau cea mai mare parte a teritoriului locuit de români, aveau conștiința necesității apărării ființei lor și a pămînturilor pe care trăiau, cum ne-o demonstrează cuvintele lui Menumorut, adresate solilor ungari, consemnate de „Annonymus" : *„Această țară (moștenită) de la strămoșul meu, acuma... nimeni nu poate să mi-o mai smulgă din mîinile mele"*.

În ceea ce privește Transilvania, chiar în condițiile dominației regatului ungar, ea își menține coeziunea, organizarea de stat aparte, ca și denumirea de voievodat, comună tuturor țărilor române, iar populația băștinașă majoritară își păstrează organizarea teritorială proprie, rînduielile moștenite din străbuni.

Concentrarea politică românească într-un cadru istoric comun își urmează cursul ascendent, pe baza dezvoltării interne, ca și în confruntare cu pericolul străin, materializat în tendințele de extensiune ale regatului ungar. Într-un asemenea context, nu a fost posibilă, la acea perioadă, realizarea unui singur stat românesc, dar, chiar în condițiile unei evoluții paralele, atît pe tărîmul vieții social-economice, cît și pe al celei politice, Țara Românească a Munteniei și cea a Moldovei s-au întemeiat, în același interval al secolului al XIV-lea, și, alături de Transilvania și Dobrogea, s-au dezvoltat, în continuare, într-un cadru unitar. „Harta Europei din secolul al XIV-lea consemnează existența statului feudal românesc cu cele patru componente ale sale care aveau adînci rădăcini în solul geto-dacic și o tradiție de peste un mileniu și jumătate în una și aceeași patrie" (M. Mușat, I. Ardeleanu „De la statul geto-dac la statul unitar românesc", 1983, p. 114).

„Fără noi, voi nu puteți fi"

Deși separate de fruntarii, care niciodată nu au fost considerate de români absolute și definitive (Munții Carpați „nu ne despart, ci ne întregesc", arăta B. Delavrancea), în țările românești s-a afirmat, pe întreaga durată a evului mediu, ideea necesității vitale a colaborării, a întrajutorării, atît pe plan economic, cît și politic, parte integrantă a conștiinței unității de neam. Împletirea organică a destinului istoric, necesitatea rezolvării în comun a celor mai importante probleme, legate mai ales de păstrarea ființei de neam, a suveranității, în condițiile pericolului turcesc sau reprezentat de alte mari puteri vecine, apare evidentă într-o serie de documente de epocă, cum este, de pildă, scrisoarea unui demnitar muntean din secolul al XVI-lea către negustorii brașoveni, în care se arăta că *„știți bine că fără noi voi nu puteți fi, și țara voastră, fără țara noastră, nu poate fi"*.

Iar un dregător moldovean se adresa transilvănenilor în termeni similari : *„Acest cap de țară a Moldovei nu poate fi fără dumneavoastră"*.

Colaborarea dintre țările române, în perspectiva unei uniri a lor în lupta împotriva pericolului turcesc, este evidentă chiar pentru observatori străini. Astfel, încă la jumătatea secolului al XVI-lea, istoricul ungar A. Vernacsics arăta că sultanul Soliman Magnificul era îngrijorat de perspectiva ca toate trei țările românești să-și unească forțele în confruntarea cu Imperiul otoman, iar un raport, adresat, în 1593, sultanului Murad, sublinia că, *„dacă Transilvania se va răscula, atunci*

Țara Românească și Moldova se vor răzvrăti și ele".

Desigur, în condițiile presiunii Imperiului otoman, gata oricînd să reprime orice tentative de realizare a unei colaborări politice, a unor alianțe între țările române, în perspectiva idealurilor conjugate ale unității și independenței absolute, asemenea inițiative nu puteau să îmbrace o expresie directă. Ele se manifestau în forma ajutorului politic, a unor alianțe secrete, a sprijinului reciproc, pe care și-l acordau voievozii ce se consacrau acestor idealuri. Asemenea demersuri, care nu au încetat pe întreaga durată a evului mediu, cunoscînd forme de vîrf tocmai în perioadele de domnie a unor personalități din cele mai reprezentative ale istoriei românești, au făcut ca idealul unirii să se conserve și să se afirme tot mai pregnant, în perspectiva împlinirii sale în condiții propice. Din acest punct de vedere, locul ideii unității în istoria românească este relevat de I. Ghica :

„Istoria românilor ne arată că unirea a fost totdeauna țelul cel mai dorit al lor ; de la descălicătoare și pînă astăzi ea a germinat nu numai în spiritul bărbaților acelora care au îndrăznit a cugeta glorie și mărire pentru poporul român, dar chiar în spiritele acelora care nu s-au suit cu gîndul decît pînă la conservarea gintei. Ori de cîte ori viitorul a surîs României, fiii ei nu au lipsit de a aspira către unire... ; ea este simbolul dorinței de a fi, granița cea mai puternică și mai temeinică în contra tendințelor și ambițiunilor din-afară".

Premergători ai Unirii

...Astfel pot fi considerați, chiar dacă nu au avut în perspectivă — datorită unor condiții externe potrivnice — înfăptuirea directă a acestui act politic, toți voievozii care l-au pregătit prin măsuri adecvate perioadei lor.

Mircea cel Mare, acest „principe al Daciei", cum îl numește cronicarul bizantin Laonicus Chalcocondylas, a fost după opinia istoricului P. P. Panaitescu,

„un adunător de pămînt românesc,... un protector pentru Moldova și Ardeal, cum va fi, mai tîrziu, Ștefan în Moldova și, mai ales, Mihai... Asemenea oameni se numeau ctitori... fără de care n-ar fi fost temelia tare a începuturilor".

Iancu de Hunedoara, voievod al Transilvaniei, a fost considerat, în același timp, „voievod al Țării Românești", iar domnul Moldovei îl socotea „părinte", cele două țări „fiind una".

Ștefan cel Mare, cel care, referindu-se la Muntenia, o numea „cealaltă Țară Românească", a fost considerat, și el, un apărător al locuitorilor tuturor pămînturilor românești, *„ales"*, cum se consemnează într-o scrisoare a brașovenilor, *„pentru cîrmuirea și apărarea Transilvaniei".*

Mihai Viteazul, acest „Restitutor Daciae", cel care a înfăptuit prima unire politică a țărilor române, cîștigîndu-și dreptul să se intituleze, în actul din 27 mai 1600, *„Domn al Țării Românești, al Ardealului și a toată Țara Moldovei"*, a devenit un adevărat simbol al unității poporului nostru, pildă pentru toți aceia care, în secolele ce au urmat, s-au consacrat acestui ideal generos :

„El voia a-și creia o patrie mare pe cît ține pămînt românesc" (Nicolae Bălcescu) ; *„Unind pe toți românii într-un tot, restaurînd Dacia veche, Mihai a făcut o națiie mare, demnă de a fi recunoscută de alte națiii"* (Florian Aaron) ; *„reprezentantul marelui ideal de unire"* (D. Onciu). *„După 1600 nici un român n-a mai putut gîndi unirea fără uriașa lui personalitate"* (Nicolae Iorga).

Într-adevăr, nu numai voievozii țărilor românești din perioadele imediat următoare, dintre care cei mai importanți s-au distins prin inițiative de apropiere și colaborare între ele, cum au fost Radu Șerban, Radu Mihnea, Matei Basarab, Vasile Lupu, Șerban Cantacuzino, Constantin Brâncoveanu, s-au străduit a urma acest exemplu ilustru, ci l-au avut în vedere și alte personalități de mai tîrziu, care s-au consacrat luptei pentru traducerea sa în viață, oameni politici sau de cultură, diplomați și revoluționari, munteni, moldoveni sau transilvăneni.

Unirea și revoluția

Prin faptul că, alături de emanciparea socială, ridicările la luptă ale maselor, de la sfîrșitul secolului al XVIII-lea și din veacul următor — răscoala condusă de Horea, Cloșca și Crișan și revoluțiile din 1821 și 1848 — o vizau și pe aceea națională, ele au contribuit la întreținerea și afirmarea idealului Unirii.

Răscoala de la 1784 : Despre conducătorul ei, Horea, Karl Marx arăta că „plănuiește eliberarea neamului său", subliniind astfel caracterul național al acestei mișcări. Nu întîmplător, unii observatori străini considerau că răsculații doreau să folosească acest prilej pentru eliberarea și unirea tuturor românilor. Astfel, gazeta „Politisches Journal", din Hamburg, scria :

„El (Horea) a ajuns la idei mai largi, precum se vede ; ar fi spus chiar că are intenția să se unească cu tovarășii săi de credință, cu românii din Valahia, și, împreună cu ei, să cucerească toată Transilvania și să reînvie vechiul Imperiu roman, din care își trag obîrșia".

Revoluția de la 1821 : Și pe conducătorul acestei revoluții, K. Marx îl considera *„un patriot român"*, căci *„Proclamația lui Tudor are un caracter național".*

Dîndu-și seama că, pentru dobîndirea independenței, se impunea realizarea unității politice a neamului românesc. *„ca unii ce sîntem de un neam și de o lege"*, Tudor are în vedere realizarea unui front de acțiune a muntenilor și moldovenilor ; *„fiind la un gînd și într-un glas cu Moldova să putem cîștiga deopotrivă dreptățile acestor Prințipaturi, ajutîndu-ne unii pe alții".*

De eventualitatea unei colaborări a revoluționarilor munteni cu românii transilvăneni se arătau îngrijorate autoritățile imperiale, căci Tudor, *„după cum se spune, ar fi dat deja de știre printre oamenii detașamentului său revoluționar că, în continuare, după ce totul va fi pregătit de prietenii săi din Transilvania și cînd va veni momentul oportun, se vor alătura cauzei sale și oamenii asupriți din această țară, pentru a-și apăra drepturile umane".*

Revoluția de la 1848 : Prin faptul că a avut țeluri comune, revoluția de la 1848 din țările române a contribuit la afirmarea ideii de unitate politică, care, deși datorită amenințării intervenției marilor puteri, nu a putut fi exprimată în mod deschis în programele sale, s-a aflat în cugetul unora din conducătorii mișcării. Astfel Nicolae Bălcescu scria în 1847 :

„Ținta noastră socotesc că nu poate fi alta decît unitatea națională a românilor".

Iar ziarul „Constituționalul", apărut în timpul evenimentelor revoluționare din Muntenia, exprima o opinie generală în acest sens :

„Toate țările locuite de români trebuie să se numească îndeobște România și să formeze un stat, pentru că toate sînt patria românilor, și pentru că toți patrioții români, locuitori pe dinsele, formează națiunea românească care să fie una și nedespărțită".

Exprimînd de asemenea un sentiment împărtășit de masele populare, reprezentanții lor, prezenți la adunarea de la Blaj, și-au exprimat răspicat dorința și speranța : *„Noi vrem să ne unim cu Țara !".*

Unirea și independența

Previziunile lui Nicolae Bălcescu, după care *„revoluția pentru unitatea națională"* trebuia să fie urmată, în cadrul unei evoluții organice, de *„revoluția pentru independența națională"*, avea să se adeverească. Caracterul revoluționar al acestor două acte politice decurge din faptul că ele au fost aduse la îndeplinire prin însăși voința națiunii române, nefiind, în nici un caz, rezultatul unor conjuncturi externe sau al înțelegerii dintre marile puteri, cărora, de fapt, nu le mai rămăsese decît să recunoască această manifestare a voinței și inițiativei poporului. Este ceea ce afirma răspicat unul din ctitorii Unirii din 1859, Mihail Kogălniceanu :

„Unirea e actul energic al întregii națiuni române... Unirea națiunea a făcut-o".

Iar ziarul transilvănean „Tribuna" sublinia, cu același prilej :

„Unirea fusese cea mai îndrăzneață și mai înțeleaptă faptă a națiunii românești".

Tot astfel, scoțînd în evidență aportul întregii națiuni, al maselor populare la dobîndirea independenței absolute, același Mihai Kogălniceanu, care a rostit proclamarea sa la 9 mai 1877, scoatea în evidență, în chiar conținutul său, semnificația națională a acestui act politic :

„Sîntem independenți, sîntem națiune de sine stătătoare".

Și de data aceasta, presa de dincolo de Carpați, în paginile „Gazetei de Transilvania", scotea în evidență importanța acestui act politic pentru întreaga națiune română :

„Cauza ostașului român este o cauză generală română, victoria lui e a întregii națiuni".

Afirmîndu-și legăturile organice cu Unirea din 1859 și cu dobîndirea independenței absolute din 1877, și Unirea din 1918 va avea același caracter revoluționar, statul național unitar românesc fiind rezultatul voinței și acțiunii proprii a întregii națiuni. În această perspectivă, Unirea din 1918 constituie sinteza, valorificarea tradițiilor de unitate, manifestate în întreaga istorie românească.

dr. Alexandru Popescu

Ascensiunea și declinul marilor puteri

(IV)

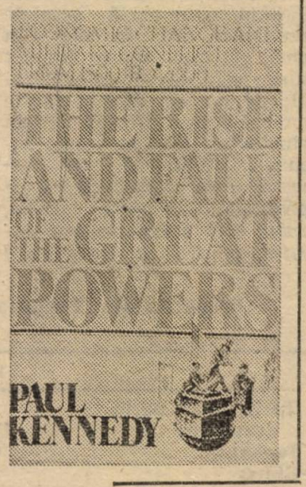

de Paul Kennedy

Ceea ce pare incontestabil este că, într-un război prelungit între mari puteri (de obicei, coaliţiile lor), victoria a înclinat spre partea cu o bază productivă mai înfloritoare — sau, cum obişnuiau să spună comandanţii spanioli, o obţinea cel care, pînă la urmă, mai avea vreun ban. Multe, din cele ce urmează, confirmă această cinică, dar, în esenţă, corectă judecată. Şi, tocmai fiindcă poziţia de putere a principalelor ţări şi-a găsit perechea în poziţia economică relativă de-a lungul ultimelor cinci secole, merită osteneala să ne punem întrebarea ce implicaţii ar putea avea actualele tendinţe economice şi tehnologice asupra echilibrului de putere curent. Aceasta nu e o tăgăduire a faptului că omul îşi făureşte propria istorie, dar el o face în circumstanţe istorice care pot restrînge (tot aşa cum pot deschide) posibilităţile.

[Premisa menţionată, formulată încă în introducere, poate servi drept motto acelei secţiuni a lucrării în care autorul trece de la noul peisaj strategic la „războiul rece" şi lumea a treia, fisurarea lumii bipolare şi schimbarea echilibrelor economice, între 1950 şi 1980].

Aşa cum s-a dovedit, o mare parte a politicii internaţionale în următoarele două decenii *[anii '50 şi '60]* a constat în a se adapta la rivalitatea sovieto-americană şi, apoi, la locala ei respingere. La început, „războiul rece" s-a concentrat pe refacerea frontierelor Europei... Principalele trăsături ale „războiului rece" după 1945 merită, totuşi, o examinare, deoarece ele continuă să afecteze comportamentul relaţiilor internaţionale pînă în prezent. Prima dintre ele a fost intensificarea „diviziării" între cele două blocuri în Europa. Că această bifurcare nu s-a petrecut imediat după 1945 e de înţeles : atunci, pentru forţele aliate de ocupaţie şi pentru părţile „succesoare", care apăruseră din clandestinitate şi exil odată cu *[înfrîngerea armatei]* germane, presau chestiunile administrative : restabilirea comunicaţiilor şi întreprinderilor de utilitate publică, aprovizionarea alimentară a locuitorilor oraşelor, adăpostirea refugiaţilor, descoperirea şi prinderea criminalilor de război. *[În 1947, doctrinarii americani — bazîndu-se pe argumentul geopolitic că ar exista doar „cinci centre de putere industrială şi militară în lume, importante pentru noi din punctul de vedere al securităţii naţionale" (S.U.A., U.R.S.S., Marea Britanie, Germania şi Europa centrală, Japonia) — considerau că, „menţinînd ultimele trei zone în tabăra occidentală, rezultantă va fi o «corelare de forţe», care ar asigura ca Uniunea Sovietică să fie permanent inferioară". Au urmat „doctrina Truman" de „îngrădire a comunismului" şi, tot în acelaşi an, planul Marshall, al cărui scop era salvarea şi stabilizarea capitalismului vest-european, slăbit de război].* Alianţa N.A.T.O. *[creată în aprilie 1949]* a realizat, pe plan militar, ceea ce planul Marshall făcuse în domeniul economic : a adîncit divizarea Europei din 1945 în două tabere, doar ţările tradiţional neutre (Elveţia, Suedia), Spania lui Franco şi unele cazuri speciale (Finlanda, Austria, Iugoslavia) nefiind în nici una dintre ele. Această divizare profundă a făcut, la rîndul ei, perspectivele reunificării Germaniei şi mai îndepărtate... A doua trăsătură a „războiului rece" — constanta lui escaladare laterală faţă de Europa — cu greu ar putea fi surprinzătoare... Al treilea element major în „războiul rece" a fost intensificata cursă a înarmărilor. *[În pofida şocului pricinuit de crearea bombei atomice de către U.R.S.S. în 1949, S.U.A. continuau să creadă că pot provoca distrugeri superioare, dacă într-un conflict s-ar recurge la noua armă şi, totodată, se orientau spre „creşterea, pe cît de rapid posibil, a puterii noastre aeriene, terestre şi navale, precum şi a aliaţilor noştri". Experienţa războiului din Coreea, 1950—1953, şi Criza Suezului, în 1956, au stimulat o cursă a înarmărilor navale, fără precedent.]* Dar veritabilul aspect revoluţionar al cursei înarmărilor, de după 1945, s-a petrecut în alt domeniu, în sfera armelor atomice şi rachetelor cu rază lungă. *[Crearii bombei cu hidrogen (1953), a rachetelor balistice cu rază medie (1955) şi a celor intercontinentale (1957) de către U.R.S.S., li s-a răspuns la Washington prin angajarea unor şi mai masive resurse în direcţia amplificării propriului program de rachete balistice intercontinentale, cursa înarmărilor cuprinzînd, din anii '60, dezvoltarea capacităţilor de lansare din submarine a rachetelor balistice şi făurirea unei varietăţi de arme nucleare tactice].* Blocate în ceea ce Churchill denumise echilibrul reciproc al terorii şi nefiind în stare să „dezinventeze" armele lor de distrugere în masă, Washington-ul şi Moscova aruncau tot mai multe resurse în tehnologia războiului nuclear. Şi, deşi Marea Britanie şi Franţa îşi intensificau, în anii '50, propriile programe de bombe atomice şi sisteme de lansare, apărea — după toate criteriile de măsurare în ce priveşte aviaţia, rachetele şi înseşi bombele atomice — că, în acest domeniu, tot numai superputerile contau.

Ultimul element major al acestei rivalităţi a fost crearea de alianţe dintr-o parte în cealaltă a globului şi competiţia pentru a găsi noi parteneri — sau, cel puţin, de a preveni ţările „lumii a treia" să nu se alăture celeilalte părţi... Dar, ceea ce se întîmpla în fapt era că o tendinţă majoră în politica de putere în secolul XX — ascensiunea superputerilor — începea să se influenţeze reciproc cu o alta — tendinţa, mai nouă, a fragmentării politice a globului. *[Ţările devenite independente în primul deceniu postbelic şi o serie de ţări mici]* acţionau pentru accelerarea decolonizării, pentru ca Naţiunile Unite să se concentreze pe alte chestiuni decît tensiunile „războiului rece" şi pentru măsuri de schimbare a unei lumi încă dominată economic de omul alb. Cînd a avut loc a doua fază a decolonizării, la sfîrşitul anilor '50 şi începutul anilor '60, membrilor originari ai mişcării „lumii a treia" li s-au alăturat un mare număr de noi aderenţi, critici usturători la adresa deceniilor (ori veacurilor) de dominaţie străină şi străduindu-se să învingă mulţimea de probleme economice moştenite la obţinerea independenţei. Dat fiind vasta lărgire a numărului lor, noi membri puteau, acum, domina Adunarea Generală a O.N.U., iniţial un organism de cincizeci de ţări (în mare majoritate, europene şi latino-americane), Naţiunile Unite transformîndu-se, ferm, într-o organizaţie de peste o sută de state, între care numeroşi noi membri afro-asiatici. Aceasta nu restrîngea acţiunile puterilor mai mari, membre permanente ale Consiliului de Securitate şi care dispuneau de veto — condiţie asupra căreia insistase Stalin. Dar însemna că, dacă superputerile doreau să facă apel la „opinia mondială", trebuiau să cîştige asentimentul unui organism ai cărui membri nu împărtăşeau întotdeauna preocupările Washington-ului şi Moscovei. Mai ales, deoarece anii '50 şi '60 au fost dominaţi de chestiuni de decolonizare şi de frecvente chemări de a se pune capăt „subdezvoltării" — cauze pe care sovieticii le-au îmbrăţişat — opinia „lumii a treia" avea un iz distinct antioccidental, de la criza Suezului, din 1956, la problemele ulterioare din Vietnam, războaiele din Orientul Mijlociu, America Latină şi Africa de Sud. Chiar la conferinţele la nivel înalt ale ţărilor nealiniate, accentul era, în mod crescînd, pus pe anticolonialism, iar aceste reuniuni ale mişcării de nealiniere (Belgrad în 1961, Cairo în 1964 şi Lusaka în 1970) simbolizau această îndepărtare de la teme avînd Europa în centru. Agenda politicii mondiale nu mai era exclusiv în mîinile puterilor dispunînd de cea mai mare forţă militară şi economică. *[Dar relaţiile între „lumea a treia" şi „primele două lumi" erau, totdeauna, complexe şi în schimbare. Pe măsură ce anii '60 au cedat locul anilor '70, rămîneau, totuşi, suficiente motive pentru care relaţiile Washington—Moscova să continue să pară preponderente în problemele mondiale].*

Fiecare superputere devenise atît de mult în măsură să o nimicească pe cealaltă (şi pe oricine în plus) — o situaţie rapid denumită MAD, ori Distrugere Mutual Asigurată — că ele au început să elaboreze aranjamente pentru controlul cursei înarmărilor pe diferite căi. După criza rachetelor din Cuba *[1962]*, au survenit instalarea unui „telefon roşu" *[între Washington şi Moscova]*, permiţînd fiecărei părţi să comunice în cazul altei ocazii critice ; Tratatul de interzicere a experienţelor nucleare din 1963, semnat, de asemenea, de Marea Britanie, care interzice experienţele în atmosferă, sub apă şi în spaţiul extraatmosferic ; Tratatul de limitare a armamentelor strategice (SALT I), din 1972, care stabileşte limite la numărul de rachete balistice intercontinentale ale fiecărei părţi (...); extinderea acestui acord la Vladivostok, în 1975, şi, spre sfîrşitul anilor '70, negocieri în vederea Tratatului SALT II (semnat în iunie 1979, dar niciodată ratificat). Cu toate aceste diferite înţelegeri şi în ciuda motivelor specifice, e-

conomice sau de politică internă, care împingeau spre ele fiecare parte, cursa înarmărilor n-a fost oprită; interzicerea ori limitarea unui sistem de arme ducea, pur și simplu, la un transfer de resurse în alte domenii. *[Deceniul trecut a fost și martorul „extinderii rivalităților lor în «lumea a treia»", care păreau că „nu mai cunosc limite și provocau mișcări de răspuns, ca și creșterea cheltuielilor militare"].* Cu toată concentrarea pe relațiile americano-sovietice și în condițiile numeroaselor lor urcușuri și coborîșuri între 1960 și 1980, alte tendințe se aflau, însă, în acțiune pentru a face sistemul internațional de putere *mai puțin* bipolar, decît se prezentase la începutul perioadei. Nu numai că „lumea a treia" ieșise la lumină complicînd, astfel, lucrurile; dar fisuri semnificative se petrecuseră în ceea ce, anterior, păreau a fi două blocuri monolitice dominate de Moscova și Washington. De departe, cea mai importantă dintre ele, cu repercusiuni dificil de apreciat deplin chiar și în prezent, a fost ruptura dintre U.R.S.S. și China... Prin comparație, dislocările petrecute în tabăra occidentală, de la începutul anilor '60, datorate, în special, campaniei lui de Gaulle *[în timpul cît a fost președinte al Franței, decembrie 1958 — aprilie 1969]* împotriva hegemoniei americane, n-au fost atît de serioase pe termen lung — deși, în mod cert, s-au adăugat impresiei că cele două blocuri sînt pe sfîrșite. *[Anii '70 au fost marcați și de „o înflorire" a contactelor intereuropene, care au culminat cu Actul final de la Helsinki, din 1975].* Poate cel mai semnificativ aspect a constat în presiunile persistente ale europenilor înșiși de a stabili relații prietenești și, chiar cînd relațiile s-au răcit *[decembrie 1979]* între Moscova și Washington, era clar că va fi extrem de greu, fie pentru U.R.S.S., fie pentru S.U.A., să oprească acest proces. *[Examinînd șocul produs de războiul din Vietnam, al cărui punct culminant a fost, pentru S.U.A., abandonarea Saigonului (aprilie 1975), Paul Kennedy apreciază că, printre implicațiile lui, s-a numărat și o reevaluare a strategiei politice americane, între ale cărei urmări a fost și cursul spre stabilirea relațiilor diplomatice cu Republica Populară Chineză. Încă în ultima parte a Administrației Carter* (1977—1981), *Statele Unite au trecut, din nou, la impulsionarea edificiului militar, continuată, în ritm masiv, de următoarea Administrație Reagan. Între 1950 și 1980, avuseseră loc însă profunde schimbări în echilibrele economice din lume pe fundalul unei puternice creșteri a producției, îndeosebi industriale, și a volumului comerțului mondial].* Nu există dubiu că transformarea economică a Japoniei după 1945 oferă, în aceste decenii, cea mai spectaculoasă modernizare susținută, fiind pe punctul de a depăși toate actualele țări „avansate" pe planul concurenței comerciale și tehnologice. *[De fapt, analiza schimbărilor echilibrelor economice, 1950—1980, e făcută, conform firului conducător al lucrării, în lumina premisei următoare].* În iulie 1971, *[președintele]* Richard Nixon și-a prezentat opinia, în fața unor conducători de ziare reuniți la Kansas City, că, în prezent, există cinci centre de putere economică mondială — Europa occidentală, Japonia, China, U.R.S.S. și Statele Unite. „Aceștia sînt cei cinci care vor determina viitorul economic și, *din cauză că puterea economică va fi cheia celorlalte feluri de putere,* viitorul lumii se va decide în ultima treime a acestui secol". Admițînd validitatea remarcii prezidențiale privind importanța puterii economice, e necesar să căpătăm un sens mai profund al transformărilor petrecute în economia globală, încă din anii de început ai „războiului rece", pentru că, deși comerțul internațional și gradul de prosperitate au fost supuse unor neobișnuite agitații, îndeosebi în anii '70, unele tendințe de bază, pe termen lung, pot fi detectate, părînd să contureze starea politicii mondiale în viitorul previzibil. Prima, și de departe cea mai importantă trăsătură, constă în ceea ce *[profesorul P.]* Bairoch descrie, pe bună dreptate, „ca ritmul de creștere al producției industriale mondiale, care e fără precedent", în deceniile de după al doilea război mondial... Cum relevă, de asemenea, Bairoch, „producția industrială mondială acumulată între 1953 și 1973 era comparabilă, ca volum, cu cea din întregul secol și jumătate care desparte anul 1953 de 1800". Refacerea economiilor distruse de război, dezvoltarea noilor tehnologii, continua deplasare a brațelor de muncă din agricultură spre industrie, utilizarea resurselor naturale înăuntrul „economiilor planificate" și expansiunea industrializării spre „lumea a treia" — toate au sprijinit această schimbare dramatică. Și mai spectaculos a crescut volumul comerțului mondial după 1945, în contrast cu distorsiunile perioadei interbelice. *[În pofida faptului că, în 1980, „lumea a treia" deținea în producția mondială 12 la sută]* dat fiind imensul număr al populației ei, totuși, partea ce îi revenea din producția mondială a rămas disproporționat de mică, sărăcia fiind în mod vădit înfiorătoare. *[Dar nici tabloul „lumii a treia" nu e uniform, și unele state din această categorie, deși puține încă, au devenit „țări comerciale", implicîndu-se activ în piața mondială].* Acest decalaj între țările mai puțin dezvoltate indică o a doua trăsătură majoră a schimbării macroeconomice în ultimele decenii — ritmul diferențiat de creștere între țările de pe glob, care e valabil pentru puterile mai mari industrializate, ca și pentru țările mici. Deoarece această tendință, cum arată secolele precedente, are, în cele din urmă, cel mai mare impact asupra echilibrelor internaționale de putere, merită să fie analizat cum a afectat aceasta principalele țări, în aceste decenii. *[Examinarea, care urmează și se anunță că va fi aprofundată în partea finală, capătă aici o încununare statistică, pentru a surprinde]* esența tendințelor cercetate, în măsura în care se referă la echilibrele globale economice, adică partiala recuperare din produsul mondial în mîinile țărilor mai puțin dezvoltate, creșterea economică remarcabilă a Japoniei și, într-un grad relativ inferior, a R. P. Chineze, eroziunea proporției deținute de Piața comună, deși rămîne cel mai mare bloc economic în lume, stabilizarea și declinul lent al proporției deținute de U.R.S.S. și mult mai rapidul declin al Statelor Unite, dar care au încă multă musculatură economică.

Proporția din Produsul Mondial Brut, 1960—1980 (în procente)

	1960	1970	1980
Țările mai puțin dezvoltate	11,1	12,3	14,8
Japonia	4,5	7,7	9,0
China	3,1	3,4	4,5
Comunitatea Economică Europeană (Piața comună)	26,0	24,7	22,5
S.U.A.	25,9	23,0	21,5
Celelalte țări dezvoltate	10,1	10,3	9,7
U.R.S.S.	12,5	12,4	11,4
Celelalte țări socialiste	6,8	6,2	6,1

Desigur, în 1980, ultimul an din tabelul de mai sus, cifrele Băncii Mondiale privind populația, P.N.B. pe locuitor și P.N.B. global, indică tocmai o tendință spre distribuire multipolară a echilibrelor economice globale, așa cum arată și situația de mai jos:

Populația, P.N.B. pe locuitor și P.N.B. în 1980

	Populația (în milioane)	PNB/locuitor (dolari)	PNB (miliarde dolari)
S.U.A.	228	11 360	2 590
U.R.S.S.	265	4 550	1 205
Japonia	117	9 890	1 157
Piața comună (12 state)	317	—	2 907
China	980	290 sau 450	284 sau 441

În concluzie, ar fi util de reamintit că aceste schimbări pe termen lung în echilibrele productive sînt importante, nu atît în sine, cît pentru implicațiile lor politice de putere. Cum observa chiar Lenin în 1917—1918 *[într-o lucrare scrisă în primăvara anului 1916 la Zürich și apărută la Petrograd în toamna anului următor]* era vorba de un ritm inegal de dezvoltare economică a țărilor, care ducea, în mod inevitabil, la creșterea specifică a unor puteri și decăderea altora: „Acum o jumătate de veac, Germania era o cantitate neglijabilă, dacă luăm forța ei capitalistă, în comparație cu aceea a Angliei de atunci; același lucru se poate spune despre Japonia în comparație cu Rusia. Este oare «imaginabilă» supoziția că, peste zece, douăzeci de ani, raportul de forțe dintre puterile imperialiste va rămîne neschimbat? Absolut inimaginabil" *[redat în limba română după V. I. Lenin, Opere complete, Ediția a doua, volum 27, Editura Politică, București 1964, pp. 423—424]*

Și, cu toată concentrarea lui Lenin pe statele capitalist/imperialiste, formula apare comună *tuturor* unităților naționale, oricare ar fi economia politică preferată — și anume că ritmul inegal al creșterii economice, mai devreme sau mai tîrziu, va conduce la schimbări în echilibrele politice și militare. Acesta, în mod cert, a fost tiparul observat în cele patru secole de dezvoltare a marilor puteri, anterior celui actual. În consecință, neobișnuitele schimbări rapide în centrele de producție mondiale, în ultimele două sau trei decenii, nu pot să nu aibă repercusiuni asupra strategiei viitoare a principalelor puteri ale prezentului și, de aceea, sînt demne de atenția unui capitol final.

Prezentare în limba română, note și comentarii — Eugen Preda

(Va urma)